

EESTI STATISTIKA

KUUKIRI

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1937

JAANUAR

SISU:

Rahvastiku iive.

Rügi metsamajandus 1935/36. m/a.

Avalikud raamatukogud 1935/36. a.

Õpperuumid alg- ja keskkooles 1935/36. õ/a.

Alatised tabelid.

Nr. 182(1)

TALLINN

Nr. 182(1)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lk.		Page
Rahvastiku iive — H. Reiman	1—5	<i>Accroissement de la population</i>	1—5
Riigi metsamajandus 1935/36. m/a. — B. Tuisk- vere	6—13	<i>Forêts de l'État et l'économie forestière en 1935/36</i>	6—13
Avalikud raamatukogud 1935/36. a. — A. Tuisk Öpperumid alg- ja keskkoolest 1935/36. õ/a. — A. Lepp	13—17 18—32	<i>Bibliothèques populaires en 1935/36</i> <i>Locaux d'enseignement des écoles primaires et secondaires en 1935/36</i>	13—17 18—32

ALATISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standard- numera- sioon)		(Numération permanente)	
Tab. 1. Väliskaubandus novembris	36	Tab. 1. Commerce extérieur en novembre	36
2. Väliskaubandus muude riikidega novembris	38	2. Commerce extér. avec les autres pays en novembre	38
3. Tähtsamate ainete väliskaubandus novembris	38	3. Commerce extér. des princip. articles en novembre	38
4. Piiritusmonopol detsembris	48	Ventes d'alcool en décembre	48
6. Riihtaudteed novembris	35	6. Chemins de fer en novembre	35
7. Tallinna sadama tegevus detsembris	41	7. Mouvement du port de Tallinn en décembre	41
8. Eesti Panga äriseis 31. XII 36	41	8. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. XII 36	41
10. Era- ja ühispankade äriseis 1. XII 36	42	10. Situat. financ. des banques au 1. XII 36	42
11. Üksikute pankade ärisaisu summad 1. XII 36	42	11. Bilans des princip. banques au 1. XII 36	42
13. Valuuta hinnad Tallinna börsil detsembris	48	13. Cours du change à Tallinn en décembre	48
14. Vabariigi piiridest ülesõitnud novembris	43	14. Nombre des personnes ayant passé les confins de la Ré- publique en novembre	43
15. Linnade rahvastik novembris	43	15. Mouv. de la populat. dans les villes en novembre	43
Lühvel olev raha		Billets en circulation	
Pankadevahelise arvekoja tegevus		Mouvement de la chambre de compensation	
Protestitud vekslid		Effets protestés	
Kapitali omislooniid		Emissions des capitaux	
Tööstustoodang		Production de quelques industries	
Loomataudid		Epidémiologie	
Tapamajade tegevus		Fonctionnement des abattoirs	
24. Suurimüüghinnad novembris ja detsembris	44	24. Prix de gros en novembre et décembre	44
25. Toitainete maksumus kalorilise sisalduse järgi 1926—30	40	25. Coût de denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1926—30	46
26. Turuhinnad detsembris	45	26. Prix de détail en décembre	45
27. Elatusmaksumusindeksid	46	27. Nombres-indices du coût de la vie	46
28. Suurimüügindeksid	46	28. Nombres-indices de prix de gros	46
29. Töötaarg detsembris	48	29. Marché du travail en décembre	48
30. Tööstusettevõtted ja töölohu 1. detsembrile	47	30. Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1. déc.	47
33. Nakkushaigused		33. Maladies contagieuses	

Alatiste tabelite koostamisviis vt. lk. 33.

Ilmunud 20. jaanuaril 1937.

RAHVASTIKU IIVE. ACCROISSEMENT de la POPULATION.

Sis u: 1. Rahvastiku üldarv, lk. 1. 2. Rahvastiku iive linnas ja maal, lk. 3.

I. Rahvastiku üldarv. Raskes ajaloolises olustikus pole Eesti rahvastik saanud vabalt kasvada ja on seetõttu jäänud kuni olevikuni väikearvuliseks. Arvestades endise Eesti kubermangu ja Liivi kub. eesti osa maa-ala rahvastikuga, on see tõusnud ca 200 tuhandest 13 sajandi esimesel poolel 1018 tuh. peale 1934. a., seega ligi 700 a. jooksul vaid viiekordseks. Sellise pika aja jooksul võinuks Eesti rahvastik olla mitmekordselt suurem ka maal valitsenud sotsiaalsete olude juures, kui polnuks suurt rahvastiku hävimist Liivi ja Põhja sõja ajal, samuti liigväikset rahvastikuiivet möödunud sajandi teisel veerandil. Nimelt 18. sajandil ja 19. sajandi algul — kuni 1816. a. ca 4,5⁰/₀₀ aastas ning peale talurahva vabastamist kuni 1834. a. koguni ca 12⁰/₀₀ üle järgi kuni 1846. aastani oli see väga madal — ca 1⁰/₀₀ aastas, samuti kuni 1851. a. vaid ca 3⁰/₀₀ aastas. Alles sealt peale tõusis rahvastikuiive uuesti, — kuni 1870. a. ca 8,0⁰/₀₀ peale ja sealt edasi juba langedes 1881—1897. a. 4,0⁰/₀₀ peale aastas. Kuna aga samal ajal ühes maaelanike liikumisvabadusega teostus järjest kasvaval määral rahvastiku maalt väljaränd, peamiselt Venemaale, siis sajandi lõpul rahvastiku looduslik iive pidi olema kõrgemgi, nii kui selgub järgnevast.

Rahvastiku iive 1 000 elaniku kohta.
Accroissement de la population en ‰.

1.	Süüde Natalité	Surnud Mortalité	Looduslik iive Accroissement naturel
1930—34	16,8	14,9	+1,5
1925—29	17,8	16,5	+1,3
1920—24	19,6	16,5	+3,1
1915—19	10,3	25,1	-5,8
1910—14	25,0	18,0	+6,4
1901—08	28,0	19,1	+7,9
1897—99	29,1	19,3	+9,6
1880, 1883, 1884	31,7	22,4	+9,3

Nii leiame parimad Eesti rahvastikuiive aastad möödunud sajandi teisel poolel — eesti rahva majandusliku ja kultuurilise seljasirguajamise ajastul. Peale sajandite vahetuse aga, käsikäes suurte muudatustega rahvamajanduses — tööstuse ja kaubanduse osatähtsuse kasvamisega ja põllumajanduses senise naturaalmajanduse asemel turumajanduse süvenedes — rahvastiku looduslik iive langeb, seda peamiselt sündimuse languse mõjul.

Eriti madal on rahvastiku looduslik iive viimasel aastakümnel — põhjusil, milliseid on selgitatud sündimuse ja suremuse käsitlusel. Milline on olnud rahvastiku iive üksikuil aastail, seda näitavad tab. 2

Rahvastikuarvu liikumine Eestis — Mouvement de la population de l'Estonie.

2.	Stundinud (lõuna surn. sündinute) Naisimeses (ezel. mort-nés)	Surnud Décès	Elussündinute (+) või surnute (-) ühekaal — Excédent des naissimeses ou des décès	Rahva looduslik liikumine või kahane mine ‰ Accroissement naturel en ‰	Sissesõitnud Nombre des arrivées	Väljasõitnud Nombre des départs	Sisse- (+) või väljasõitute (-) ühekaal — Excédent des arrivées ou des départs	Rahvaarvu kasv (+) või kahane mine (-) aasta jooksul Accroissement ou dimi- nution mécanique	Rahva üldine juure- kasv või kahane- mine ‰ — Résultat général en ‰	Rahvastiku arv 1. I Nombre de la popu- lation au 1. I	Rahvastiku arv 1. VII — Nombre de la population au 1. VII
1930										1 129 804	
1935	17 891	16 864	+1 027	+0,9	193 189	192 820	+369	+1 878	+1,7	1 127 928 ¹⁾	1 128 866
1934	17 805	16 853	+1 452	+1,3	195 693	195 573	+120	+1 562	+1,4	1 124 769	1 128 349
1933	18 208	16 472	+1 736	+1,5	194 818	195 519	-701	+1 035	+0,9	1 123 734	1 124 252
1932	19 742	16 641	+3 101	+2,9	202 375	201 081	+1 294	+4 395	+3,9	1 119 839	1 121 537
1931	19 509	18 077	+1 432	+1,3	237 813	237 361	+452	+1 894	+1,7	1 117 445	1 118 392
1930	19 471	16 610	+2 861	+2,6	251 182	251 344	-162	+2 699	+2,4	1 114 743	1 118 096
1929	19 110	20 178	-1 068	-1,0	260 040	261 378	-1 338	-1 806	-1,6	1 110 553	1 115 650
1928	20 064	17 785	+2 279	+2,0	246 551	247 218	-667	+1 612	+1,4	1 114 941	1 115 747
1927	19 705	10 356	+9 349	+0,3	192 690	194 441	-1 751	-1 402	-1,3	1 116 343	1 116 642
1926	19 977	18 047	+1 930	+1,7	127 405	130 262	-2 857	-927	-0,8	1 117 270	1 110 806
1925	20 445	16 680	+3 765	+3,4	35 994	39 210	-3 216	+540	+0,5	1 116 730	1 117 000
1924	21 441	16 918	+4 523	+4,1	35 330	35 734	-404	+2 232 ²⁾	+2,0	1 114 493	1 115 014
1923	22 347	16 830	+5 517	+5,1	39 719	38 068	+1 651	+7 368	+6,6	1 107 130	1 110 814
1922	22 255	18 401	+3 854	+3,5	35 379	30 336	+5 043	+0 397	+0,4	1 007 733	1 102 431
1921	22 067	17 143	+4 924	+4,5	46 554	30 288	+16 266	+21 190	+19,7	1 078 543	1 087 138
1920	19 025	21 363	-2 338	-1,6	19 470	195	+19 281	+17 543	+16,4	1 059 000	1 067 772
1919	18 456	28 800	-10 344	-0,7				(-10 344)	(-0,7)	1 069 344	1 064 172

¹⁾ Arvu saavutamisel on arvatud juure 1. III 1934 rahvaloenduse andmete ja jooksval arvestusel osatunud arvu vahe 1 597 in. ²⁾ Arvu saavutamisel on arvatud maha Eesti-Läti piiriõendamisel 1924. a. Eestile kadumaläänud elan. arv — 1 887.

andmed, kus on esindatud ühtlasi kõik rahvastiku arvu kujunemist tingivad tegurid. Nendest nähtub, et rahvastiku looduslikule übele halvemaiks aastaiks olid 1927 ja 1929, — seda küll erakorraliselt kõrge suremuse tõttu. Neile järgnevad übe madalusest kaks viimast vaatlusaastat — 1934 ja 1935; veelgi halvemaks töötab kujuneda 1936. a. senisell osalisil andmeil oodatava 0,6‰ üibega; koos väikese sündimuse kasvuga on 1936. a. suuremal määral tõusnud ka suremus.

Pisut paremana esineb viimaste aastate rahvastiku üldiive; seda tänu sisserännu kasvamiselle. Kuna varemmail aastail väljaränd tekitas tunduvat kadu rahvastikule, nii 1925—29. a. keskmiselt 1849 in. aastas, on 1931. ja 1932. ning 1934. ja 1935. aastal sisseränd ületanud väljarännu; 1936. a. aga esineb jällegi väljarännu ülekaaluga 289 inimese võrra. Kuigi tab. esinevad välja- ja eriti sisserännu arvud pole absoluutselt suured, on nad suhteliselt rahvastiku looduslikule übele siiski küllalt tähelepanu pälvinud, nii 1925—29. a. väljarännu ülekaal ületas rahva keskmist looduslikku iivet (1251 in. aastas) 47,8% võrra; 1935. a. sisserännu ülekaal aga jääb taha looduslikust üibest üsna vähe — vaid 17,3%. Seetõttu Eesti rahvastiku üldiive on kõrgeil määral sõltuv sisse-väljarännu vahekorrrast: rahvastiku arvu võib tõhusalt tõsta iga-aastane väike negi sisserännu ülekaal.

Teiste riikidega saame võrrelda vaid Eesti rahvastiku looduslikku iivet, sest ülepiirilikkemise kohta mujal Eestile sarnlevad andmed puuduvad. Esitatud andmete kohaselt (tab. 3) rahvastiku looduslikult üibelt Eesti esineb lähedasena vaid Austriale ja Prantsusele, neid viimaseil aastail vaid pisut ületades. Teised madala sündimusega maad, nagu Belgia, Helveetsia, Inglise, Norra, Rootsi, esinevad tunduvalt suurema üibega Eestist madalama suremuse

tõttu. Mujal aga iive on veelgi kõrgem, osalt kõrgema sündimuse, osalt madalama suremuse mõjul. Kuid võrreldes 1926—30. a. keskmisega on kriis-ajal rahvastiku iive langenud kõigis riiges peale Eesti, Hispaania ja Leedu, mis tingitud viimastes tavali-sest madalamast suremusest 1932. ja 1933. a., 1934. a. aga rahvastikuiive osutub pisut tõusnuks vaid osas riiges ja neiski 1926—30. a. tasemele jõudmata, peale Rootsi ja Saksa — mõlemas viimases sündimuse märgatava tõusu mõjul.

Kuid need n.n. toorkoefitsientide (1000 elaniku) alusel saavutatud võrdlustulemused varem selgitatud põhjusil iseloomustavad vähe üksikute rahvaste tõelist iivet. Selleks toome siin võimaluse ulatusel ka veel statsionaarse rahvastiku alusel saavutatud arvud, mis osutavad sellele, milline on üksikute rahvaste tulevikuiivet määrav sündimuse-suremuse vahekorrd n.n. puhastatud koefitsientide kujul.

Rahvastiku looduslik iive statsionaarse rahvastiku alusel.

	Sündimus		Suremus		Iive ‰
	Aasta	‰	Roost. aasta	‰	
Austria	1930—33	18,7	1930—33	17,7	-4,0
Eesti	1932—34	13,5	1932—34	17,8	-4,3
Helveetsia	1929—30	14,2	1921—30	16,4	-2,2
Hollandi	1929—30	20,1	1921—30	15,9	+4,3
Inglise ja Wales	1929—30	13,9	1920—22	17,4	-3,5
Itaalia	1929—30	24,2	1920—21	19,8	+4,4
Norra	1929—30	15,2	1921—30	16,0	-0,8
Poola	1929—30	27,6	1922	20,4	+7,2
Prantsuse	1929—30	18,0	1920—23	18,4	-0,4
Rootsi	1928—29	13,7	1926—30	16,1	-2,4
Saksa	1929—30	14,9	1924—26	17,4	-2,5
Taanil	1928—29	15,9	1926—30	16,2	-0,3
Ukraina	1928—29	29,9	1925—26	22,2	+7,7

Kuigi esitatud arvud on pärit erinevaist aastaist, võib nimetatud riiges sündimuse jätkunud languse kohaselt pidada tõenäoseks rahvastiku arvu negatiivse iibe suurenemist ja seega kõige hilisemaist aastaist pärit Eesti arvudele enam või vähem lähemist. Ainult Hollandis, Itaalias, Poolas ja Ukrainas kõrge sündimuse tõttu on rahvastikuiive tõeliselt veel positiivne, kuid järjest langev. Toodust järgneb, et Eestis koos mitme teise Põhja- ja Kesk-Euroopa riigiga rahvastikuiibe tuleviku väljavaated on üsna halvad, kui lähemal ajal sündimuse-suremuse vahekorrd tunduvalt ei parane.

Tugedes rahvastiku arvu vanusaastate järgi ja iga vanusaasta suremuse määrale, samuti sündimuse määrale naiste vanusrühmis, on võimalik arvutada tõenäolist rahvastiku arvu ka tulevikus. Arvutusi võib teostada oletusel, et sündimus ja suremus püsivad oleviku tasemel, samuti ka tõusva ja langeva sündimuse-suremuse kohaselt. Kuna aga oluline on rahvastikuiibe väljavaadete hinnang oleviku sündimuse-suremuse taseme seisukohast, siis on teostatud arvutuste aluseks võetud 1934. a. rahvaloenduse andmed ja 1932—34. a. sündimuse ja suremuse ‰ suremuse tabeli alusel. — Saavutatud tulemuste kohaselt (v. tab.) rahvastiku koguarv Eestis

Rahvastiku looduslik iive Euroopa riiges.
Accroissement naturel de la population en divers pays.

8.	1926—30				
	1934	1933	1932	1931	1926—30
Austria	0,9	1,1	1,3	1,9	3,2
Belgia	4,2	3,4	4,5	5,0	4,9
Eesti	1,3	1,5	2,8	1,3	1,1
Helveetsia	4,9	5,0	4,0	4,6	5,5
Hispaania	10,3	11,3	11,8	10,1	10,6
Hollandi	12,3	12,0	13,0	12,6	13,3
Inglise	3,3	2,4	3,5	3,8	4,9
Itaalia	10,1	10,0	9,2	10,1	10,8
Kreeka		11,9	10,5	13,1	13,6
Leedu	10,2	12,1	12,0	10,9	11,9
L. Slaavia		14,4	13,6	13,8	14,2
Läti	3,2	4,0	5,8	5,2	5,9
Norra	5,0	4,7	5,6	5,4	7,0
N.S.V.L. (Euroopa osa)					23,4 ¹⁾
Poola	12,1	12,3	13,8	14,7	15,4
Prantsuse	1,0	0,5	1,5	1,1	1,4
Rumeenia	11,7	13,3	14,2	12,5	14,0
Rootsi	4,9	2,5	2,9	2,3	3,3
Saksa	7,1	3,5	4,3	4,8	6,6
Soome	4,5	4,8	6,5	6,6	7,7
Taanil	7,4	6,7	7,0	6,6	8,3
Tšehhoslovakkia	5,3	5,5	6,9	7,1	7,9
Ungari	7,0	7,8	5,5	7,1	9,0

¹⁾ 1926—28. a. keskmise.

võib jätkuvalt pikkamööda tõusta vaid kuni 1945. a.; hiljem aga, mil praegu suure osatähtsusega esinevad keskealised jõuvad sünnituseast välja ja asenduvad

mis eelpool toodud n.n. puhastatud sündimuse ja suremuse koefitsiendid ja nii võib tarbekorral viimaseid asendada kergesti arvutatavate biol. indeksitega.

Rahvastiku arv ja vanusliku koostise arvutus olevikus ja tulevikus.

	Elanike arv 1 000			Elan. arvu kasv. (+) või kah. (-) 1934 = 100	Vanuslik koostis			Rahvastiku biol. koefitsiendi indeks 14 a.:50 a.
	M.	N.	K.		14	15-49	50-	
1934 I./III	529	597	1 126	100,0	23,3	52,5	24,2	0,90
1940	532	601	1 133	100,6	22,2	52,2	25,6	0,87
1945	534	600	1 134	100,6	21,3	52,3	26,4	0,81
1950	533	598	1 131	100,2	20,8	51,5	27,7	0,75
1955	529	589	1 118	99,2	20,4	50,0	29,6	0,69
1960	522	579	1 101	97,7	19,8	48,4	31,3	0,62
1965	513	566	1 079	95,8	19,2	47,1	33,7	0,57
1970	502	552	1 054	98,0	19,0	47,9	33,1	0,57
1975	490	536	1 026	91,1	18,9	47,3	33,8	0,56
1980	478	518	994	88,3	19,0	46,8	34,2	0,55
1985	460	500	960	85,3	18,9	46,9	34,2	0,55
1990	445	481	926	82,2	18,6	46,0	34,3	0,55
1995	430	463	893	79,3	18,8	46,9	34,3	0,55
2000	414	447	861	76,5	18,8	46,7	34,5	0,54

väiksemaarvulise sõja-aastatel sündinute põlvega, rahvastiku arv hakkab langema, jõudes peale 1955. a. koguni juba madalamale 1934. a. tasemest. Edasi langus teostuks järjest kiirenevalt kuni 1990. a.; sealt peale aga juba järjest aeglasemalt, nii et 2000. a. võiks olla tegemist ca 861 tuh. elanikuga, nendest mehi 414 tuh. ja naisi 447 tuh. ehk 48,1% ja 51,9%, 1934. a. 47,0% ja 53,0% vastu.

Need arvutustulemused, kordame veel, võivad olla kehtivad võrdlemisi suure täpsusega, kui ei muutu ei sündimuse ega suremuse ja kui rahvastiku eluse eiteostu midagi erakorralist. Sest kandvama osa rahvastikust lähemal aastakümneil moodustavad praegu elavad, kelle arv ja suremuse määr on teada; samuti ei tee raskusi naiste vanuse järgi teada oleva sündimuse määra alusel sündinute üldarvu arvutamine. Seepärast võib saavutatud tulemustest teha üsna kaaluvaid järeldusi nii rahvastiku übe tõenäolise suuna, kui rahvastiku vanusliku koostise kohta käesoleval saandil.

Seepärast on tabeli teises osas toodud andmed ka võimalikust vanusliku koostise kujunemisest tulevikus, olevikus kehtiva sündimuse-suremuse vahetõrre oletusel. Kuna eelselgunu kohaselt tõeliselt ka olevikus suremus on sündimusest kõrgem, siis noorte — kuni 14 a. ehk laste põlve osatähtsus rahvastikus langeb, 15—49 a. ja eriti üle 50 a. osatähtsuse kasuks. See tähendab järjekindlat rahvastiku raugastumist, mille tagajärjeks on rahvastiku arvu vähenemine. Seda tööka iseloomustab eriti selgesti n.n. rahvastiku bioloogiline või eluvõime indeks, (s. o. kuni 14 a. suhe 50 a. ja vanematega): indeksiga alla 1 esineb kahanev või raugastunud rahvastik, 1-ga — arvult paigal püsiv rahvastik ja üle 1. — kasvav või nooruslik rahvastik. Sellekohaselt on tähtis nentida, et Eesti 1934. a. bioloogiline indeks 0,90 osutab sama,

Eeltoodud arvutused rahvastiku arvust tulevikus pole arvestanud rahvastiku sisse- ja väljarännuga; sisserännu püsiva ülekaalu juures rahvastiku arv võiks püsiva sündimuse-suremuse taseme juureski tulevikus osutada arvutustulemusest pisut suuremaks. Kuid pidades silmas tavalist sisserändajate vanusliku koostist, ei parandaks nende juuretulek rahvastiku elujõudu näitavat indeksit, kui sisserändajad pole suurema signusega kohalikust rahvastikust. Sellest järgneb, et sisserännu abil tõestatud rahvastiku übe ei kindlusta rahvastiku elujõudu, vaid see peab teostuma sotsiaalselt, rahvastikus eneses. Ja seda eeskätt sündimuse tõusmise teel; sest ka suremuses vaid imikute ja noorte osa langus võib soodustavalt mõjutada rahvastiku koostist. Täisealiste suremuse langusel võib olla tähtsust rahvastiku übele vaid sel määral, kui ellujäänud aitavad kaasa sündimuse tõstmisele. Rahvamajanduslikult ja kultuuriliselt aga on suur tähtsus mitte üksnes täis- ja keskealiste, vaid koguni vanemaliste suremuse langusel ja seega eluika pikenedisel. Kuid madala sündimuse juures kahaneva rahvastiku suremuses järjest kasvav raudade osatähtsus on siiski niivõrd suur, et laste, noorte ja keskealiste suremuse langus mõjutab üldist suremuse taset vähe.

Seetõttu seisamegi olevikus tööga ees, et 1936. a., vaatamata sündimuse tõusule võrreldes eelmise aastaga ca 4% võrra, suremus on tõusnud ca 6%, kuigi tervishoidlikes oludes polnud mingit erakorralist; vaid suremuse tõusus etendab tähtsat osa just raudade osatähtsuse tõus, mida võisime nentida suremuse käsitlusel juba 1935. a. suremuse tõusu juures.

2. Rahvastiku übe linnas ja maal.

Accroissement de la population dans les villes et arrondissements.

Linna ja maa rahvastiku loodusliku übe saab jälgida vaid alates 1927. a., millisest ajast on kasustada vastavad sündimuse ja suremuse andmed (tab. 4). Ent ka neist piisab järeldamiseks, et Eestis, nii kui mujalgi, linnades rahvastiku looduslik übe on negatiivne, s. t. suremus ületab sündimuse. Seega, senine ja ka edaspidine üldine rahvastiku juurekasv Eestis teostub ja võib teostuda vaid maa arvel. Viimases leiame 1927—35. a. keskmisena sündinute ülekaalu 3,01‰ kuni linnas samal ajal on suremus ületanud sündimuse 2,80‰ määral. Et sellise vahetõrre juures siiski rahvastiku koguarvu kohta sündimuse ülekaal esineb 1,31‰, on tingitud seni rahvastiku koguarvus linnarahvastiku tagasihoidlikust osatähtsusest Eestis (28,9%).

Arvude üksikasjalisem vaatlemine aga näitab, et siiski kohati ka linnas sündimus ületab suremuse, olgu üksikuid aastaid või koguni püsivalt, nagu Tapal ja Türil. Kuid viimane nähtus võib siiski peagi kaduda, seda eeskätt Türil, kus rahvastiku eluvõime

Rahvastiku looduslik liikumine ja vanuslik koostis linnades ja maades.
Mouvement naturel et âge de la population dans les villes et arrondissements.

4.	1935			Moyenne 1930—34			Keskmise 1927—29			Keskmise 1927—35			1934. a. vanuslik koostis — Age en 1934			Bioloogiline indeks (—14 a.:50—) Index biologique				
	Sündinud	Surnud	+	+	—	+	—	Sündinud	Surnud	+	—	Sündinud	Surnud	+	—		% (1934. a. rahvaloenduse arvude alusel)	—14	15—49	50—
Linnad — Villes	3 522	4 608	-1 086	3 651	4 421	-770	3 769	4 904	-1 135	3 676	4 603	-927	-2 86	56 601	189 347	78 165	0,23			
Tallinn	1 363	1 744	-381	1 343	1 699	-356	1 379	1 862	-483	1 357	1 758	-401	-2 01	20 002	80 570	30 339	0,68			
Haapsalu	44	87	-43	58	83	-25	05	84	-19	59	84	-25	-5,38	062	2 341	1 342	0,72			
Kuressaare	41	81	-40	45	62	-17	41	69	-28	43	67	-24	-5,36	866	2 320	1 259	0,71			
Narva	274	422	-148	321	454	-133	345	518	-173	324	472	-148	-5,80	4 931	18 218	6 094	0,71			
<i>Sell.:</i>																				
<i>N.-Jõeal.</i>	14	28	-14	17	36	-19	10	41	-31	15	37	-22	-13,40	355	724	556	0,64			
Nõmme	185	251	-66	180	190	-10	184	160	+13	182	189	-7	-0,40	3 887	8 534	3 158	1,07			
Paide	43	33	+10	43	47	-4	40	53	-13	42	47	-5	-1,52	674	1 778	832	0,81			
Paldiski	5	14	-9	10	14	-4	12	20	-8	10	16	-6	-7,05	168	423	200	0,65			
Petseri	48	54	-6	68	47	+21	65	45	+20	65	47	+18	+4,21	1 030	2 628	712	1,45			
Pärnu	219	320	-101	246	300	-69	242	378	-136	241	333	-92	-4,52	3 777	10 727	5 815	0,65			
Põltsamaa	40	40	+6	33	32	+1	24	38	-14	31	35	-4	-1,53	503	1 420	684	0,74			
Rakvere	125	138	-13	134	139	-5	136	158	-22	134	145	-11	-1,10	2 018	5 578	2 400	0,84			
Tapa	57	62	-5	66	44	+22	60	52	+8	63	49	+14	+3,73	873	2 119	757	1,15			
Tartu	653	913	-260	640	826	-186	676	923	-252	654	869	-215	-3,65	9 013	33 855	14 080	0,60			
Tõrva	41	37	+4	36	36	-2	37	44	-7	37	40	-3	-1,15	643	1 249	705	0,91			
Türi	43	42	+1	48	54	+14	50	39	+17	50	37	+13	+4,48	631	1 566	699	0,90			
Valga	117	161	-44	162	157	-5	165	162	+3	152	159	-7	-0,95	2 278	6 005	2 944	0,77			
Viljandi	163	141	+22	165	177	-12	170	203	-37	169	182	-13	-1,10	2 385	6 354	3 040	0,79			
Võru	55	68	-13	63	60	-6	66	85	-19	63	74	-11	-2,06	930	3 166	1 245	0,75			
Maad — Arrond.	14 369	12 256	+2 113	15 196	12 309	+2 887	15 857	14 202	+1 655	15 324	12 935	+2 389	+3,01	205 325	392 661	194 032	1,06			
Viru	2 038	1 731	+307	2 203	1 702	+501	2 303	1 945	+358	2 217	1 787	+430	+3,87	29 395	56 315	25 329	1,16			
Järva	826	757	+69	923	751	+172	943	882	+61	919	796	+123	+2,61	12 150	24 570	12 258	0,99			
Harju	1 416	1 853	-437	1 557	1 357	+200	1 645	1 599	+46	1 571	1 437	+134	+1,50	21 838	45 382	22 032	0,99			
Lääne	1 235	1 154	+81	1 297	1 123	+174	1 327	1 384	-57	1 300	1 207	+93	+1,32	17 000	34 131	18 640	0,94			
Saare	924	818	+106	1 070	807	+263	1 043	1 020	+23	1 044	870	+175	+3,21	14 204	24 165	12 081	1,09			
Pärnu	1 311	1 112	+199	1 347	1 139	+208	1 384	1 274	+110	1 356	1 181	+175	+2,55	18 101	36 734	19 379	0,93			
Viljandi	999	1 012	-13	1 000	946	+54	1 096	1 173	-77	1 032	1 029	+3	+0,05	13 800	29 117	17 547	0,79			
Tartu	2 145	1 934	+211	2 279	1 937	+342	2 333	2 184	+149	2 282	2 019	+263	+2,15	30 570	60 897	30 800	0,99			
Valga	468	329	+139	472	374	+98	457	416	+41	466	383	+83	+3,21	6 163	12 732	6 912	0,89			
Võru	1 430	1 120	+310	1 473	1 154	+319	1 545	1 209	+336	1 492	1 169	+323	+4,15	20 502	39 208	18 037	1,14			
Petseri	1 582	932	+650	1 575	1 019	+556	1 781	1 136	+645	1 645	1 048	+597	+9,88	20 942	29 349	10 057	2,08			
Kokku — Total	17 891	16 864	+1 027	18 847	16 730	+2 117	19 626	19 166	+520	19 006	17 538	+1 462	+1,31	261 926	551 948	272 197	0,96			

indeks on üsna madal—vaid 0,90. Ainult Petseri ja Tapa rahvastiku koostis lubab oodata rahvastiku kasvu, kui seda ei tühista nende linnade kasvamine maalt sisserrännanud täiskasvanute arvel ja elutingimustelt teistele suurem ülekaaluga linnadele sarnastumine. Eraldi Nõmme kohta aga peab väitma, et seal eluvõime indeks on küllalt kõrge vaid väljast sissetulnud laste arvel (rinnalaste kodu, Tallinna lapsed jne.), kuna sündimus on seal suremusest väiksem, nii kui teisis linnus.

Kuna toodud erandid esinevad pealegi vaid maa arvel kasvamisvõimelisis väikelinnus, siis linnade kohta saavutatud tulemusi võib lugeda üldkehtivaks.

Sama võib väita üldjoonis ka maa kohta: pea kõikjal on seni sündimus ületanud suremuse; ainult Viljandimaal esinevad need pea tasakaalus, kuigi väikese suunaga suremuse ülekaalu poole. Kuid seda siiski vaid olevikus. Nii kui näitavad eluvõime indeksid, võib lähemas tulevikus oodata suurem ülekaalu ka suuremas osas maades. Ainult Petseri-, Võru-, Viru- ja Saaremaal noorte, kuni 14. a. arv ületab 50 a. ja vanemate arvu; mujal aga on vahetõrge kõikjal noorte kahjuks, mis tingitud madalast sündimusest. Seepärast, kui sündimus maades lähemal aastail ei tõuse, siis peagi suremus ületab sündimuse Viljandimaal järgi esmalt Valgamaal, siis Pärnumaal, Harju-

maal jne.—eluvõime indeksi suuruse järjekorras. Kõige kauem võib sündimuse ülekaal püsida Petseri- maal, kuigi ka seal sündimus langeb kiiresti ja on üsna madal noortes abieludes.

Selliste järelduste tegemist eluvõime indeksi alusel lubab maades tihede side rahvastiku loodusliku iibe ja rahvastikus noorte osatähtsuse vahel (korrel. koef. $r = +0,9577 \pm 0,0108$). Sest rahvastiku looduslik iibe, kui sündimuse ja suremuse vahetõrge, on siiski sõltuv peamiselt sündimuse määrast; suremuse tase tingib seda tunduvalt vähem oma paratamatuse ja sideme tõttu inimese kestusega, kuna sündimuse määr võib muutuda siiski kergemini ja suuremas ulatuses. Seda tõendab rahvastiku iibe ühesuunaline sõltumus sündimust määravaist tegureist. Nii leiame paigastike järgi (tab. 5) maarahvastiku loodusliku iibe korreleeruvat, analoogiliselt sündimusele, järgnevalt:

Põllumajandusliku rahvastiku tihedusega

100 saagimaa üh. kohta $r = +0,7536 (\pm 0,0508)$

Keskmise saagimaa üh. arvuga talundi kohta $r = -0,5858 (\pm 0,0772)$

Talundite kapitaliga töötaja tal-pidaja

perok.-liikme kohta $r = -0,4788 (\pm 0,0906)$

Falgaliste %-ga talundite rahvastikus $r = -0,4818 (\pm 0,0902)$

Kesk- ja kõrgema harid. isikute % rahvastikus $r = -0,4057 (\pm 0,0981)$

Rahvastiku liive maal 1928—33. a. paigastitkude järgi.
Accroissement de la population à la campagne d'après les régions.

5.	Arv Nombre	‰
1. Hiiumaa	+74	+5,0
2. Saaremaa	+197	+8,9
3. Ruhnumaa	+1	+4,1
4. Haapsalunmaa	+37	+1,6
5. Ristina	+22	+2,6
6. Kuilamaa	+6	+0,3
7. Tõstamaa	+5	+0,4
8. Jõõpremaa	-17	-2,0
9. Väandramaa	+54	+8,0
10. Pärnu rannik	+48	+5,6
11. Killingu	+55	+2,7
12. Lellemaa	+22	+1,6
13. Kõrvema	+64	+2,2
14. Hagerimaa	+59	+1,6
15. Tallinmaa	+22	+1,2
16. Lahema	+23	+1,6
17. Lavamaa	+147	+4,5
18. Alutaguse	+194	+8,2
19. Lohusuumaa	+77	+4,7
20. Pelpismaa	+70	+3,0
21. Sakalamaa	+40	+0,8
22. Valgamaa	+17	+2,0
23. Põltsamaa	+36	+1,2
24. Kursimaa	-4	-0,4
25. Suurkülamaa	+232	+3,9
26. Vooremaa	+26	+0,9
27. Põlvamaa	+116	+3,3
28. Ugala	+132	+3,1
29. Karulamaa	+40	+3,5
30. Haanjamaa	+114	+5,8
31. Lauramaa	+82	+5,9
32. Irbeskamaa	+181	+8,0
33. Lobotkamaa	+270	+11,3
Üldse — Gr. total	+2 492	33,+

Kuna ka suuremus on sõltuv nimetatud tegureist samasuunaliselt kui sündimus, — seda suurel määral imikute ja väikelaste suuremuse kaudu, — siis siin esitatud rahvastiku iibe sõltumuse koefitsendid on sündimuse koefitsientidest madalamad; kuid siiski on nad küllalt kõrged, et püsima jääks väide rahvastiku loodusliku iibe sõltumusest samust tegureist kui sündimus.

Sellest järeldub, et rahvastiku loodusliku iibe parandamine võib teostuda peamiselt sündimuse tõstmise teel ja seda eeskätt maal, kus elab enamik rahvastikust ja kus hea korralduse juures elutingimused peaksid võimaldama saavutada suuremusest tõhusalt üleolevat sündimust, millist jatkaks nii linnade puudujäägi katteks kui rahvastiku üldarvu tõstmiseks.

Milliseks võiks kujuneda maa- ja linnarahvastiku arvuline vahetõrge eelselgitatud rahvastiku üld-

iibe taustal, olevikus rahvastiku maalt linna siirdumise määra juures, näitavad järgnevad arvutuste teel saavutatud tulemused. Kuigi need täpsuselt jäävad taha suremustabeli alusel teostatud arvutustest, võib nendest siiski järeldada vajadust otsustavalt mõjutada seni kujunenud olukorda rahvastikus.

Arvestades ühelt poolt linnarahvastiku negatiivset iivet 1930—34. a. keskmisena 2,4‰ suuruses ja rahvastiku maalt linna siirdumist aasta kohta 1934—36. a. keskmisena 0,8‰ määral maarahvastiku arvust, võib oletavalt oodata linnarahvastiku arvu 1934. a. 323 tuh. (ehk 28,9% rahvastikust) vastu 1940. a. 356 tuh. (31,4%), 1945. a. 383 tuh. (33,8%), 1950. a. 408 tuh. (36,1%) ja 1955. a., s. o. ca 20 a. pärast 432 tuh. (38,6%).

Kuid siiski vaevalt võib pidada tõenäoseks ka lähemas tulevikus 1935. ja 1936. a. rahvastiku linna siirdumise kõrget määra, mis tõstis linnarahvastiku arvu 1936. a. talveks juba 341 tuh. peale; pigemini küll võib arvestada 1922—34. a. keskmisega, mis moodustas aasta kohta ca 0,4‰ maaelanike arvust. Tugedes sellele saavutame linnaelanike arvu ja % rahvastiku üldarvust (tab. lk. 154) tunduvalt tagasihoidlikuma: 1940. a. 348 tuh. (30,7%), 1945. a. 360 tuh. (31,7%), 1950. a. 371 tuh. (32,9%), 1955. a. 382 tuh. (34,2%), 1960. a. 392 tuh. (35,6%).

Nii selgub, et linnarahvastiku võimaliku kasvu arvutamine, võrreldes rahvastiku üldarvu kasvu arvutamisega, on palju ebakindlam. Ent siiski on selge, et linnadesse maalt rahvastiku siirdumine kestab ka tulevikus ja et see kindlasti tletab linnarahvastiku tavalise loodusliku kahanemise. Sellest järeldub, et rahvastiku iibe probleemi lahendus seab nõudeks: linnus senise loodusliku kahanemise, s. t. suuremuse ülekaalu vähendamise, maal aga sündimuse ülekaalu tlestmise, mis on teostatav nii suuremuse määra langetamise kui sündimuse määra tõstmise teel. Kuna aga esimene on siiski piiratud, eriti rahvastikus raugaaliste osatähtsuse kasvamise tõttu, siis pearõhk rahvastikuarvu tõstmises langeb ikkagi sündimuse tõstmisele. Millisel viisil seda teostada, on rahvastikupoliitika praktiline probleem, milleks käsitledav uurimus on püstitanud vaid ülesandeid ja andnud materjale madala iibe põhjuste selgitamiseks.

RIIGI METSAMAJANDUS 1935/36. m/a.
FORÊTS de L'ÉTAT et L'ÉCONOMIE FORESTIÈRE en 1935/36.

Sisu: 1. Metsade üldpind ja koostis, lk. 6. 2. Metsakasutus, lk. 7. 3. Puidumüük, lk. 9. 4. Metsa uuendamine ja hooldamine, lk. 11. 5. Maaparandustööd, lk. 12. 6. Metsakaitse, lk. 12. 7. Metsakorraldustööd, lk. 13. 8. Asundus- ja renditalude metsade hindamine, lk. 13. 9. Tulud ja kulud, lk. 13.

I. Metsade üldpind ja koostis.
 Superficie totale et composition des forêts.
 1935/36. m/a. lõpuks oli Riigi Maade ja Metsade Valitsuse (RMMV) haldamisel 696 042,4 ha metsamaid, 44 585,3 ha põllumajanduslikke ja 360 685,2 ha ebatootvaid maid.

	Metsamaad	Põllumajandusl. maad	Ebatootvaid maad	Kokku
1920—1934/35. a.				
Incl.	101 856	28 024	36 544	166 424
1935/36. a.	7 804	2 469	2 060	12 402
Kokku	109 720	30 493	38 613	178 826

Maade koostise muutmine 1935/36. m/a. ha.
 Terres administrées par l'Administration des forêts d'État en 1935/36, ha.

1.	Metsamaad Terres forestières	Põllumajandusl. maad Terres agricoles	Ebatootvaid maad Terres inutiles	Kokku Total
Sels — État 31. III 1935	701 002,2	45 831,9	359 115,2	1 106 088,7
Tulnud juure — Acroissement	2 814,0	1 228,5	3 038,8	7 076,3
Läinud ära — Diminution	7 863,8	2 469,5	2 008,8	12 402,1
+ —	-5 049,8	-1 246,0	+1 570,0	-4 725,8
Sels — État 31. III 1936	696 042,4	44 585,3	360 685,2	1 101 312,9

Pind on suurenenud maakorralduse puhul asetleidnud piiride õgvendamisel ja metsade korraldamisel teostatud täpsama pinnaarvestuse tulemusena. Asundamiseks ja juureloigetekes planeeriti tegevusaastal 8 413,8 ha maid, teistele riigiasutistele ja Kaitseleidule anti üle 3 988,3 ha. Tulemusena on RMMV haldamisel olnud metsamaa 1935/36. m/aastal vähenenud 5 049,8 ha võrra.

RMMV haldamisest 1935/36. m/a. äraltõnnud maade liigitus ha.

	Metsamaad	Põllumajandusl. maad	Ebatootvaid maad	Kokku
Antud asundamiseks ja juureloigetekes Kaitseministeeriumile	5 455,9	2 418,5	539,4	8 413,8
Randteevalitsusele	2 396,2	51,0	1 529,0	3 976,2
Kaitseleidule	1,3	—	0,4	1,7
	10,4	—	—	10,4
Kokku	7 863,8	2 469,5	2 068,8	12 402,1

1920—1935/36. a. on RMMV haldamisel olnud maadest antud asundamiseks, juureloigetekes ja muuks eriotstarbeiks (ha):

¹⁾ Reim, P. Metsamajandus Eestis (täiskiri).

RMMV administratiivsete ja majanduslike ühikute — metsekondade — arv püsib endiselt 102; seega oli metsekonna keskmine suurus m/a. lõpul 10 800 ha, sellest metsamaad 6 800 ha.

Metsade koostis. Metsamaast (696 042,4 ha) oli kaetud metsaga 643 580,4 ha (92,5%), harvikuid ja lagendikke 8 771,5 ha (1,3%), uuendusklassis (kultuurid, järguliste raiete alad, lageraismikud) 43 690,5 ha (6,2%). Uuendusklassis näidatud pindalast umbes 13 100 ha okasmetsa raismikke vajab veel kunstlikku metsamist, kuna ülejäänud osa on juba taas metsumisel kunstlikul või loomulikul teel.

Valdava puuliigi järgi oli okasmetsa 487 636,2 ha (70,1%) ja lehtmetsa 208 356,2 ha (29,0%). Dr. P. Reim'i kokkuvõtte järgi¹⁾ oli kuni 1935. a. korraldatud riigimetsadest (65% üldisest metsade pindalast riigis) männi enamusega metsi 41,8%, kuuse — 29,2% ja lehtpuu — 29,0% (sellest kase enamusega 24,0%, haava — 2,1%, mustlepa — 1,8%, valgelepa — 0,4% ja tamme — 0,1%).

Riigimetsade jaotuse kohta maakondade järgi pole esialgu võimalik anda täpsat ülevaadet põhjusel, et kokkuvõtted tehakse metsekondade viisi, paljud metsekonnad aga haaravad kahes ja mõned isegi kolmes maakonnas asuvaid metsi.

1935. a. kehtimahakanud „Metsade korraldamise ja metsamajandamise kavade koostamise juhendi“ põhjal määratakse ülevaateastast peale korraldatavates metsades männimajanduse keskmiseks raieringiks 110 aastat (100—120 a.), kuusemajanduse — 90 a. (80—100 a.) ja lehtpuumajanduse — 70 a. (60—80 a.); varem korraldatud metsades on okasmetsa majandustes tavaliselt määratud kõrgemad raieringid. Arvestades raieringe, oleks okasmetsas selge ülevaate saamiseks tarvilik eraldada vähemalt 6, lehtmetsas

Metsade jaotus vanusklasside järgi — Répartition des forêts d'après l'âge.

2.	I	II	III	IV	V +	Uuendus- klass Classe de régénération	Legendikud, harvikud Vides et clairières	Kokku Total
Okasmets — Forêts à conifères	1—20 a.	21—40 a.	41—60 a.	61—80 a.	81—100 a. ja vanem — et davantage	—	—	—
<i>ha</i>	86 926,4	78 122,6	71 924,3	75 819,0	140 848,4	32 325,2	7 219,7	487 686,2
%	17,8	15,0	14,7	15,5	28,9	6,6	1,5	100
Lehtmets — Forêts à feuille	1—10 a.	11—20 a.	21—30 a.	31—40 a.	41—50 a. ja vanem — et davantage	—	—	—
<i>ha</i>	46 348,5	31 878,6	28 384,4	21 296,6	67 531,0	11 365,3	1 551,8	208 356,2
%	22,2	15,3	18,6	10,2	32,5	5,5	0,7	100

aga 8 vanusklassi. Riigimetsade algkorraldustööde lõpule jõudmisel, s. o. vast 1940. a. peale, avaneb võimalus esitada vanametsade jaotust senisest täpsamalt, s. o. lahutades senine „V +“ klass V, VI, VII ja VIII klassideks. On tõenäoline, et raieküpsed vanusklassid on esindatud normaalsest väiksema pindalaga; see nähtus on tingitud mitmesugustest erakordse ja ülemineku aja tarvete rahuldamiseks ette võetud ülekasutustest (sõjaaegsed raied, erakordsed n. n. „valuuta-“ langid omariikluse algaastail, asunikude varustamine ehitusmaterjalidega, metsa andmine endisile mõisaomanikele tasu arvel võõrandatud maade eest j. m.).

Lehtmetsa I, osalt ka II vanusklassi suhteliselt suur pindala on tingitud asjaolust, et kuuse enamusega segametsa raismikud sageli uuenduvad alul kannuvõrsete kaudu lehtpuiega, mille alla hiljem tekib kuuseuuendus. Viimase vabastamine lehtpuu võsa alt ja seega noore metsa tagasiviimine okasmetsa majandusse võtab krediitide vähesuse ja üldise töörohkuse tõttu palju aega.

Tarbemaad. RMMV haldamisel oli m./a. lõpul metsadega ühendusesolevaid põllumajanduslikke maid:

põllumaid	10 097,8 ha
heinamaid	29 653,1 „
karjamaid	4 834,4 „
Kokku	44 585,3 ha

Metsa administratiiv-ametkonnal (revident-metsa-ülemad, metsaülemad, abimetsaülemad) oli sellest maast kasustada rendi alusel 2 210,0 ha; ametnike rendimaade eest laekus kr 4 498 renti. Käitisametkond (metsnikud, metsavahid) kasustas palgamaana 23 943,8 ha. Ülejäänud põllumajand. maad, kuivõrd neile leidus soovijaid, renditi välja eraisikuile, ja nimelt 5 539 ühikut pindalaga 16 128,3 ha aasta-rendiga kr 24 845.

Peale nende tarbemaade renditi välja mitmetarbelisi maauhikuid, nagu ehituskruunte, saetööstuste kohti (12), tõrva- ja terpentüünitööstuste kohti (7), spordiplatse jne. Alatisi metsamaterjalide laoplatse oli renditud välja 27,3 ha, roostikke 849,2 ha.

Ebatootvad maad. Metsavalitsuse haldamisel oli:

Soid ja rabu	321 512,7 ha
Metsamata luitaid ja tuiskilivu	1 943,2 „
Maid kõlbmata maid ja veekogusid	37 229,3 „
Kokku	360 685,2 ha

Hooned. Aasta jooksul ehitati juurde 34 uut elumaja ametnikele ja 163 muud ehitist (nende hulgas ka uued kaevud). Hoonetest m./a. lõpul Metsavalitsus kasustas ise ametruumeks ja ametisikute korteriteks ning kõrvalruumeks 1 945 elumaja ja 6 136 muud ehitist (kõrvalhooned, käbikuivatised jne.), kuna 171 elumaja ja 280 kõrvalhoonet oli renditud välja. Ehitiste (arvult 8 532) koguväärtus oli kr 3 354 050.

2. Metsakasustus. Peakasustus. Metsa peakasutuse moodustab puit. Pea- ehk puidukasustus koosneb: a) lõppkasutusest (pearaiet küpses metsas), b) eelkasutusest (hooldamisraiet noores ja küpses metsas) ja c) surnud ja vigastatud puude ning kändude kasustamisest.

Tegelik lõppkasustus üksikul m./aastal koosneb omakord sellele aastale määratud kasutusnormi sellest osast, milline antud aastal tegelikult tuleb raiumisele, pluss raiumiselevõetavad eelmiste aastate raienormide jäägid, pluss erakordseist nõudeist tingitud etteraiumised eelolevate aastate raienormide arvel.

Kuigi kehtiva korra järgi aastane lõppkasutuse raienorm riigimetsades määratakse enamuses pinna järgi (1935/36. m./aastaks: 1 695,4 ha I—IV boniteedi männi-, 444,2 ha V bon. männi-, 1 763,1 ha kuuse- ja 2 371,3 ha leht-, kokku 6 274,0 ha metsa + 13 901 tm massi kaitsemetsades ja pargiblokkides), ei anna ometi need pinnanormid kujutlust tegelikust asetleidnud kasutusest antud aastal, sest viimane haarab, nagu öeldud eelpool, poolikuid ja puutumata eelmiste aastate normide jääke, jooksva aasta lanke (neist osa jällegi poolikult), etteraiumisi, kasutusi järgulistele raietele määratud aladel, seemnepuudest jne., milliste kasutusliikide pindalaline kokkuvõtmine osalt ei ole üldse mõeldav, osalt ei paku mingit ülevaadet. Nii raiuti ülevaate-aastal lõplikult lagedaks 7 245,1 ha, milles sisaldub endiste aastate jääke 1 794,1 ha, jooksva aasta lanke 5 040,6 ha ja etteraiumisi 410,4 ha, — aasta lõpuks jäi aga poolikult likvideeritud lanke, kus raiumine alustatud, 1 552,7 ha, sellest end. aastate

jääke 598,4 ha, jooksva aasta lankide jääke 712,0 ha ja etteraiumisele võetud lankide jääke 242,3 ha.

Tegelikult puidukasustuse ulatust antud aastal näitab selgesti ainult kasustatud mass.

Kasutamisele võetud mass 1935/36. m./a. (Uluhoovetrites) — Masse utilisée en 1935—36 (m³ réel).

3.	Okaspuu — Conifères		Lehtpuu — Feuillés		Kokku — Total		
	Lagerala lankidelt. Coupes rasés	Järgulised ja massi järgi toimuvad raied Autres coupes	Lagerala lankidelt. Coupes rasés	Järgulised ja massi järgi toimuvad raied Autres coupes	Lagerala lankidelt. Coupes rasés	Järgulised ja massi järgi toimuvad raied Autres coupes	Üldse Gr. total
A. Lõppkasustus — Utilisation finale	738 764,7	134 236,1	581 884,1	1 767,7	1 330 648,8	126 003,8	1 446 652,6
1. Arveaasta eelarvest — De l'année en cours	585 572,5	123 851,7	487 101,0	1 656,8	1 072 674,1	125 508,5	1 198 182,6
2. End. aastate jäägist — Restes des années précéd.	116 268,2	—	74 855,1	—	191 123,3	—	191 123,3
3. Etteraietest — Coupes d'avance	36 924,0	384,4	19 927,4	110,9	50 851,4	495,3	57 346,7
B. Eelkasustus hooldamisraietel — Coupes de nettoyage							81 470,0
C. Surnud mets — Forêt morte							570 796,8
1. Metsankulvad ja vigastatud puud — Arbres sèches et endommagés							565 830,9
2. Kannud — Souches							4 965,9
Kokku riigimetsade kasustus — Utilisation totale des forêts d'Etat							2 098 919,4
Kasustus mitte metsana majandatavalt mailt — Utilisation des terres non forestières							343 576,6
Kokku RMMV korraldusel kasustatud — Utilisation totale par l'administration des forêts							2 442 496,0

Peale riigimetsade kasustati RMMV korraldusel m./aastal puitu ka mittemetsana majandatavalt mailt, nagu palga-, rendi-, asundamiseks planeeritud ja muud puidu tootmiseks määratud maade nimekirjas mitte seisnud või jälle sealt jäädavalt ärälainud maad, kokku 343 576,6 tm.

Riigimetsades võeti m./aastal kasutamisele kokku 2 098 919,4 tm puitu, sellest lõppkasustuseks 1 446 652,6 tm ja eelkasustuseks 81 470,0 tm; surnud, tuulemurtud ja heidetud ning vigastatud puudena kasustati 565 830,9 tm ja kände kaaluti välja 4 965,9 tm.

Tab. 3 lõppkasustuse massi jaotus okas- ja lehtpuumassiks ei ole täppis, sest kehtiva raamatupidamis-

korra järgi arvestatakse okaspuu enamusega segametsa lankidel raiutav mass okaspuu massina, lehtpuu enamusega metsades aga lehtpuu massina — ilma et vähemuses olevate puuliikide mass lahutataks onamusiikide massist.

Lankide hindamisandmete kokkuvõtete järgi¹⁾ esinevad riigimetsade lõppkasustuses üksikute puuliikide massid järgmises vahekorras:

kuusk	42%	} okaspuud 63%
mänd	21%	
kask	19%	} lehtpuud 37%
haab	10%	
lepp	7%	
telsed	1%	
Kokku 100%		

Riigimetsade kasutamise 1928/29—1935/36. m./a. — Masse utilisée de 1928/29—1935/36.

4.	Lõppkasustus Utilisation finale			Eelkasustus Coupes de nettoyage			Surnud ja vigast. puud — Arbres sèches et endommagés			Kannud — Souches			Kokku Total	
	Tuh. tihumeetr. (1 000 m ³)	Metsamaa ha kohalt tm	% kasustatud üldmassist	Tuh. tihumeetr. (1 000 m ³)	Metsamaa ha kohalt tm	% kasustatud üldmassist	Tuh. tihumeetr. (1 000 m ³)	Metsamaa ha kohalt tm	% kasustatud üldmassist	Tuh. tihumeetr. (1 000 m ³)	Metsamaa ha kohalt tm	% kasustatud üldmassist	Tuh. tihumeetr. (1 000 m ³)	Metsamaa ha kohalt tm
1935/36	1 446,7	2,08	68,9	81,5	0,12	3,9	565,8	0,81	27,0	5,0	0,01	0,2	2 099,0	3,02
1934/35	1 585,4	2,20	75,9	92,5	0,09	3,0	435,1	0,62	20,8	6,8	0,01	0,3	2 059,8	2,68
1933/34	1 018,8	2,71	77,9	63,3	0,09	2,6	474,4	0,87	19,2	7,6	0,01	0,3	2 464,1	3,48
1932/33	1 548,4	2,15	74,6	86,9	0,09	3,2	449,4	0,82	21,7	10,7	0,01	0,5	2 075,4	2,87
1931/32	1 246,5	1,70	73,1	58,3	0,08	3,5	390,7	0,53	22,9	8,2	0,01	0,5	1 704,7	2,32
1930/31	1 210,0	1,64	72,9	50,8	0,07	3,1	392,7	0,53	23,6	6,7	0,01	0,4	1 660,2	2,25
1929/30	1 583,1	2,14	79,3	65,0	0,09	3,2	336,8	0,45	18,9	11,6	0,02	0,6	1 996,5	2,70
1928/29	1 680,3	2,28	80,1	90,6	0,12	4,3	325,7	0,45	15,6	—	—	—	2 006,0	2,85
Kesk. — Moyenne	1 527,4	2,12	75,3	67,5	0,09	3,4	421,3	0,59	21,0	7,1	0,01	0,3	2 023,3	2,81

Tab. 3 ja 4 nähtub, et 1935/36. m./aastal riigimetsade kasustamine lõppkasustuse osas oli 138,7 tuhat tm võrra väiksem eelmise aasta vastavast osast, milline nähtub on tingitud asjaolust, et enamused madala

konjunktuuri aastal müümata jäänud lanke oli realiseeritud juba eelkäänud aastatel. Nii raiuti m./aastal eelmiste aastate raienormide jääke 191,1 tuh. tm, aasta varem aga 295,0 tuh. tm ja 1933/34. m./a. — 564,1 tuh. tm. Etteraiumisi lubati ülevaate-aastal

¹⁾ Reim, P., l. c.

kõigest 57,3 tuh. *tm* 103,3 tuh. *tm* vastu 1934/35. ja 279,0 tuh. *tm* vastu 1933/34. m./aastal.

Elavama nõudmise tõttu metsamaterjalide järgi oli võimalus ülevaate-aastal teha senisest suuremas ulatuses hooldamisraieid; selle tulemusena on eelkasustus tõusnud 62,5 tuh. *tm* pealt 1934/35. m./aastal 81,5 tuh. tihumeetritele 1935/36. m./aastal; sellega ei ole aga eelkasustuse osas veel kaugeltki saavutatud nimetamisväärsed tagajärgi; on tõenäoline, et juba lähematel aastatel eelkasustuse osatähtsus tõuseb tunduvalt. Nõudmiste suurenemine hooldamisraie saaduste järgi on tingitud asjaolust, et metsamaade planeerimiste vähenemise tõttu vähenevad ka erakordsed puiduannused planeeritavatel maadel; omalt poolt loob hooldamisraie teostamiseks soodsamaid võimalusi ka rajamisel olev sulfaat-tselluloosi tehas. Senisest intensiivsem metsahooldamine on metsamajanduslikult väga tervitatav.

Olgu tähendatud, et eelarvelise krediidid arvel tehtavate puhastusraie puhul noortes metsades raiumisele tulev hagu, osalt aga ka peenem küttepuit, jääb metsarikkamates maakohtades praegu veel tarvitajate puudumisel metsa maha, ning vastav mass ei esine seetõttu ka siin toodud tabelis.

Kui tabelist 4 näeme, et surnud ja vigastatud puude realiseerimine näitab aasta-aastalt suurenemist, tõustes 1935/36. m./aastal rekordselt tasemele (0,81 *tm* pro metsamaa *ha* = 27% kasutatud üldmassist), siis see nähtus on tingitud kõigepealt turutingimustest, ja nimelt elavnenud nõudmisest metsamaterjalide järgi, eriti siseturu nõudmisest odavama materjali järgi, mis omakord põhjeb osalt asjaolul, et 1934. a. lõppes tarbepuidu müük asunikele eriti odava hinnaga ja eriti soodsatel maksutingimustel, milline asjaolu võimaldab nüüd turustada siseturul rohkem surnud puitu. Niivõrd rohke surnud puidu esinemine on aga tingitud osalt sellest, et riigimetsades, eriti kuusepuistustes, on eelmiste aastate oltrate planeerimiste ja rohkete raie tagajärjel levinud väga suurel arvul metsakahjureid — kooreüraskeid, ja üraskestest rikutud puude likvideerimine tõstab kõnesoleva kasutusala osatähtsust. Ka näitab surnud metsa suur tagavara, resp. puude intensiivne surnemine, et metsad vajavad senisest märksa põhjalikumalt hooldamist (hooldamisraieid).

Kõrvalkasustused. Metsa kõrvalkasustuste mõiste alla on koondatud kõik metsast ja sellega ühenduses olevatelt maadelt ja vetest saadavad kasustused peale puitaine, nagu rohu kasustamine heinama ja karjatamise teel, kivi, liiva, sambla ja turba kasustamine, kalastamine, kütmine.

Jahipidamiseks riigimetsades antakse välja päeva- ja aastalood; aastalube oli m./aastal antud välja 141. Metsavalitsuse haldamisel olevatest maadest ja veekogudest peale selle oli loodud ja antud rendile 252 jahipiirkonda (rendiühikut) pindalaga 58 865,10 *ha*, mille aastarent *kr* 8 354. Jahimajanduse alal sisse-

tulevad summad laekuvad „jahikapitali“, millist kapitali omakord kasustatakse jahinduse elustamiseks.

Metsaametnikud, kes soovivad alluvates metsades pidada jahti, on kohustatud igal aastal hävitama kindlaksmääratud arvu röövlindide; m./aastal hävitati 707 kanakulli, 476 raudkulli, 55 rabapistrikku, 226 teisi kulle, 3 251 pasknäärt, 1 638 harakat ja 4 910 hallvarest. Samal ajal on jahimaade rentnikkude ja aasta-jahilubade kasustajate poolt hävitatud umbes 10 000 mitmesugust röövlindu.

Metsavalitsuse haldamisel olevatest veekogudest oli m./aastal renditud välja 327 kalapüügi ühikut, pindalaga 32 274,8 *ha*, aastarendiga *kr* 11 536; üldse laekus m./aastal kalastamise alal *kr* 12 130, mitmesugustest teistest kõrvalkasustustest (karjatamine, rohukorjamine, kivi, liiva, sambla jne. kasustamine) — 71 863 *kr*. Turbarabu turbalõikuseks oli renditud välja 5 592 ühikut pindalaga 13 032,4 *ha*, aastarendiga *kr* 21 111.

3. Puidumüük.

Ventes de bois.

Puitu müüdi endiste aastate eeskujul: 1) enampakkumistel — kõigile soovijaile, 2) piiratud enampakkumistel — kohalikkudele maaelanikkudele oma majapidamise nõuete rahuldamiseks, 3) kindla hinnaga — ilma enampakkumiseta — peamiselt kohalikule rahvale, kusjuures müügihinnaks oli kas keskmine turu-, „kohalik müügi-“ või taksihind ja 4) alandatud hinnaga, s. o. alla taksihinna — kohalikule rahvale rünnete ja roisupuidu, surnud ja vigastatud puude ning puhastusharvendusraie saaduste müügi puhul. Hinnata anti puitu riigi metsamajapidamiseks, metsavalitsuse ametruumide ja metsaametnike korterite kütteks, Voltveti metsakoolile, põlise pidamise õigusega riigimaade kasustajatele rendimailt, Maaseadusega võõrandatud metsade endisile omanikele 1910. a. kasustamata jäänud raielangi ja saadaoleva tasu arvel, hooldamisraie saadusi töö tasuks ja lõpuks oksid, hagu ja roiekpuid kehvematele maaelanikkudele. Riigi Metsatööstusele anti puitu ülestöötamiseks taksihinna, ning üksikutele juhtudel kahjuritest vigastatud, surnud ja tuulemurtud metsa ning hooldamisraie saadusi alandatud hinnaga.

Enampakkumistel müüdi m./aastal 405 204 *tm* ehk 16,6% müüdü üldmassist, kusjuures taksihinnaile pakuti juure keskmiselt 52,4%. Piiratud enampakkumistel pakuti taksihinnaile juure keskmiselt 26,9% ja müüdi 135 377 *tm*. Kindla hinnaga müüdi 619 066 *tm* ehk 25,4% üldmassist keskmise hinnaga taks + 5,7%. Alandatud hinnaga müüdi 27 168 *tm* ehk 1,1% üldmassist keskmise müügihinnaga taks — 6,8%. Hinnata anti 49 056 *tm* puitu, mille taksihind oli 95 716 *kr*. Riigi Metsatööstusele ülestöötamiseks müüdü metsa keskm. müügihind oli 0,3% alla taksihinna; peale ülestöötamisele võetava metsa kannuraha kannab Riigi Metsatööstus riigituludesse ka oma puhta ülejäägi (nettotulu).

Enampakkumistel müüdü puidu kogus oli ülevaate-aastal umbes 16% väiksem, kui aasta varem,

Puidumüük 1935/36. m./a. — Vente de bois en 1935/36.

5.	Mass tihumetrites Masse en m ³ réel	Üldmassist % Aux total en %	Takshind kr Prix de taxe en kr	Müügihind kr Prix de vente en kr	Müügihind = takshind ± % ± % aux prix de taxe	Ühe tm keskmine müügihind kr Prix moyen par m ³ en kr
I. Enampakumistelt — Aux enchères	405 204	16,6	962 864,58	1 467 780,40	+52,4	3,62
II. Piiratud enampakumistelt — Aux enchères limitées	135 377	5,5	272 504,89	344 952,98	+26,6	2,55
III. Kindla hinnaga — A prix fixe	619 066	25,4	1 075 755,95	1 136 904,55	+5,7	1,84
1. Kohaliku rahvale	553 836	—	923 251,55	949 537,30	+2,8	1,71
2. Omavalitsustele	12 144	—	37 003,50	37 110,00	+0,3	3,06
3. Riigiasutistele	6 059	—	14 998,73	15 561,00	+3,8	2,24
4. Vineeri- ja paberivabrikutele	82	—	110,83	190,62	+80,0	2,43
5. Metsatöösturitele ja metsakauplejale	31 709	—	70 588,92	95 514,40	+35,4	3,01
6. Tööstusl. ja äriistele ettevõtetele	8 720	—	19 062,20	27 901,40	+46,4	3,20
7. Muudele	5 616	—	10 790,16	11 079,13	+2,7	1,97
IV. Alandatud hinnaga — A prix abaissé	27 168	1,1	35 965,78	33 591,98	-6,6	1,24
1. Riigirentnikele	536	—	910,30	356,11	-60,0	0,66
2. Kohaliku rahvale	20 385	—	34 635,08	32 817,63	-5,2	1,24
3. Muudele	267	—	420,40	418,24	-0,5	1,57
V. Hinnata — Cédé gratuitement	49 056	2,0	95 715,95	—	-100	—
1. Riigi metsamajapidam.	9 077	—	30 780,57	—	-100	—
2. Metsavalits. ametruumide kütteks	389	—	556,75	—	-100	—
3. Metsametsn. korterite kütteks ja paigamaade korrashoold.	18 170	—	20 739,82	—	-100	—
4. Põllutöökoostele	223	—	437,67	—	-100	—
5. Riigirentnikele	1 283	—	1 987,55	—	-100	—
6. End. mõisaoman. 1910. a. lampl ja võõrand. maade kasu arvel	14 855	—	38 975,23	—	-100	—
7. Koh. rahvale — hooldamisrahalte saadused töötasuks	3 520	—	1 537,64	—	-100	—
8. Muudele	1 520	—	756,72	—	-100	—
VI. Riigi Metsatööstusele — Pour l'Industrie forestière de l'Etat	1 206 625	49,4	2 962 941,02	2 894 990,80	-0,3	2,40
Kokku — Total	2 442 496	100	5 345 746,17	5 878 220,71	+10,0	2,41
1934/35	2 500 058	—	4 970 660,93	5 303 728,07	—	—
1933/34	3 400 887	—	4 783 662,34	5 677 202,42	—	—
1932/33	2 738 831	—	3 415 432,35	3 089 430,54	—	—
1931/32	1 845 200	—	3 378 716,84	2 908 834,80	—	—
1930/31	1 832 064	—	4 850 165,38	4 366 136,42	—	—
1929/30	2 234 280	—	5 846 342,32	6 010 371,26	—	—
1928/29	2 876 538	—	5 814 153 58	5 830 713,94	—	—

kuid saadud hinnalt ületasid 1935/36. a. enampakumised möödunud aasta pakkumisi. Koguselt umbes endisel tasemel püsisid müügid piiratud enampakumistelt ja müügid kindla hinnaga. Puidumüük alandatud hinnaga vähenes massilt 38% ja müügihinnalt 50% võrra; põhjuseks on üheltpoolt asunikudele alandatud hinnaga metsa müümise täielik lõpetamine, aga ka puiduhindade üldine tõus, mis tegi paljudel

juhtudel ülearuseks surnud ja vigastatud puude müümise alla taksihinna.

Riigi Metsatööstusele ülestöötamiseks antud metsa kogus m./aastal ületas nii möödunud kui ka kõigil eelmistel aastatel antud puidu koguse; põhjuseks oli suurenenud nõudmine valmismaterjalide, eriti küttepuidude järgi, mille tõttu tuli võtta ülestöötamisele

Metsamüük 1927/28—1935/36. m./a. — Ventes de bois de 1927/28—1935/36.

6.	Enampakumistelt Aux enchères		Piiratud enampakumistelt Aux enchères limitées		Kindla hinnaga A prix fixe		Alandatud hinnaga A prix abaissé		Hinnata Gratuitement		Riigi Metsatööstusele Pour l'Industrie forestière de l'Etat		Kokku Total	
	mass tm	% üldmassist	Masse en m ³ réel	% au total	mass tm	% üldmassist	mass tm	% üldmassist	mass tm	% üldmassist	mass tm	% üldmassist	mass tm	% üldmassist
1935/36	405 204	16,6	135 377	5,5	619 066	25,4	27 168	1,1	49 056	2,0	1 206 625	49,4	2 442 496	100
1934/35	481 563	19,3	134 142	5,4	611 847	24,4	44 023	1,8	53 328	2,1	1 175 053	47,0	2 500 058	100
1933/34	907 030	26,7	195 668	5,7	941 020	27,7	187 061	5,5	108 540	3,2	1 090 959	31,2	3 400 887	100
1932/33	490 613	17,9	102 034	3,7	813 062	29,7	168 448	6,2	144 556	5,3	1 017 820	37,2	2 738 831	100
1931/32	312 348	16,9	70 384	3,3	571 983	31,0	185 950	10,1	72 708	3,9	622 827	33,2	1 845 200	100
1930/31	258 055	14,1	76 183	4,2	370 890	20,6	157 870	8,6	78 785	4,3	884 100	48,2	1 832 064	100
1929/30	453 267	20,8	139 539	6,3	431 804	19,3	238 825	10,7	101 370	4,5	809 398	38,0	2 234 280	100
1928/29	480 720	19,4	192 093	8,1	642 257	22,3	308 272	13,0	149 815	6,3	722 376	30,4	2 876 538	100
1927/28	626 462	23,6	188 497	7,1	658 794	24,6	456 800	17,2	164 822	6,2	566 462	21,9	2 656 417	100

Puidu tihumeetri keskmised müügihinnad 1927/28—1935/36. m./a. (kr).
Prix moyen. de vente par m³ réel en 1927/28—1935/36 (en kr).

7.	Enampak- kumistel <i>Aux enchères</i>	Piiratud enampakk. <i>Aux enchères limitées</i>	Kindla hinnaga müüklidel <i>A prix fixes</i>	Alandatud hinnaga müüklidel <i>A prix abaissés</i>	Hinnata andmisel <i>Gratuitement</i>	Riigi Metsa- tööstusele <i>Pour l'Industrie forestière de l'État</i>	Tihumeetri keskmine taksihind <i>Prix moyen. de taxe par m³ réel</i>	Tihumeetri keskmine müügihind kõigi müügi- viiside järgi <i>Prix moy. de vente par m³ réel</i>	Tihumeetri keskmine müügihind = kesk- m. taksihind <i>+ % — Prix moy. de vente par m³ = prix moy. de taxe + %</i>
1935/36 . . .	3,62	2,55	1,84	1,24	—	2,40	2,19	2,41	+10
1934/35 . . .	2,77	2,11	1,92	1,50	—	2,18	1,99	2,15	+8
1933/34 . . .	2,42	1,92	1,55	1,33	—	1,87	1,41	1,67	+18
1932/33 . . .	1,64	1,36	1,03	1,06	—	1,11	1,25	1,18	—10
1931/32 . . .	1,98	1,39	1,53	1,47	—	1,74	1,39	1,63	—11
1930/31 . . .	2,99	2,42	2,41	1,66	—	2,53	2,65	2,38	—10
1929/30 . . .	4,09	2,85	2,58	1,77	—	2,56	2,62	2,60	+3
1928/29 . . .	3,80	2,83	2,28	1,60	—	2,49	2,45	2,45	0
1927/28 . . .	3,72	2,89	2,30	1,64	—	2,60	2,51	2,48	—1

ka sääraseid vähese väärtusega metsaosi, mis ei leidnud ostjaid enampakkumistel ja piiratud enampakkumistel.

Müüdnud üldkoguse tagasimine (57 560 tm = = 2,3%) on tingitud peamiselt raumiste vähenemisest mittemetsana majandatavatel maalidel, nagu riigi renditalundid ja planeeritud metsamaad, aga ka asjaolust, et madala konjunktuuri aastate lankide jäädgi olid likvideeritud juba 1933/34. ja osalt 1934/35. a.

Taksihindu ülevaate-aastal ei muudetud; kui siiski müüdnud metsa tihumeetri keskmine taksihind, võrreldes eelmise aastaga, näitab 10% tõusu, siis seletub see asjaoluga, et viimane taksihindade tõstmine hakkas kehtima 10. XII 1934, s. o. ajal, mil 1934/35. a. talveks müügile määratud mets oli juba hinnatud endiste madalamate takside järgi ja uued kõrgendatud taksid avaldusid alles 1935/36. a. langi hindamises.

Tihumeetri keskmine müügihind tõusis m./aastal võrreldes eelmisega 12,1% võrra.

M./aastal kannult müüdnud puidust läks kohalikele maarahvale 30% (722 238 tm); peale selle pidi 1935/36. tegevusaastal (1. IX—31. VIII) Riigi Metsatööstuse poolt ülestöötatud valmismaterjalidest minema kohaliku maarahva varustamiseks (eelarve järgi) 351 500 tm (1934/35. tegevusaastal tegelikult läinud 377 000 tm).

4. Metsa uuenda- mine ja hooldamine.

*Régénération et traitement
des forêts.*

Kui lehtmetsa raismikud enamusel uuenduvad kannuvõrsete kaudu loomulikult teel ja ka väga suur osa okasmetsa raismikke jäetakse loomulikule metsumisele (seemne loomulik lenne enametsalt järgulistel raietel, vanametsa servadelt kitsastel lankidel, seemnepuudelt niiskematel männimaadel jne.), siis ometi okasmetsa raismike enamuse taasmetsamiseks on vajalik nende kultiveerimine kas külvi või istutamise teel. Kultuurid omakord äparduvad tihtilugu (osaliselt, kuid ka täielikult) kas kuiva kevade, põuase suve, ebasoodsa pinnase, putukate rüüstete või muul põhjusil ja vajavad täiendamisi, sageli korduvaid. Paremadel, rohukasvatatavatel pinnastel vajab istutatud resp. külvatud noormetsa lahtihoidmist lämmatava rohu ja samuti ka vabastamist liig tiheda lehtpuuvõsa alt.

Kultuure tehti m./aastal 5 601,9 ha, sellest külviga 4 307,7 ha, istutamisega 1 294,2 ha. Kultuurid maksusid pro ha: külv — 19,36 kr, istutamine — 43,80 kr, keskmiselt kr 25,01. Olemasolevaid kultuure parandati ja täiendati 3 234,3 ha, sellest külviga 996,9 ha, istutamisega 2 237,4 ha. Ühe ha täiendamine maksus keskmiselt kr 8,94. Puukoolides ja taimeaedades tehti jooksvaid töid 29,9 ha pindalal.

Kultuuritööd 1935/36. m./a. — Travaux de culture en 1935/36.

8.	Pindala ha <i>Superficie ha</i>	Kulu kr <i>Frais kr</i>	Kulu pro ha kr <i>Frais par ha kr</i>
I. Uusi kultuure tehud — Nouvelles cultures.	5 601,9	140 097,71	25,01
1. Külviga — <i>Par l'ensemencement</i>	4 307,7	83 417,50	19,36
Mänd — <i>Pin</i>	2 239,9	—	—
Kuusk — <i>Sapin</i>	1 184,1	—	—
Segakultuur — <i>Cultures mixtes</i>	833,3	—	—
Tamm — <i>Chêne</i>	0,4	—	—
2. Istutamisega — <i>Par plantement</i>	1 294,2	56 680,21	43,80
Mänd — <i>Pin</i>	419,2	—	—
Kuusk — <i>Sapin</i>	702,9	—	—
Segakultuur — <i>Cultures mixtes</i>	57,3	—	—
Lehtpuud, lüpspuud, põõsad — <i>Autres espèces</i>	24,8	—	—
II. Vanu kultuure täiendatud — Amendement des surfaces cultivées les années précédentes.	3 234,3	28 898,98	8,94
1. Külviga — <i>Par l'ensemencement</i>	996,9	7 269,83	7,29
2. Istutamisega — <i>Par plantement</i>	2 237,4	21 629,15	9,69
III. Muud tööd — Autres travaux:			
1. Taimeaedades-puukoolides — <i>Entretien de pépinièr.</i>	20,9	24 813,59	820,88
2. Kultuuride puhastamine rohust ja võsast — <i>Desherbage des cultures</i>	3 124,3	9 667,50	3,09
3. Pinnase ettevalmistamine eeloleva aasta kultuureks <i>Sol préparé pour l'ensemencement</i>	291,6	4 657,87	15,97

Kultuurtöödeks tarvitati 8 605,3 kg seemet ja 439,5 l tammeterusid ning kastaneid, omahinnaga kr 28 949. Sellest külitati metsa 7 646,6 kg seemet ja 401 l tärusid ja kastaneid, taimeaedadesse 958,7 kg seemet ja 38,5 l tärusid ja kastaneid. Puuliikide järgi tarvitati seemet: männi — 4 800,5 kg, kuuse — 3 633,0 kg, lehise — 36,9 kg, lehtpuude (vahtra, saarc, kase) — 50,2 kg, ilupuude ja pöösaste — 33,8 kg. Tarvitatud seemnete keskmine omahind oli: mänd kr 4,72 ja kuusk kr 1,58 kg.

Maapidajatele-eraisikutele, riigi- ja omavalitsuse asutistele, seltskondl. organisatsioonidele jne. anti tasuta maade metsamiseks ja kaunistamiseks 202,1 kg seemet ja 581 891 puustikut ning tasu eest 114,7 kg seemet ja 41 205 taime.

Tab. 9 nähtub, et uusi kultuure ja olemasolevate kultuuride parandusi-täiendusi ülevaate-aastal tehti suuremal pindalal kui eelmistel aastatel. Uusi kultuure tehti iga 124,3 metsamaa ha kohta 1 ha. Peab tõstma esile fakti, et meil aasta-aastalt tuleb õige

Kultuurtööd ja hooldamisraied 1927/28—1935/36. m./a. — Travaux de culture et d'claircie en 1927/28—1935/36.

9.	Tehtud uusi kultuure <i>Nouvelles cultures</i>		Vanu kultuure täiendatud — <i>Amélioration des cultures existantes</i>		Tehtud puhastusraieid I van. klassi puistutes — <i>Nettoisement</i>		Tehtud harvendusraieid II van. klassi puistutes <i>Couper de nettoisement</i>		Tehtud põimendusraieid keskealistes puistutes — <i>claircie</i>	
	Kokku ha	1 ha kohta metsamaad	Total ha	1 ha par superficie forestière	Kokku ha	1 ha kohta metsamaad	Kokku ha	1 ha kohta metsamaad	Kokku ha	1 ha kohta metsamaad
1926/27	5 601,9	124,3	3 234,3	215,2	6 010	115,6	5 485	126,9	2 621	265,6
1927/28	4 171,1	168,1	2 483,5	282,3	5 822	120,4	5 146	136,2	1 327	528,0
1928/29	3 423,0	207,1	2 592,6	273,4	4 184	169,4	4 346	163,1	1 842	384,8
1929/30	3 893,1	185,1	2 338,4	303,2	6 348	113,0	5 401	133,0	753	957,2
1930/31	3 198,8	228,0	2 565,2	286,0	4 975	147,0	3 615	202,3	1 374	532,3
1931/32	4 443,5	166,3	2 571,5	287,3	5 838	126,5	1 707	432,8	685	1 078,5
1932/33	3 274,9	226,3	2 310,5	320,7	5 559	133,3	7 279	101,3	1 059	699,0
1933/34	3 402,8	216,4	2 309,5	318,9	4 769	154,4	2 440	301,8	1 307	563,5
1934/35	3 948,7	187,7	2 364,5	313,5	4 200	176,5	3 023	245,2	1 913	387,4

suurel pindalal parandada ja täiendada eelmiste aastate kultuure; sellest võiks järeldada, et meie kultuurtööde meetodid ei ole veel kujunenud olude ja otstarbekohasteks.

Noorte metsade puhastus- ja harvendustööd tehakse osalt eelarvelise krediidiga, osalt antakse hooldamisraietel saadav materjal töö tasuks, kohati on isegi võimalik hooldamisraiete saaduste eest saada teatavat rahalist tulu. Keskealistes puistutes teostatakse põimendusraieid puude mütümise teel. Kuigi tabel 9 andmeil hooldamisraied ülevaate-aastal on läinud intensiivsemaks, ei ole sel alal kaugeltki veel kõik võimalused kasutatud.

5. Maaparandustööd. M./aastal kaevati 129 km uusi kuivenduskraave, puhastati ja seati korda vanu 487 km, üldkuluga kr 253 549. 1923—1935/36. a. on uusi kraave kaevatud kokku 1 797 km ja puhastatud vanu 4 059 km. Ülevaate-aastal RMMV võttis liikmena osa 223 veeühingust.

Uusi metsateid tehti m./aastal 10,2 km ja parandati vanu 177,7 km.

6. Metsakaitse. Metsapõlemised. Metsapõlemiste ärahoidmiseks ja tõkestamiseks valmistati ja seati korda tulekaitseribsid, puhastati pinnaskattest kvartaali- ja piirsihte ning palgati ohtlikumatesse kohtadesse suvekuudeks tulevahte. Osalt selle tagajärjel, osalt 1935. a. suvel olnud vihmase ilmastiku tõttu oli m./a. põlengute arv ja ulatus, võrreldes kolme eelmise aastaga, tunduvalt vähenenud. Ühiselt kaitsevää võimudega ehitati 3 vaatetorni, millised oma ehituselt ja asendilt on kõlvulised nii topograafilisteks ülesanneteks kui metsapõlengute avastamiseks.

Metsapõlengute põhjused 1935. a. — Causes des incendies de forêt.

10.	Korda
Teistelt maadelt levinud metsa — <i>Extension de l'incendie à travers la frontière</i>	14
Raudtee veduritest süttinud — <i>Locomotives des chemins de fer</i>	6
Hooletu tulega käitumine — <i>Imprudences avec feu</i>	56
Kuritahtlik süttamine — <i>L'incendie volontaire criminel</i>	17
Põhjused teadmata — <i>Inconnue</i>	103
Kokku — Total	196

Riigi kahju 196 põlengust pindalal 726,6 ha oli 28 711 kr, kustutamise maksus 1 847 kr, kokku seega 30 558 kr. Põlenud pindalast oli kaetud metsaga 304,61 ha, raismikke ja lagendikke 47,21 ha, soid ja rabu 374,78 ha.

Metsakahjurid. Metsakahjurite leviku tõkestamiseks koristati tuulemurtud ja -heidetud ning vigastatud puid, tarviliikos kohtades langetati püünispuid. Kooreüraskeid esines väga rohkel määral Huuksi, Rava, Audru, Vastseliina, Pagari ja Väätša metskondades, kusjuures nende rüüsted kohati omasid katastroofilist ilmet.

Metsa-, Jahi- ja Kalapüügi seaduste rikkumised. 1935/36. a. pandi toime 3 700 omavõllist metsaraumist nõude suurusega riigi, kui metsaomaniku kasuks kr 30 233 ja metsamajanduse kapitali kasuks kr 67 503, 23 metsahoiu ja -kaitse eeskirjade rikkumist, 108 metsamaterjalide vargust, 204 Jahiseaduse ja 36 Kalapüügiseaduse rikkumist, 1 341 omavõllist karjatamist ja 845 muud seaduserikkumist. Administratiivkorras lahendatud seaduserikkumiste asjus on nõutud sisse kr 35 662.

Kriminaalprotsessides rahuldati tsiviilnõudeid 904 juhul kr 33 244 ulatuses, lükati tagasi 283 juhul kr 16 530 ulatuses.

7. Metsakorraldustööd.

Aménagement des forêts.

Metsakorraldustööd teostatakse Metsakorralduse Büroo ametnike — metsataksaatorite ja metsatehnikute poolt. Välistööd kestsid 9. maist 22. novembrini. Korraldati Püssi, Pagari, Kohtla ja Iisaku metskonnis 43 148 ha riigimetsi.

1934. a. kehtimahakanud Metsaseaduse alusel kuuluvad riigi poolt ja kulul korraldamisele ka era-kaitsemetsad. 1935. a. korraldati:

Virumaal: Karstala ja Saarküla kaitsemets	193,2 ha
Peipsi järve ääres	217,9 „
Palmse asunduse park	18,7 „
Saaremaal: Kargi männik, Kärla park ja Sörve tee äärne kaitsemets	219,0 „
Läänemaal: Kõrgessaare ranna kaitsemets	237,0 „
Harjumaal: Tallinna—Keila-Jou tee äärne kaitsemets	18,7 „
Kokku	844,5 ha

Metsakorraldustööd toimusid uue, 1935. a. juhendi kohaselt ja riigimetsades maamõõte tööd teostati katastri-mõõtmiste nõuete kohaselt, kõik välispiirid seati uuesti üles ja tähistati looduses piirimärkidega. Mõõtetööd ja plaanistamine on seotud üleriikliku koordinaatide võrguga.

Kokku on seni täis-metsakorraldus viidud läbi pindalal:

1923—1934 a. incl.	910 586,7 ha
1935. a.	43 148,0 „
Kokku	953 734,7 ha

Metsavalitsuse haldamisel on	1 101 812,9 ha
Sellest korraldatud	953 734,7 „
korraldamata	147 578,2 ha

Kuna uue, 1935. a. juhendi kohaselt maamõõte-tööde täpsustamise tõttu suudetakse aastast korraldada vaid umbes 40 000 ha, siis jõutakse praeguste koosseisude juures riigi metsade algkorraldusega lõpule vast alles 1940. a., kuigi 1923. a. korraldatud metsa-

des pidanuks juba 1933. a. toimuma metsakorralduse revisjon (10-a. revisjoniperiood).

8. Asundus- ja renditalude metsade hindamine.

Taxation des forêts des exploitations nouvellement fondées et des fermages.

M./aastal jätkati asundus- ja renditalude metsade hindamist riigimaade pärisomanduseks müümise otstarbel. I. IV 1936 olid lõplikult hinnatud 61 473 talu metsad. Hinnatud metsade keskmine puiduvara talundi kohta oli 170 tm.

9. Tulud ja kulud.

Recettes et dépenses.

Riigi metsamajapidamise tulud sisaldavad sissetulekuid ka mittemetsana majandatavate maadelt, nagu puidumüük rendi- ja planeeritud maadelt, turvalõikus rabades, kalapüük jne., mille tõttu ei ole võimalik arutada tulusid metsamaa ha kohta. Mõned tululiigid (mitmesuguste varade müük, juhuslikud tulud jne.) sisaldavad ka Põllutöoministeeriumi teiste asutiste sissetulekuid.

Riigi metsade alal laekunud tulud 1935/36. a. kr:

Puidu müük	4 553 552
Riigi Metsatööstuse ülejääk	1 673 799
Metsa kõrvalkasutused	83 093
Mitmesugused rendid	60 733
Trahvid ja viivituserahad	46 022
Mitmesuguste varade müük	43 257
Juhuslik tulu	42 235
Kokku	6 508 641

1935/36. m./a. oli Riigi Maade ja Metsade Valitsuse asutistes kulusid puht-metsamajanduslikel aladel kr:

Metsakorraldustööd	38 205
Lankide ajamine	6 891
Kultuuritööd	187 562
Metsahooldamine	21 406
Hüdrotehniline maaparandus	253 549
Metsateede ehitamine ja korrashoid	9 884
Metsakahjurite tõrje	1 459
Metsapõlemiste ärarohimine ja tõrje	5 940
Metsavaheliste klassiteede äärte puhastamine võsast	1 323
Kokku	526 175

Metsamajapidamise brutotulust moodustavad puht-metsamajanduslikud kulud ca 8%.

Metsanduse kohta varem Keskbüroo väljaandets ilmunud artiklid ja andmed:

Riigi metsamajandus 1934/35. m./a.	B. Tiismann, Eesti Statistika nr. 171(2) 1936. a., lk. 77—84.
Riigi metsamajandus 1933/34. m./a.	B. Tiismann, Eesti Statistika nr. 150(2) 1935. a., lk. 57—63.
Riigi metsamajandus 1932/33. m./a.	B. Tiismann, Eesti Statistika nr. 143(3) 1934. a., lk. 117—124.
Riigi metsamajandus 1931/32. m./a.	B. Tiismann, Eesti Statistika nr. 135(2) 1933. a., lk. 65—71.
Riigi metsamajandus 1930/31. m./a.	B. Tiismann, Eesti Statistika nr. 125(4) 1932. a., lk. 212—218.

AVALIKUD RAAMATUKOGUD 1935/36. a.¹⁾ BIBLIOTHÈQUES POPULAIRES en 1935/36.

Sisu: 1. Raamatute arv, lk. 13. 2. Raamatukogude koostis, lk. 14. 3. Raamatukogude kasustamine, lk. 15. 4. Kulud ja tulud, lk. 16.

1. Raamatute arv. <i>Nombre des livres.</i>	Raamatute arv avalikes raamatukogudes suurenes mõõ-	Raamatuid oli 31. III tuh.:	üldse	linnas	maal
	dunud tegevusaasta jooksul 54 tuh. uue köite võrra, kasustamiselt kõrvaldati 6 tuh. köidet ja aasta lõpuks (31. III 1936) oli kogudes 792 tuh. köidet. Kogude suurenemist aastate jooksul näitavad järgnevad arvud:	1930	792	247	545
		1935	745	238	512
		1934	690	220	470
		1932	596	195	401
		1931	558	180	378
		1930	493	159	334
		1929	439	142	297

¹⁾ Raamatukogude kohta varem ilmunud vt. „E. Stat.“ nr. 171(2) — 1936.

A. Tuisk.

Raamatute arv kogudes 1935/36. a. — Nombre des livres en 1935/36.

1.	Kogude arv ¹⁾ Nombre des bibliothèques 31. III 36	Raamatute arv Nombre des livres 31. III 36	Raamatuid kesk- miselt — Nombre moyen des livres 1. IV 36	
			Ühele kogule Par une biblio- thèque	100 ela- nikule ²⁾ Par 100 habitants
Linnad — Villes	40	247 136	6 178	76
Tallinn	5	83 795	16 750	81
Haapsalu	2	8 547	1 774	76
Kuressaare	2	11 449	5 725	256
Narva	4	24 928	6 232	99
Nõmme	1	6 119	6 119	41
Otepää	1	518	518	41
Paide	2	4 321	2 161	132
Paldiski	1	1 865	1 865	219
Petseri	2	5 372	2 930	137
Pärnu	0	20 874	3 479	103
Põltsamaa	1	2 299	2 299	88
Rakvere	2	6 615	3 308	66
Tapa	1	1 855	1 855	49
Tartu	3	54 585	18 195	93
Tõrva	1	671	671	26
Türi	1	2 398	2 398	83
Valga	2	5 029	2 515	46
Viljandi	1	5 407	5 407	46
Võru	2	4 889	2 345	88
Maad — Arrondiss.	678	544 932	804	69
Viru	76	66 394	874	60
Järva	69	50 092	726	102
Harju	69	75 686	765	85
Lääne	49	37 067	756	53
Saare	41	30 061	733	59
Pärnu	3)	63 145	889	85
Viljandi	59	48 530	320	80
Tartu	104	83 317	801	69
Valga	25	17 356	694	67
Võru	4)	51 315	841	66
Petseri	24	22 043	918	36
Üldse — Total	718	791 968	1 103	71

Viimaseil aastail on raamatute arv võrreldes rahvastikuarvuga maal kasvanud vähe kiiremini kui linnas — vahe raamatute arvu linna kasuks 100 elaniku kohta on kahanenud 9 köitelt 1934. a. 7 köitele 1936. a. Üldse tuli 100 elaniku kohta 71 köidet, linnas 76 ja maal 69 ning aastate jooksul alates 1929. a. on rahvastiku raamatuvastustus av. raamatukogude kasvanud peagu kahekordseks.

Raamatuid 100 elaniku kohta 31. III köidet:

	üldse	linnas	maal
1936	71	76	69
1935	66	72	64
1934	62	68	59
1932	54	58	49
1931	50	54	45
1930	44	48	44
1929	38	42	36

2. Raamatukogude koostis.

Répartition des livres d'après le contenu.

Varemõel aastail nägime ilukirjanduse osatähtsuse pidevat tõusu teadusliku (populaar-) arvel, olugi võrdlemisi väikesel määral; vaadeldaval aastal aga vastupidi — teadusliku kirjanduse osatähtsus on suurenenud ja ilukirjandusel vastavalt vähenenud.

Raamatute arvu muutumine 1935/36. a. Mouvement du nombre de livres en 1935/36.

2.	Arv — Nombre			% arvust 1. IV 35 En % au nombre au 1. IV 35		
	Muretsetud	Kõrvaldatud kaustamiseks	Juurekasv	Acquis	Échus de l'usage	Accroissement
Üldse — Total	54 435	5 939	48 496	7,3	0,8	0,5
Linnades — Villes	16 183	2 074	14 114	0,9	0,9	0,1
Maades — Arrond.	38 247	3 865	34 382	7,5	0,8	6,7

31. III oli raamatute üldarvust %:

	1936	1935	1934	1932	1931	1930	1929	1928
ilukirjandust	62,1	63,0	62,6	62,3	61,3	59,2	58,2	56,8
teaduslikku k.	35,5	34,6	35,0	35,0	36,2	38,1	38,0	40,4
lastekirjandust	2,4	2,5	2,4	2,7	2,5	2,7	2,9	2,8

Ilu- ja lastekirjandus koos moodustab ligi kaks kolmandikku ja teaduslik kirjandus üle ühe kolmandiku av. raamatukogude koostisest.

Raamatute jaotus % üldarvust 31. III 35.

Répartition des livres en % au nombre total le 31. III 35.

3.	Sisu järgi D'après le contenu			Keele järgi D'après les langues			
	Inkirjandus Fictives-livres	Teaduslik kir- jandus — L'éduga- ture scientifique	Lastekirjandus Littéraire d'enfants	Eesti Estoniens	Saksa Allemands	Vene Russes	Muid Autres
Linnad — Villes	57,5	38,4	4,1	49,6	19,8	27,2	3,4
Tallinn	49,7	47,0	3,3	56,9	17,6	18,8	0,7
Haapsalu	70,8	29,2	—	65,0	34,0	0,3	0,7
Kuressaare	73,3	26,3	0,4	32,5	62,3	1,4	3,8
Narva	53,5	33,9	12,6	17,8	14,0	66,0	1,3
Nõmme	68,2	23,6	8,2	72,5	7,1	19,7	0,7
Otepää	72,5	27,1	0,4	100,0	—	—	—
Paide	72,3	26,7	1,0	41,5	56,2	2,3	—
Paldiski	68,6	29,9	1,5	77,5	10,7	11,7	0,1
Petseri	63,2	30,8	1,0	34,2	0,5	64,2	0,5
Pärnu	66,7	31,8	1,5	62,1	24,5	9,9	3,5
Põltsamaa	61,6	36,0	1,5	77,6	16,9	5,5	—
Rakvere	73,7	26,0	0,3	50,0	36,3	13,5	0,2
Tapa	63,4	31,0	—	99,5	0,2	0,3	—
Tartu	55,6	39,6	4,8	37,1	15,1	48,0	1,8
Tõrva	61,1	36,8	2,1	100,0	—	—	—
Türi	63,1	30,0	1,3	90,1	3,2	6,3	0,4
Valga	60,9	37,8	2,2	79,2	18,2	2,5	0,1
Viljandi	58,7	33,7	2,6	82,8	0,9	5,0	2,3
Võru	62,5	32,7	4,8	50,1	30,2	18,8	0,9
Maad — Arrond.	64,2	34,2	1,6	94,7	6,2	4,5	0,6
Viru	63,6	34,4	2,0	89,3	0,1	9,1	1,0
Järva	64,0	34,1	1,9	99,4	0,2	0,4	—
Harju	64,6	33,9	1,5	98,2	0,2	0,5	1,1
Lääne	63,3	35,2	1,5	96,0	0,7	0,2	3,1
Saare	62,7	35,6	1,7	99,4	—	0,2	0,4
Pärnu	64,6	34,2	1,3	99,2	0,3	0,5	—
Viljandi	63,2	35,7	1,1	99,6	0,2	0,2	—
Tartu	67,3	31,9	0,8	92,9	0,1	7,0	—
Valga	62,0	35,5	2,5	99,2	0,1	0,2	0,5
Võru	60,5	38,0	1,5	99,5	0,2	0,2	0,1
Petseri	68,8	27,0	4,2	46,7	0,2	52,4	0,7
Üldse — Total	62,1	35,5	2,4	86,6	6,3	11,6	1,5

Eestikeelset kirjandust oli kogudes 80,6%, linnas 49,6% ja maal 94,7%. Saksakeelseid raamatuid oli

¹⁾ Harukogud ja osakonnad iseseisvate aruannetega arvestatud eraldi kogudena.

²⁾ Peale selle käsitluskogus 6 407 r., M. Martina kogus 3 990 r. ja arhiivis 6 032 r. Kokku 100 224 köidet: 100 el. kohta 73 r.

³⁾ Pärnumaa av. raamatukogude võrgus üldse 73 kogu.

⁴⁾ Peale selle esinevad veel: 1) Adiste-Mililaste Noorte Maatulunduse klubi rmtk. ja 2) Ü.E.N.Ü. Sadrametsa osak. rmtk.

⁵⁾ Elanike arv 1. III 1934 rahvaloendusel.

⁶⁾ Tartu Vene Heategevuse Seltsi raamatukogu raamatute jagunemine ilukirjanduseks ja teaduslikuks on saanud protsendilisel jagamisel.

kogudes 6,8%, linnas 19,8%, maal üsna vähe — 0,2%. Venekeelse kirjanduse osatähtsus ulatub 11,6%, linnas 27,2%, maal 4,5%. Muud keeli esines av. raamatukogudes 1,5%.

3. Raamatukogude kasustamine.

Utilisation des bibliothèques.

raamatukogus oli möödunud aastal 110,9 tuh. kasutajat, mis 10% rahvastikust, linnas 15%, maal 8%.

Raamatukogude kasustajate — registreeritud laenajate arv on möödunud aastal tõusnud märgatavalt: 705 aruandnud av.

Raamatute laenajad — nende kogust koju toimetajad pole ainsad raamatu lugejad; loeb tavaliselt mitu inimest või terve perekond, seega ei näita toodud laenajate arvud veel, et ainult üks kümnendik rahvastikust on koondunud av. raamatukogude ümber. Iga lugeja-laenaja kohta, nagu varemgi, oli kogudes 7 raamatut, linnas 5, maal 9.

Kui laenutatud raamatute arv eelneval 1934/35. aastal näitas väikest tagasiminekut, siis möödunud aastal on see koos laenajate arvuga kasvanud.

Lugetud ja loetud raamatute arv 1935/36. a. — Nombre des lecteurs et des livres prêtés en 1935/36.

4.	Lug. arvu teatavalt kogud — N. des bibl. ayant fourni des données	Lugetud kirjandust — Livres prêtés																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
		Lugejaid üldise					Raamatukogude					Kogude arv	Neis loetud	Üldise raamatuid	Loetud 100 elan	Loetud — Prêtés %																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
		Nombre total des lecteurs	Lugejaid keskmiselt 1 kogu kohta N. moyen des lecteurs par une bibliothèque	Lugejate % rahvastikust Lecteurs en % de population	Raamatukogude kesk. 1 lugeja kohta — N. moyen des livres par un lecteur	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés	Loetud kirjandust — Livres prêtés																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
Linnad — Villes	36	50 340	1 325	15,4	5	39	1 164 664	356,5	75,0	22,2	2,8	5	31 838	0 308	23,1	5	743 449	539,5	72,3	29,4	2,3	5	805	152	6,6	12	8 263	177,7	91,6	8,4	—	2	413	207	9,2	28	5 537	124,1	90,4	9,4	0,2	4	1 405	351	5,6	18	55 508	220,7	75,7	8,7	15,0	1	915	915	6,1	7	17 071	117,0	88,8	3,4	7,8	1	50	56	2,8	15	1 392	69,1	83,1	16,7	0,2	1	104	104	3,2	18	4 843	147,6	90,5	9,0	0,5	1	90	90	10,0	21	2 650	312,1	91,1	0,6	2,3	2	916	908	14,4	10	20 076	400,8	92,2	7,2	0,6	5	4 590	920	22,0	4	57 688	283,7	82,7	16,4	0,9	1	1 838	180	7,1	12	7 229	277,1	89,5	8,5	2,0	2	381	441	8,8	8	20 954	293,7	87,9	12,0	0,1	1	120	120	3,2	16	3 683	98,2	90,1	9,0	—	8	7 062	2 354	12,0	8	151 478	257,3	73,5	24,5	2,0	1	90	30	1,2	22	1 337	51,4	85,3	13,7	1,0	1	269	269	9,8	9	4 996	172,1	81,2	18,3	0,5	2	510	258	4,8	10	22 611	208,6	78,8	19,0	1,6	1	501	501	4,3	11	18 953	143,8	80,5	16,8	2,7	2	434	217	8,1	11	8 417	157,9	84,8	14,2	1,0	Maad — Arrondissements	667	60 606	91	7,7	9	672	696 927	88,1	85,7	12,1	2,2	75	7 624	102	6,9	0	775	137 053	123,3	85,2	12,8	2,0	68	4 064	60	3,3	12	668	53 362	108,9	87,1	9,9	3,0	98	8 717	80	0,8	0	09	107 597	120,4	86,8	10,5	2,7	49	4 880	100	6,9	8	49	45 422	64,5	87,0	10,5	1,6	40	3 920	98	7,6	8	40	32 171	62,6	84,6	13,0	2,4	70	5 338	76	7,2	12	71	61 622	82,0	86,0	12,1	1,0	59	3 925	67	6,5	12	59	47 080	77,7	88,0	11,3	0,7	96	8 532	86	7,1	0	102	98 484	81,8	88,3	11,0	0,7	25	2 933	51	7,9	9	25	19 214	74,4	84,0	13,5	2,5	60	7 009	132	10,2	6	60	64 518	82,9	77,2	18,5	3,3	24	3 658	152	6,1	6	24	30 390	50,3	83,6	8,1	8,8	Üldse — Total	705	110 946	157	9,9	7	711	1 861 591	166,6	79,0	19,4	2,6

Aasta jooksul laenutati 711 kogust 1 861,6 tuh. köidet, missugune arv on 100 tuh. võrra suurem eelnevast aastast.

Laenutatud raamatute arv tuh.:

	üldse	linnas	maal
1935/36	1 862	1 165	697
1934/35	1 755	1 117	638
1933/34	1 765	1 030	635
1931/32	1 516	818	698
1930/31	1 420	761	658
1929/30	1 383	746	637
1928/29	1 231	631	600

Tagasiminekut näitasid just maa arvud, mistõttu on tõus seal seda märgatavam. Iga laenaja kohta tuleb aastast keskmiselt 16,8 laenatud raamatut, maal eelnevast aastast vähe rohkem — 11,5, linnas teist aastat langevalt 23,1.

Raamatukogude kasustamine võrreldes rahvastiku arvuga on kasvanud: saja elaniku kohta loeti 167 köidet aasta jooksul, linnas 356 ja maal 88 köidet; seega on linlaste huvi av. raamatukogude varasalvede vastu neli korda suurem, seda küll üksikute linnade arvel eesotsas Tallinnaga. Tõusu näitavad nii linna kui maa arvud.

Ilukirjanduse osatähtsus loetud raamatute arvus on suurem kui see oli kogude koostises ja teadustliku (populaar-) osatähtsus vastavalt väiksem. Vastandina kogude koostises selgunud teadusliku kirjanduse osatähtsuse tõusule loetud kirjanduse koostises on kasvanud ilukirjanduse osa. Ilukirjandust loeti 1 471,0 tuh. köidet ehk 79,0%, teaduslikku 342,6 tuh. köidet ehk 18,4%. Linnades on huvi teadusliku kirjanduse vastu

¹) Pärnu Soksa lugemise seltsi raamatukogu (3 397 raam.) ei näita loetud raamatuid liikide järgi.

²) Tudu Vabat. Tulet. Ühingu raamatukogu aruanne ei näita raamatute arvu ega loet. raam. liikide järgi.

³) Enari Rahvaraamatukogu Seltsi raamatukogu (743 raam.) ei näita loetud raamatuid liikide järgi.

⁴) Aldula Rahva Raamatukogu Seltsi raamatukogu (246 raam.) ei näita loetud raamatuid liikide järgi.

⁵) Lohusoo Vene Haridusseltsi (823 r.) ja Kokora Rahvaharidusseltsi „Vambola“ raamatuk. (523 r.) ei näita loet. raam. liikide järgi.

⁶) Misso Rahvaraamatukogu Seltsi raamatukogu (784 r.) ei näita loetud raamatuid liikide järgi.

Raamatukogude kasutamise intensiivsus.
Intensité de l'utilisation des bibliothèques.

5.	Koeffitsiendid — Coefficients			Intensiivsus Intensité	
	1935/36				1934/35
	1 Lilukuvuse ¹⁾ (loetud raam. 1 raam. kohta)	2 Loetavuse ²⁾ (loet. raam. 1 lugeja kohta)	1 x 2 Intensiivsus Intensité		Intensiivsus Intensité
Linnad —					
Villes . . .	4,8	23,1	110,9	118,6	
Tallinn . . .	3,9	23,4	208,3	234,0	
Haapsalu . . .	2,3	27,1	62,3	41,0	
Kuressaare . . .	0,5	13,5	6,8	9,4	
Narva . . .	2,2	30,5	86,9	71,8	
Nõmme . . .	2,9	19,3	56,0	93,9	
Otepää . . .	1,7	24,9	42,3	—	
Paide . . .	2,7	46,0	125,8	53,2	
Paldiski . . .	1,4	29,5	41,3	10,7	
Petseri . . .	3,6	34,1	122,8	107,5	
Pärnu . . .	3,3	12,5	41,3	61,9	
Põltsamaa . . .	3,1	38,9	120,6	141,8	
Rakvere . . .	4,5	34,0	153,0	158,3	
Tapa . . .	2,0	30,7	61,4	112,3	
Tattu . . .	2,8	21,4	59,9	55,8	
Tõrva . . .	2,0	44,0	80,2	57,5	
Türi . . .	2,1	18,6	39,1	37,0	
Valga . . .	4,5	43,8	197,1	237,0	
Viljandi . . .	3,1	33,8	104,8	79,3	
Võru . . .	1,8	10,4	34,0	35,8	
Maad —					
Arvond . . .	1,3	11,5	15,0	13,2	
Viru . . .	2,1	18,0	37,3	38,2	
Järva . . .	1,1	13,1	14,4	16,0	
Harju . . .	1,4	12,5	17,5	14,3	
Lääne . . .	1,2	9,3	11,2	9,0	
Saare . . .	1,1	8,2	9,0	10,9	
Pärnu . . .	1,0	11,5	11,5	11,0	
Viljandi . . .	1,0	12,0	12,0	10,5	
Tartu . . .	1,2	11,5	13,8	12,0	
Valga . . .	1,1	9,5	10,5	10,0	
Võru . . .	1,3	8,2	10,7	7,8	
Petseri . . .	1,4	8,3	11,6	11,4	
Üldse —					
Total . . .	2,4	16,8	49,3	38,9	

suurem (22,2%), seda eriti Tallinnas (25,4%) ja Tartus (24,5%).

Eelneva aasta esikujul on toodud kümme loetavat raamatut avalikest raamatukogudest loetavuse järjekorras. Raamatukogude aastaaruandis teatatakse 10 loetavat teost. Need andmed on võetud kokku linnade ja maa kohta; maal on valitud kogu maakonna 10 loetavat raamatut ja nende hulgas omakord 10 ülemaaliselt loetavat; Petserimaa on jäetud välja puudulike andmete tõttu.

10 loetavat eestikeelset teost av. raamatukogud.:

Linnas	Maal
1. Elu ja armastus — A. Tammsaare	1. Ümera jõel — M. Metsanurk
2. Ümera jõel — M. Metsanurk	2. Surnud majad — A. Mälik
3. Tõde ja õigus I — A. Tammsaare	3. Elu ja armastus — A. Tammsaare
4. Punane tuul — M. Metsanurk	4. Tõde ja õigus V — A. Tammsaare
5. Vaikne nurgake — O. Luts	5. Tõde ja õigus I — A. Tammsaare
6. Surnud majad — A. Mälik	6. Armukadedus — J. Semper
7. Kolme vaeva tee — A. Jakobson	7. Tõde ja õigus IV — A. Tammsaare
8. Toomas Nipernaadi — A. Gullit	8. Tõde ja õigus III — A. Tammsaare
9. Viimne viiking — J. Bojer	9. Ladina köök — O. Luts
10. Tuulearmuke — B. Alver	10. Tagahoovis — O. Luts

Üldine mulje loetavama kirjanduse nimestikust on, et av. raamatukogude ümber koondunud lugejas-

kond loeb peamiselt arvustuse poolt väärtteoseiks tunnustatud töid; üksikuis kogudes aga loetakse küllalt veel nõrka tõlkekirjandust, töid, milliste kustutamiseks av. raamatukogude nimestikust oleks aeg.

Tugev on huvi ajaloolise kirjanduse vastu, eriti maal, kus M. Metsanurga romaan „Ümera jõel“ (ilm. 1934) on peagu kõigis kogudes esikohtadel tunduvalt suuremate lugemisarvudega kui teised nimestiku peasnud teosed. Kuigi väiksemal arvul, kuid siiski küllalt loetav oli möödunud aastal A. Mälgu ajalooline romaan „Surnud majad“ (ilm. 1934), milline ülemaaliselt tuli teisele ja linnades kuuendale kohale. Mitte ainult uudsed ajaloolised teosed, vaid ka vanemad on tänapäevalgi loetavad; on kogusid, kus A. Saali teosed „Saaropiiga“ (ilm. 1893 „Olevikus“), „Aita“ (ilm. 1891), „Hilda“ (ilm. 1890) j.t. on kümne loetavama raamatu hulgas ja isegi esimestel kohtadel. A. Tammsaare oma „Tõde ja õigusega“ on võitnud püsiva koha av. raamatukogude lugejaskonnas, kusjuures eelistatakse I (ilm. 1926) ja V (ilm. 1932) köidet. Viimaseil aastail seltsib neile veel romaan „Elu ja armastus“ (ilm. 1934), milline linnades esikohal ja maal omab kolmandat kohta. O. Lutsu teoste vastu tuntakse püsivat huvi, esikohtadele tulid möödunud aastal „Ladina köök“ (ilm. 1934), „Tagahoovis“ (ilm. 1933) ja „Vaikne nurgake“ (ilm. 1934).

Populaarteaduslikku ja rakenduskirjandust leidub loetavama kirjanduse nimestikus harva ja peamiselt põllumajanduslikku maal, näit. „Põllumehe käsiraamat“ ja ajakirja „Taluperenaine“.

Tõlkekirjandust esindab toodud nimestikus J. Bojeri romaan „Viimne viiking“, kuid maal on sagedane ka huvi W. Reymonti „Talupojad“ ja K. Hamsuni „Maa õnnistus“ vastu.

4. Kulud ja tulud. Tegelikke kulusid oli aasta *Recettes et dépenses.* jooksul 713 av. raamatukogus 210,1 tuh. kr, linnades 123,8 tuh. kr ja maal 86,3 tuh. kr, kusjuures võrreldes eelneva aastaga kulud linnades on suurenenud ja maal vähenenud.

Kulutati tuh. kr:

	Üldse	linnas	maal
1935/36	210,1	123,8	86,3
1934/35	208,5	118,6	89,9
1933/34	196,8	118,2	78,6
1931/32	189,3	110,9	78,4
1930/31	233,1	114,9	118,2
1929/30	235,6	113,4	122,2
1928/29	229,6	107,2	122,4

Tähtsama osa — üle poole — moodustavad kulud raamatute soetamiseks; raamatute ostuks kulus 82,1 tuh. kr, köitmiseks 24,4 tuh. kr ja ajalehtede ning -kirjade tellimiseks 8,4 tuh. kr, seega üldse kirjandusele 114,9 tuh. kr, mis 54,7% korralisist kuludest.

Kirjanduse soetamiseks ühes köitmiselega kulus:

	tuh. kr	%
1935/36	114,9	54,7
1934/35	115,8	55,5
1933/34	100,0	51,1
1931/32	90,7	47,9
1930/31	130,6	56,0
1929/30	128,2	58,8

¹⁾ Du mouvement (nombre de livres prêtés par un livre).

²⁾ De la lecture (nombre de livres prêtés par un lecteur).

Raamatukogude tulud ja kulud kr 1935/36. a. — Dépenses et recettes des bibliothèques en kr en 1935/36.

6.	Kogude arv Nombre des bibliothèques	Kulud — Dépenses										Tulud — Recettes									
		Ühes raamatud Achats de livres	Ajalised ja ajakirjad Achats de journaux	Koostamine Auteurs de livres	Palgad Salaires des personnels	Muud Autres	Kokku Total	Saldo Solde	Tagasihaletatud Cautions reversées	Haridus- ja sotsiaalminis- tr. l'Etat	Omavalitsusalt Administrations locales	Erasmütsit ja isikult Sommes privées	Muud Autres	Kokku Total	Saldo Solde	Bilans Bilans	Tagatised Créditements				
Linnad — Villes	40	28 539	6 471	13 075	48 604	27 102	123 791	3 594	10 177	4 629	93 399	2 574	23 978	124 580	2 805	127 385	13 415				
Tallinn	15	377	2 695	8 071	27 032	11 344	64 510	—	7 092	2 000	53 384	—	0 135	64 510	—	64 510	9 052				
Haapsalu	1	537	—	54	124	41	750	77	220	141	3 240	—	109	798	37	833	180				
Kuressaare	2	320	102	101	230	230	1 043	62	354	166	568	—	283	1 017	88	1 105	814				
Narva	4	1 260	449	451	1 005	530	3 701	1 631	642	291	1 842	70	2 304	4 067	1 265	5 332	1 268				
Nõmme	1	633	—	119	463	147	1 372	—	390	250	1 099	—	23	1 372	—	1 372	396				
Otepää	1	146	30	29	120	—	325	5	—	104	180	—	42	326	4	330	—				
Palde	1	340	22	109	30	85	580	10	74	71	4 360	—	25	114	579	17	596				
Paldiski	1	123	—	81	120	25	349	62	—	94	286	—	12	302	9	401	—				
Petseri	1	808	123	200	120	258	1 500	17	15	140	880	108	364	1 492	34	1 526	18				
Pärnu	9	3 727	423	1 177	2 942	1 450	9 725	149	598	241	5 259	1 375	2 842	9 717	157	9 874	733				
Põltsamaa	1	344	—	107	180	20	653	10	—	208	350	—	114	607	5	672	—				
Rakvere	2	813	239	144	935	698	2 834	85	—	141	1 710	—	967	2 818	101	2 919	—				
Tapa	1	191	—	13	60	4	268	20	1	31	117	—	89	237	51	288	—				
Tartu	3	2 265	1 008	1 880	12 038	0 089	28 880	814	92	203	21 601	270	0 641	23 775	419	20 194	103				
Tõrva	1	190	—	54	90	113	447	—	6	90	352	—	—	442	7	449	16				
Türi	1	140	—	30	70	160	477	—	—	30	158	—	289	477	—	477	—				
Valga	2	432	349	162	732	758	2 433	624	248	140	1 296	—	138	2 474	583	3 057	285				
Viljandi	1	503	121	126	1 138	076	2 594	—	124	100	1 720	—	510	2 544	20	2 564	120				
Võru	2	372	230	67	480	651	1 850	27	46	133	1 588	—	148	1 860	8	1 877	184				
Muud — Arrond.	673	53 603	1 975	11 339	9 857	9 495	86 269	13 549	302	16 042	38 375	21 154	9 954	85 252	14 293	99 818	600				
Viru	76	6 906	534	1 305	1 952	818	11 515	1 587	31	2 506	5 845	2 012	1 098	11 461	1 641	13 102	82				
Järva	69	5 321	161	1 023	693	660	7 858	1 118	161	1 290	2 331	3 200	1 019	7 640	1 127	8 767	134				
Harju	99	7 214	353	1 726	1 494	1 042	11 769	1 981	43	2 052	5 510	3 451	1 178	12 191	1 559	13 750	88				
Lääne	49	8 851	46	755	637	413	5 702	892	4	1 263	2 950	909	389	5 511	1 083	6 594	25				
Saare	40	2 010	74	557	365	481	3 487	603	—	774	1 737	570	243	3 333	753	4 090	—				
Pärnu	71	6 201	221	1 678	1 143	1 147	10 480	1 681	10	1 500	4 182	3 228	1 542	10 481	1 000	12 061	30				
Viljandi	59	4 804	150	1 099	896	1 381	8 420	1 381	30	1 444	3 612	2 282	1 425	8 703	1 039	9 801	81				
Tartu	104	8 247	180	1 663	1 493	813	12 390	1 540	47	3 173	5 433	2 028	1 509	12 749	1 193	13 942	105				
Valga	24	1 522	33	256	72	1 842	3 725	318	—	339	962	550	612	2 303	1 680	4 043	—				
Võru	59	5 025	179	811	677	801	7 293	1 691	21	1 060	3 588	1 924	748	7 818	1 866	8 984	46				
Petseri	24	2 322	44	466	495	297	3 624	851	—	617	2 225	391	293	3 526	949	4 475	—				
Üldse — Total	713	82 142	8 446	24 414	58 461	36 597	210 060	17 143	10 379	20 671	131 774	23 728	33 932	210 105	17 098	227 203	14 015				

Teise tähtsama kuluna esinevad palgad 58,5 tuh. kr suuruses ehk 27,8% osatähtsusega kuludest.

Palkadeks kulutati:

	tuh. kr	%
1935/36	58,5	27,8
1934/35	57,0	27,3
1933/34	56,1	23,5
1931/32	60,0	31,7
1930/31	58,9	25,3
1929/30	56,8	25,2
1928/29	50,3	21,0

Palgakuludest langeb linnadele suurem osa — 48,6 tuh. kr ehk 39,3% linnade kuludest, kuna maal on kulutatud palkadeks vähe — 9,9 tuh. kr ehk 11,5% kuludest. Maal töötab raamatukoguhoidjaid 60% tasuta ja neilgi, kes saavad tasu, summa ulatub aastas keskmiselt 35 kr.

Tulused oli raamatukogudel 210,1 tuh. kr, peale selle saldo eelnevast aastast ja tagatised. Riigi toetus ulatus aruannete järgi 20,7 tuh. kr ehk 9,9% tege-likest kuludest, omavalitsuse summad 131,8 tuh. kr

ehk 62,7% ja eraorganisatsioonelt ning -isikult saadi 23,7 tuh. kr ehk 11,3%.

Peale selle on kogud saanud tasuta raamatuid, mida pole arvestatud tuludes.

Nii eelnev kui vaadeldav aasta ulatusid Raamatu-aastasse. RA ülesandeks avalike raamatukogude suhtes oli esiteks soodustada kogude täiendamist, teiseks tutvustada kirjandust laiemale rahvahulkadele ja tösta huvi raamatu vastu.

RA mõju ei ole eriti pöördeliselt märgatav. Võrreldes loetud raamatute arvu rahvastikuarvuga, näeme mitmeski pool kogude kasutamises tagasi-minekut. Kuid üleriiklikud kokkuvõtted näitavad, et kogud on täienenud nii raamatute arvult kui kirjanduse sisuliselt väärtuselt; tõus arvus oli eriti tunduv 1934/35. aastal. Samuti on kasvanud huvi kirjanduse vastu; eriti mõeldunud 1935/36. a. tõusis lugejate ning loetud kirjanduse arv; loetavama kir-jandusena esineb ühtlasemalt ja arvukamalt tunnus-tatud väärtkirjandust, milleks osalt aitas kaasa sel-gitustöö, osalt aga ka kogude paranenud koostis.

Märkus: Saksa Kultuurvalitsuse summad on pandud omavalitsuste summade juure.

- 1) Saksa Kultuurvalitsuse summa 80.—
- 2) " " " " 80.—
- 3) " " " " 80.—
- 4) " " " " 80.—
- 5) " " " " 80.—
- 6) " " " " 112.—
- 7) " " " " 80.—
- 8) " " " " 80.—
- 9) " " " " 80.—

9) Kõigi raamatukogu seits „Edu“ annal Haridusministeeriumi toetussumma (55.—) koos maa- ja vallaval. summadega.
10) Ühes Eesti Kultuurkapitali summaga (0.—).

ÕPPERUUMID ALG- JA KESKKOOLES 1935/36. õ/a.

LOCAUX D'ENSEIGNEMENT des ÉCOLES PRIMAIRES et SECONDAIRES en 1935/36.

Sisu: 1. Klassitubade arv ja suurus (põrandapind, õhumaht), lk. 18. 2. Klassitubade õhupuhasus, lk. 20. 3. Klassitubade valgustus, lk. 21. 4. Klassitubade läbikäidavus, lk. 22. 5. Klassitubade kütte ja õhutemperatuur talvel, lk. 22. 6. Joogivesi, lk. 22. 7. Arstiabi võimalused koolis, lk. 23. 8. Klosetid, lk. 24.

Käesolev ülevaade on 1936. a. alul Keskbüroo poolt teostatud järjekordse, iga 5. aasta tagant korduva kooliruumide ülevaade uurimise tulemus ja valgustab õpperuumide seisundit ning koolide tervishoolelisel tingimusel 1. III 1936.

Arvestades, et endise keskkooli — 1922. a. seaduse alusel töötava ja 1. VIII 1933 likvideeruva — alamastme klasse asendab praegu uus keskkool, on võrdluste teostamisel eelmise 1931. a. toimitud kooliruumide uurimusega tekstitabeleis kõigjal andmed praeguse uue ja vana keskkooli kohta antud koos.

I. Klassitubade arv ja suurus. 1935/36. õ/a. oli algkoolis üle riigi 3 390 klassituba — maal *Salles de leçons.* 2 654, linnus 736; neist kasutati teist korda päeva jooksul (II vah.) 50 — maal 20, linnus 30. Keskkoolis (linn ja maa koos) oli samal õ/a. klassitube: uues 248, neist II vahetuses 13 (ainult linnus), endises (gümnaasiumis) 226, neist II vahetuses 8 (linnus). Klassitubade teistkordne — õhtupoolne — kasustamine ühneb peamiselt linnus ja väheneb järjekindlalt.

Klassitubade arv II vahetuses:

		Linnus		Maal	
		arv	%	arv	%
Algkool	1935/36. õ/a.	30	4,1	20	0,8
	1930/31. „	65	8,3	20	1,1
Keskkool	1935/36. õ/a. ¹⁾	21	4,8	—	—
	1930/31. „	35	7,0	—	—

Õpilaste arv II vahetuses:

		Linnus		Maal	
		arv	%	arv	%
Algkool	1935/36. õ/a.	1 004	4,1	490	0,8
	1930/31. „	2 338	9,0	899	1,1
Keskkool	1935/36. õ/a. ¹⁾	671	4,7	—	—
	1930/31. „	1 016	7,1	—	—

Õpilasi tuli 1 klassitoa kohta keskm. üle riigi:

		Linnus		Maal	
		I vah.	II vah.	I vah.	II vah.
		Algkool	1935/36. õ/a.	33,6	33,5
	1930/31. „	32,0	39,0	30,5	31,0
Keskkool	1935/36. õ/a. uues	39,5	34,8	33,7	—
	„ end.	25,7	27,3	18,1	—
	1930/31. õ/a.	23,5	29,0	22,4	—

Klassitubade põrandapind. Avalikkude algkoolide hoonete ehitamise määruse järgi (kehtiv 1. V 1933, RT 36 — 1933), peab klassituba põrandapinda olema ühe õpilase kohta 1—1,2 m² ja õhuruumi

3—4 m³, kusjuures klassituba kõrgus ei või olla alla 3 m, laius mitte alla 5 m ega üle 7 m ja pikkus mitte üle 9 m. Kui arvata vajalikuks põrandapinna määraks õpilasele 1,2 m² selgub, et linnus on siin kohal suurema põrandapinnaga klassitubade rühm, mis võtavad vastu 20 kuni 40 õpilast, kuna maal on enamuses keskm. suurusega — 20 kuni 40 õpil. jaoks — klassitoad.

Väikseid, kuni 20 õpilasele kohaseid klassitube oli 1935/36. õ/a.: algkoolis — linnus 4,9%, maal 3,6%, keskkoolis — linnus 3,9%, maal — 2,9%. Keskmise põrandapinnaga — 25 kuni 45 m² — klassitube, mis võtavad vastu 20 kuni 40 õpilast, oli linna-alkoolis 32,3%, maa- — 50,7%, linna-keskkoolis 34,8%, maa- — 55,9%.

Suuri klassitube, pinnaga 45—65 m² ja üle (vastavalt 40—50 ja enam õpilasele), oli vaadeldaval õ/a.: algkoolis — linnus 62,8%, maal 45,7%, keskkoolis — linnus 61,3%, maal 41,2%.

Võrdlusist 1930/31. õ/a. nähtub, et möödunud 5 a. jooksul on kuni 45 m² põrandapinnaga klassitubade arv üldiselt vähenenud ja vastavalt kasvanud suuremate — 45 m² ja üle — klassitubade rühma osatähtsus.

Klassitubade põrandapinna suurus (m²) (% klassitubade üldarvust). *Étendue de surface du plancher des salles de leçons (% des salles de leçons).*

1.		V			
		24,0	25,0—44,9	45,0—64,9	65,0
Algkoolid. <i>Écoles primaires.</i>					
Linnus — Villes	1935/36	4,9	32,3	52,9	9,9
	1930/31	6,1	34,9	47,0	11,4
Maal — Arrond.	1935/36	3,6	50,7	35,5	7,2
	1930/31	7,0	49,3	35,8	7,0
Kokku — Total	1935/36	3,9	46,7	41,6	7,8
	1930/31	6,8	46,1	38,4	8,7
Keskkoolid. <i>Écoles secondaires.</i>					
Linnus — Villes	1935/36	3,9	34,8	49,3	12,0
	1930/31	4,0	36,2	43,0	10,9
Maal — Arrond.	1935/36	2,9	55,9	35,3	5,9
	1930/31	—	74,1	25,0	—
Kokku — Total	1935/36	3,8	36,3	48,3	11,6
	1930/31	4,7	38,2	46,8	10,3

¹⁾ Uus ja end. keskkool arvestatud koos.

Põrandapinna suurusel on meie kooli klassitoad enam-vähem rahuldavad. Alla 1,2 m² tuleb põrandapinda vaid Petserimaa algkoolis (1,1 m²) ja kolmes uues keskkoolis — Põltsamaal 1,0 m², Võrus 1,1 m² ja Kärklas 1,1 m². Üleriiklikud keskmised aga ületavad ametliku normi kõigis maades ja linnus:

Algkoolis	I vah. linnus 1,4 m ² , maal 1,4 m ²
	II „ „ 1,6 „ „ 1,7 „
Keskkoolis:	I vah. „ 1,3 „ „ 1,4 „
	II „ „ 1,4 „ „ —
uues	I vah. „ 1,7 „ „ 2,2 „
	II „ „ 1,6 „ „ —

Klassitubade õhumaht. Algkoolis oli 1935/36. õ/a. väikseid, kuni 100 m³ suuruseid klassitube, mis õhuruumilt mahutaksid kuni 25 õpilast, 15,0% (linnus 9,7%, maal 17,6%), keskkoolis märksa vähem — 6,4%. Keskmisi, õhumahuga 100—150 m³, umbes 25—40 õpilase jaoks määratud tube on algkoolis 37,9% (linnus 23,9%, maal 41,7%), keskkoolis 25,1%. Suuri klassitube — üle 150 m³ — mis õhumahult võtavad vastu 40—50 õpilast ja enam, on algkoolis 46,2% (linnus 66,4%, maal 40,7%) ja keskkoolis 68,5%.

Õpilaste klassitubadesse mahutamisel on arvestatud siin keskm. 4 m³ õhunormiga.

Klassitubade õhumaht (% klassitubade üldarvust).
Salles de leçons d'après la quantité de l'air (% des salles de leçons).

2.		Klassitubade õhumaht (% klassitubade üldarvust). Salles de leçons d'après la quantité de l'air (% des salles de leçons).				
		> 74,9 m ³	75,0—99,9	100,0—149,9	150,0—199,9	> 200,0
Linnus — Villes	{ 1935/36	3,7	6,0	23,9	38,0	28,4
	{ 1930/31	4,2	7,6	20,4	38,2	28,6
Maal — Arrond.	{ 1935/36	5,0	12,6	41,7	28,0	12,7
	{ 1930/31	8,1	15,1	38,0	25,7	13,1
Kokku — Total	{ 1935/36	4,7	11,2	37,9	30,1	16,1
	{ 1930/31	7,2	13,5	35,4	27,3	16,6
Keskkoolid. Écoles secondaires.						
Linnus — Villes	{ 1935/36	3,2	3,2	28,4	37,3	32,0
	{ 1930/31	3,8	4,7	23,6	36,2	31,7
Maal — Arrond.	{ 1935/36	—	5,0	47,0	35,3	11,8
	{ 1930/31	—	—	55,6	40,7	3,7
Kokku — Total	{ 1935/36	3,0	3,4	25,1	37,1	31,4
	{ 1930/31	3,6	4,5	25,3	36,4	30,2

Nagu juba märkisime, näeb ametlik norm praegu ette õhuruumi klassitoas 1 algkooli õpilasele 3—4 m³. Kuna õhuvahetus algkooli klassitubades toimub, nagu näeme allpool, veel õige algeliselt — peamiselt akna ja ukse kaudu, ei saa meie oludes seda õhunormi lugeda küllaldaseks (kuni 1930. a. oli normiks vähemalt 4,2 m³). Keskkoolis aga, kus õpilased vanemad ja õhuvahetus samuti jätab palju soovida, peaks õhunormi alammääraks olema vähemalt 6 m³.

Toome võrdlusi järgnevalt alg- ja keskkoolide klassitubade kohta kolmes rühmituses: õhumahuga

kuni 3 m³ ühele õpilasele (puudulik norm), 3—3,9 m³ (ametlik norm) ja 4 ja rohkem m³, lugedes ainult viimast õpilaste tervishoiu seisukohalt enam-vähem vastuvõetavaks meie oludes.

Puuduliku — kuni 3 m³ — õhunormiga klassitube oli algkoolis 1935/36. õ/a. veel 8,3% — maal 9,9%, linnus 2,4%; keskkoolis — 2,7% (ainult linnus).

Ametliku normi nõudeid (3—3,9 m³) rahuldab algkoolis 22,7% klassitubadest — maal 24,5%, linnus 16,2%, keskkoolis — 12,1% (linnus). Rahuldava õhunormiga klassitube — 4 ja rohkem m³ ühele õpilasele — oli algkoolis 69% (maal 65,6%, linnus 81,4%), keskkoolis 84,4%. Üldiselt on klassitoad linnakoolis õhurikkamad kui maakoolis.

Võrreldes praegust olukorda 1930/31. õ/a., näeme et 5 a. jooksul on rahuldava õhunormiga — 4 ja < m³ 1 õpilasele — klassitubade arv suurenenud mõne % võrra nii maa- kui linna-alkkoolis. Keskkoolis aga on sama õhunormiga klasside arv uute keskkoolide arvel vähenenud.

Klassitubade ositus õhumahult 1 õpilasele (% kl.-tubade üldarvust).
Salles de leçons d'après la quantité de l'air par élève (% des salles de leçons).

3.		Sellest — Dont							
		> 3,0 m ³	3,0—3,9	4,0 <	4,0—4,9	5,0—5,9	6,0—6,9	7,0—7,9	> 8,0
Algkoolid — Écoles primaires.									
Linnus	{ 1935/36	2,4	16,2	81,4	37,1	29,6	14,0	5,8	13,6
	{ 1930/31	3,9	18,8	77,8	30,1	25,7	16,7	6,0	14,0
Maal	{ 1935/36	0,9	24,5	65,6	38,3	26,8	10,2	8,1	10,3
	{ 1930/31	13,4	22,7	63,9	38,4	25,5	16,2	8,9	11,0
Kokku	{ 1935/36	8,3	22,7	69,0	38,0	27,5	15,0	7,8	11,1
	{ 1930/31	11,3	21,9	66,8	37,8	25,6	16,3	8,3	12,0
Keskkoolid — Écoles secondaires.									
Linnus	{ 1935/36	2,7	12,1	85,2	25,1	21,0	18,4	10,0	23,7
	{ 1930/31	—	8,1	91,9	18,0	20,5	19,3	12,1	30,1
Maal	{ 1935/36	—	28,5	73,5	20,0	18,0	12,0	20,0	32,0
	{ 1930/31	3,7	—	96,3	7,7	30,8	7,7	11,5	42,3
Kokku	{ 1935/36	2,5	13,1	84,4	24,8	21,5	18,0	11,5	24,2
	{ 1930/31	0,2	7,7	92,1	17,3	21,1	18,7	12,1	30,8

Vandeldes õpilaste jaotumist õhumahult 1 õpilasele klassitubades näeme, et liig väikse — kuni 3 m³ — õhuruumiga peab rahulduma algkoolis 10 184 õpilast ehk 9,5% õpilaste üldarvust (maal 11,5%, linnus 3,1%), uues keskkoolis 450 õpilast ehk 5,1%, endises keskkoolis — 72 õpilast = 1,3%.

Õhuruumiga 3—3,9 m³ ühele õpilasele töötavad algkoolis 27 005 õpilast = 25,3% (maal 27,2%, linnus 18,9%), uues keskkoolis 2 219 õpil. = 23,1%, end. keskkoolis 527 õpilast ehk 9,2%.

Rahuldava õhuruumi — 4 ja < m³ — omavad algkoolis 65,2% õpilasist (maal 61,3%, linnus 78,0%), keskkoolis 78,7% (uues 72,2%, endises 89,5%). 5 viimase aastaga (1930/31 kuni 1935/36) on õhutingimused algkoolis veidi paranenud: puuduliku (alla 3 m³) õhuruumiga töötas 1930/31. õ/a. 12,8% õpilasist, 1935/36. õ/a. 9,5%, rahuldava — üle 4 m³ normiga — 63,5%,

praegu 65,2%. Keskkooles (vana + uus) on aga olukord halvenenud. Sündinud on see uute keskkoolide arvel, kus keskm. klassitoe koormis õige kõrgel: 1935/36. õ/a. tuli üle riigi uues keskkoolis 1 klassitoe kohta keskm. 39 õpilast, end. keskkoolis (gümnaas.) 25,3 õpil., algkoolis 31,5 õpilast.

Õpilaste ositus õhumahult 1 õpilasele (% õpilaste üldarvust).
% des élèves d'après la quantité l'air par élève.

4.			Sollest — Dont							
			> 3,0 m ³	3,0-3,9	4,0 <	4,0-4,9	5,0-5,9	6,0-6,9	7,0-7,9	8,0 >
Algkoolid — Écoles primaires.										
Linnus	{ 1935/36	3,1	18,0	78,0	41,9	30,7	13,4	5,0	0,0	
Villes	{ 1930/31	3,9	20,0	70,1	42,2	27,0	15,7	5,7	0,4	
Maal	{ 1935/36	11,5	27,2	61,3	42,0	27,0	15,5	7,4	8,1	
Arrond.	{ 1930/31	15,6	24,9	59,5	41,8	26,4	15,1	7,8	8,9	
Kokku	{ 1935/36	9,5	25,3	65,2	42,0	28,0	14,9	6,7	8,4	
Total	{ 1930/31	12,8	23,7	63,5	41,9	26,6	15,3	7,2	9,0	
Keskkoolid — Écoles secondaires.										
Linnus	{ 1935/36	8,0	16,4	80,0	31,9	20,1	18,0	9,8	13,6	
Villes	{ 1930/31	—	12,2	87,3	22,0	24,0	19,4	11,9	21,5	
Maal	{ 1935/36	—	39,8	60,2	29,6	16,5	13,3	22,0	18,6	
Arrond.	{ 1930/31	6,0	—	93,4	9,6	37,5	8,1	11,7	33,1	
Kokku	{ 1935/36	3,4	17,9	73,7	31,7	25,7	18,4	10,4	13,8	
Total	{ 1930/31	9,5	11,4	88,1	22,0	25,1	18,9	11,9	23,1	

Vaadeldes üldiselt üksikute linnade ja maade keskmisi õhunorme 1 õpilasele alg- ja keskkoolis (I vah.) selgub, et mitterahuldavais õhutingimuses (alla 4 m³) on vaid Petserimaa (3,2%) ja Põltsamaa linna (3,8 m³) algkoolid ja Põltsamaa linna ja Kärda alevi (3,8 m³) uued keskkoolid. Pilt muutub aga, kui üldised keskmised asendame keskmistega eelpool tarvitatud kubatuurrühmade (> 3 m³, 3—3,9 m³, 4 < m³) kohaselt.

Algkoolid. Puuduliku õhumahuga — alla 3 m³ 1 õpilasele — klassitubades töötavaid õpilasi leidub 8 linnas ja kõigis maades (õpilaste % iga linna või maa õpil. üldarvust — alanevas järjekorras):

linnus — Põltsamaal 18,5%, Haapsalus 11%, Narvas 4,7%, Nõmmel 4,1%, Valgas 4%, Tallinnas 4%, Pärnus 2,6%, Tartus 1,0%; maades — Petseri 41,8%, Võru 16,1%, Saare 14%, Valga 11,9%, Viljandi 11,8%, Pärnu 9,6%, Lääne 8,4%, Tartu 7%, Viru 3,9%, Järva 3,3% ja Harjumaal 2,6%.

3—3,9 m³ õhuruumis (ametlik norm) töötab õpilasi: linnus — Haapsalus 61,8%, Põltsamaal 56,8%, Viljandis 52%, Petseris 42,7%, Võrus 25,4%, Rakveres 24,5%, Tallinnas 21,2%, Valgas 18,7%, Tõrvas 18,4%, Pärnus 15,5%, Nõmmel 14,5%, Tartus 10,9%, Narvas 6,2%; maades — Petseri 35,2%, Võru 34,8%, Lääne 31,5%, Valga 29,1%, Pärnu 28,9%, Saare 28,2%, Viljandi 26,8%, Järva 26,5%, Tartu 23,9%, Harju 22,1% ja Virumaal 19,9%.

Rahuldavais õhutingimuses — õhumahuga 4 ja rohkem m³ 1 õpilase kohta — töötab õpilaste üldarvust: Kuressaares, Paldiskis, Tapal ja Türi 100%, Narvas 89,1%, Tartus 87,2%, Pärnus 81,0%,

Tõrvas 81,0%, Nõmmel 81,4%, Valgas 77,8%, Rakveres 75,6%, Tallinnas 74,8%, Võrus 74,6%, Petseris 57,3%, Viljandis 48%, Haapsalus 27,7%, Põltsamaal 24,7%; maades — Viru 76,2%, Harju 75,3%, Järva 70,2%, Tartu 69,1%, Pärnu 61,6%, Viljandi 61,4%, Lääne 60,1%, Valga 59%, Saare 57,8%, Võru 49,1% ja Petserimaal 23%.

Eriti raskeis õhutingimuses asuvad Petserimaa algkoolid: 7 866 õpilasest töötas 1935/36. õ/a. 4 ja rohkem m³ õhuruumis vaid 23%, 3—3,9 m³ õhuruumis 35,2%, kuna tervelt 41,8% õpilast pidi rahuldama alla 3 m³ õhuruumiga. Võrreldes 1930/31. õ/a. on olukord tunduvalt paranenud:

Õhuruumi 1. õpilasele:	% õpil. üldarvust:	
	1935/36. õ/a.	1930/31. õ/a.
> 3 m ³	41,8	59,8
3—3,9 m ³	35,2	23,1
4 ja rohkem m ³	23,0	17,1

Keskkoolid. Õhuruumiga alla 3 m³ 1 õpilasele leidub keskkooli klasse vaid Tallinnas ja Tartus: Tallinnas 2 gümnaasiumi klassi 72 õpilasega (3,4% Tall. õpil. arvust) ja 8 uue keskkooli klassi 398 õpilasega (11,7%); Tartus 1 uue keskkooli klassi 52 õpilasega (3,2% õpil. arvust).

3—3,9 m³ õhuruumis töötasid keskkoolis (% õpil. üldarvust): endises — Väandras (Pärnumaal) 48,6%, Haapsalus 36,8%, Tallinnas 15,9% ja Tartus 9,2%; uues — Põltsamaa l. ja Kärda (Läänemaal) 100%, Rakveres 76,8%, Väandras (Pärnumaal) 57,5%, Virumaal 48,4%, Petseris 43,8%, Tõrvas 41,7%, Raplas (Harjumaal) 40,7%, Haapsalus 39,5%, Võrus 39,1%, Tapal 28,1%, Türi 27,4%, Viljandis 27,2%, Tartumaal 24,8%, Tallinnas 21,2% ja Tartus 9,6%.

4 ja enam m³ õhumahtu tuli 1 õpilasele endises keskkoolis (% õpil. üldarvust): linnus — Kuressaares, Narvas, Nõmmel, Paldiskis, Petseris, Pärnus, Põltsamaal, Rakveres, Tapal, Tõrvas, Türi, Valgas, Viljandis ja Võrus 100%, Tartus 90,8%, Tallinnas 80,7%, Haapsalus 63,2%; maades — Viru- ja Tartumaal 100%, Pärnumaal 51,4%.

Uues keskkoolis oli 4 ja üle m³ õhuruumis töötavaid: linnus — Kuressaares, Narvas, Nõmmel, Paldiskis, Pärnus ja Valgas 100%, Tartus 87,2%, Viljandis 72,8%, Türi 72,6%, Tapal 71,9%, Tallinnas 67,1%, Võrus 60,9%, Haapsalus 60,5%, Tõrvas 58,8%, Petseris 56,2%, Rakveres 23,2%; maades — Tartumaal 75,2%, Harjumaal 59,8%, Virumaal 51,6% ja Pärnumaal 42,5%.

2. Klassitubade õhupuhastus.

Aérage des salles de leçons.

Koolimajade ehitamise määras nõuab, et kooliruumid oleksid varustatud õhuvahetusseadise, kuid jätab märkimata, kui tihe peab olema õhuvahetus tunnis. Võttes keskm. õhunormiks 1 õpilasele 4 m³, peaks õhk klassitoas tunni jooksul vahetuma vähemalt 5 korda. Seda praegustes õpperuumides, kus õhupuhastus teostub suuremalt jaolt veel üsna primitiivselt (akna-ukse kaudu), muidugi ei sünni, mille tõttu ka meie ametlikku õhunormi (3—4 m³ 1 õpilasele) tuleb kindlasti pidada väheseks.

1935/36. õ/a. toimus õhuvahetus (kl.-tubade üld-
arv = 100):

	Maa- algkool	Linna- algkool	Keskkoole (uus + vana)	
Akna kaudu	54,4	42,5	40,6	} 57,4%
Ukse ja akna kaudu	16,1	7,1	10,8	
Ukse kaudu	2,2	—	—	

	Maa- algkool	Linna- algkool	Keskkoole
Seinaventilaat. kaudu	10,9	0,8	18,5
Akna ja seinavent. kaudu	16,4	33,3	26,8
Elektriventil. kaudu	—	7,3%	2,3%

Võrdlusi üleriikl. ulatuses õhupuhastuse seisust
praegu ja 1930/31. õ/a. võimaldab tab. 5.

Õhupuhastusviisid klassitubades (% kl.-tubade üldarvust) — *Méthode d'aération des salles de leçons (% au nombre total des salles de leçons).*

5.	Ukse kaudu <i>Par la porte</i>	Akna kaudu <i>Par la fenêtre</i>	Ukse ja akna kaudu <i>Par la porte et par la fenêtre</i>	Seina venti- laatori kaudu <i>Par ventilateur à air</i>	Akna ja sein- ventil. kaudu <i>Par la fenêtre et par le venti- lateur à air</i>	Elektri ventil. kaudu <i>Par ventilateur électrique</i>	
Algkoolid — Écoles primaires.							
Linna — <i>Villes</i>	{ 1935/36	—	42,5	7,1	9,8	33,3	7,3
	{ 1930/31	—	50,6	4,3	9,6	20,4	0,1
Maal — <i>Arrond.</i>	{ 1935/36	2,2	54,4	16,1	10,0	16,4	—
	{ 1930/31	3,9	60,5	15,4	9,7	10,4	0,1
Kokku — <i>Total</i>	{ 1935/36	1,7	51,8	14,1	10,7	20,1	1,6
	{ 1930/31	3,1	58,3	12,9	9,7	14,6	1,4
Keskkoolid — Écoles secondaires.							
Linna — <i>Villes</i>	{ 1935/36	—	46,4	9,5	14,5	27,1	2,5
	{ 1930/31	—	52,5	5,3	16,7	24,4	1,1
Maal — <i>Arrond.</i>	{ 1935/36	—	50,0	26,5	—	23,5	—
	{ 1930/31	—	40,7	18,5	40,8	—	—
Kokku — <i>Total</i>	{ 1935/36	—	46,6	10,8	13,5	26,8	2,3
	{ 1930/31	—	51,8	6,1	18,0	23,1	1,0

3. Klassitubade valgustus.
Éclairage des salles de leçons.

Loomulik valgustus. Määruse kohaselt akende valgustus-
tase ühe klassitoa kohta ei
tohi olla alla 1/7 sama klassi-
toa pörandapinnast (kuni 1930. a. oli aknaklaasi ja
pörandapinna vahekorra 1:5). Klassituba aknad peavad
andma valgust õpilastele pahemalt poolt ja ei tohi
olla õpilaste ees olevas seinas; taevas peab paistma
igalt kohalt klassist läbi akna vaadates. Samuti

näeb määrus ette, et igas klassitoas peab olema või-
malik avada vähemalt üks aken toa õhutamiseks
ka talvel.

Tab. 6 on toodud aknaklaasi ja pörandapinna
vahekorrad kolmes variatsioonis — 1:4,9, 1:5,0—7,4
ja 1:7,5 ja rohkem. Praegu kehtiva ametliku normi
(1:7) nõuetele vastaks üldiselt vahekorra 1:5—7,4,
kuna vahekorra 1:7,5 < tuleks lugeda mitterahuldava-
ks.

Klassitubade akende valgustusplind — *Conditions d'éclairage des salles de leçons.*

6.	1 m ² akende valgustuspinna tuleb pörandapinda m ² <i>Surface des planchers pour 1 m² de vitrage</i>					1 m ² akende valgustuspinna tuleb õpilasi <i>Nombre des élèves pour 1 m² de vitrage</i>				
						Sellest — <i>Dont</i>				
	> 4,0	5,0—7,4	7,5 <	7,5—9,9	10,0 <	> 4,9	5,0 <	5,0—9,9	10,0 <	
Klassitubade arv (%) — % des salles de leçons										
Algkoolid — Écoles primaires.										
Linna — <i>Villes</i>	{ 1935/36	9,5	34,5	56,0	60,2	39,8	20,8	70,2	80,0	11,0
	{ 1930/31	8,1	31,5	60,4	53,1	46,9	20,0	70,4	82,2	17,8
Maal — <i>Arrond.</i>	{ 1935/36	3,0	18,3	78,7	41,8	58,2	18,2	81,8	72,0	27,1
	{ 1930/31	2,6	15,2	82,2	30,1	69,9	14,5	85,5	66,1	33,9
Kokku — <i>Total</i>	{ 1935/36	4,4	21,9	73,7	44,8	55,2	20,7	79,3	76,0	24,0
	{ 1930/31	3,8	18,8	77,4	38,9	61,1	17,8	82,2	69,1	30,9
Keskkoolid — Écoles secondaires.										
Linna — <i>Villes</i>	{ 1935/36	14,3	39,3	46,4	65,7	34,4	47,7	52,3	80,1	10,0
	{ 1930/31	12,0	35,5	52,5	65,7	34,3	50,5	49,5	90,5	9,5
Maal — <i>Arrond.</i>	{ 1935/36	2,0	32,4	64,7	72,7	27,3	41,2	58,8	95,0	5,0
	{ 1930/31	3,7	38,3	68,0	64,7	35,3	50,3	40,7	90,9	9,1
Kokku — <i>Total</i>	{ 1935/36	13,5	38,8	47,7	66,4	33,6	47,3	52,7	89,6	10,4
	{ 1930/31	11,6	35,4	53,0	65,6	34,4	51,0	49,0	90,5	9,5

Nõudele, et 1 m² aknavalgustuspinna kohta tuleks põrandapinda alla 5 m², vastab alkooli klassitubadest ainult 4,4% (linnus 9,5%, maal 3%). 5—7,4 m² põrandapinda 1 m² valgustuspinna kohta tuleb 21,9% alkooli klassitubades (linnus 34,5%, maal 18,3%). Ligi ¾ alkooli klassitubadest (73,7% : linnus 56%, maal 78,7%) on aga mitterahuldava vahekorraga (1:7,5 <).

Ka keskkooles on mitterahuldava aknaklaasi ja põrandapinna vahekorraga (1:7,5) klassitube ligi ½ klassitubade üldarvust (47,7% : linnus 46,4%, maal 64,7%). 1930/31. õ/a. võrreldes on valgustustingimused nii alg- kui keskkooles veidi paranenud.

Ülevahtlikumat pilti klassitubade valgustusoludest pakub 1 m² valgustuspinna peale tuleva õpilasarvu vaatlemine. Koolihoonete ehitamise määrase järgi võib suuremal klassitoal olla põrandapinda (7×9 =) 63 m², kus juures see ruum peab omama akende klaaspinda (63:7 =) 9 m² ja mahutama 40—50 õpilast. 1 m² valgustuspinna kohta tuleks sel juhul 4,5—5,5 ehk keskm. 5 õpilast. Tegelikult oli 1935/36. õ/a. klassitube, kus 1 m² valgustuspinna kohta tuli > 5 õpilast alkooles vaid 20,7% (linnus 29,3%, maal 18,2%), keskkooles 47,3%.

Kunstlik valgustus. Linna kesk- ja alkoolid on praegu erandita valgustatud elektriga. Ka maa-keskkooles on esikohal elekter (70,8% kl.-tubade üldarvust), kuna maa-alkooles elektri osatähtsus klassitubades on endiselt väike — alla 10%.

Klassitubade kunstlik valgustus (% kl.-tubade üldarvust).
Éclairage artificiel (% au nombre total des salles de leçons).

7.	Klassitubade kunstlik valgustus (% kl.-tubade üldarvust). Éclairage artificiel (% au nombre total des salles de leçons).			
	Petroleum Pétrole	Gaas Gaz	Elekter Électricité	Märkimata Non spécifié
	Alkoolid. <i>Écoles primaires.</i>			
Linnus — Villes	—	—	100,0	—
1935/36	—	—	100,0	—
1930/31	0,1	1,8	97,9	0,7
Maal — Arrond.	—	—	9,8	2,1
1935/36	88,8	—	8,6	2,1
1930/31	87,5	—	7,0	5,5
Kokku — Total	—	—	29,3	1,6
1935/36	69,2	—	29,3	1,6
1930/31	68,2	0,3	27,0	4,3
	Keskkoolid. <i>Écoles secondaires.</i>			
Linnus — Villes	—	—	100,0	—
1935/36	—	—	100,0	—
1930/31	—	—	98,7	1,3
Maal — Arrond.	—	—	70,8	—
1935/36	20,4	—	70,8	—
1930/31	18,5	—	81,5	—
Kokku — Total	—	—	97,9	—
1935/36	2,1	—	97,9	—
1930/31	1,0	—	97,9	1,2

4. Klassitubade läbikäidavus.

État de séparation des salles de leçons.

Määrus seab üles nõude, et klassitoad ei tohi olla läbikäidavad. Klassi pääsemine olgu võimaldatud otsekohe rekreatsiooniruumist või koridorist. Tegelikult leidub läbikäidavaid klassitube nii alg- kui keskkooles. Alkooles võrdlemisi rohkesti ja kõigis maades (üle riigi 23,5% — maal 26,9%, linnus 11,3%).

Eraldatud klassiruumid 1935/36. õ/a.
Séparation des salles de leçons.

8.	Klassitoad (% üldarvust) Salles de leçons en %		
	Mitte- läbikäidavad Non traversables	Läbi- käidavad Traversables	Märkimata Non spécifié
	Alkoolid — Écoles primaires.		
Linnus — Villes	88,8	11,8	4,0
Tallinn	82,4	13,2	4,4
Maal — Arrondiss.	68,3	26,0	4,8
Kokku — Total	71,7	23,5	4,8
	Keskkoolid — Écoles secondaires.		
Linnus — Villes	87,5	4,1	8,4
Tallinn	81,0	3,2	16,8
Maal — Arrondiss.	97,1	—	2,9
Kokku — Total	88,2	3,8	8,0

5. Klassitubade kütte ja õhutemperatuur talvel.

Chauffage et température de l'air des salles de leçons.

Keskkittega on varustatud linna-alkooli klassiruumest 35,1% (Tallinnas 46,4%), ahjudega 64,9%. Maal on vastavard arvud 3,4 ja 96,6%. Keskkooles on keskkütte teel köetavaid klassitube linnus 26,1% (ahjudega 73,9%), maal 29,4% (70,6%). Määruse järgi peavad küttekehad võimaldama normaal-
kütmisel temperatuuri inimese kõrguses +13°C.

1936. a. veebruari kuu II poolel oli keskmiseks õhutemperatuuriks enamikus alg- ja keskkooli klassitubades +17—15°C. Temperatuuri alla +15°C (+12°C) ei saa lugeda enam normaalseks. Sellase mitterahuldava, õppetööle juba takistavalt mõjuva õhutemperatuuriga klassitube oli 1936. a. veebruaris maa-alkooles 23,5%, linna-alkooles 12,9% (Tallinnas 23,2%) ja linna keskkooles 18,4% (Tallinnas 32,3%).

Klassitubade kütte ja õhutemperatuur 1935/36. õ/a. (% klassitubade üldarvust).
Chauffage et température de l'air des salles de leçons en %.

9.	Kütte Chauffage		Keskmise õhutemper. 1936. a. veebruaril II poolel C° järgi. Température de l'air au II m. de février en 1936 C°				
	Aihu- Per poole	Kesk- Central	18° ja üle et plus	17—15°	14—11°	10° ja vähem et moins	
	Alkoolid — Écoles primaires.						
Linnus — Villes	64,9	35,1	31,0	52,9	12,1	0,5	
Tallinn	53,6	46,4	14,3	55,6	22,6	1,6	
Maal — Arrond.	96,6	3,4	29,8	45,3	19,5	4,0	
Kokku — Total	89,7	10,3	29,6	46,9	17,9	3,3	
	Keskkoolid — Écoles secondaires.						
Linnus — Villes	73,9	26,1	20,5	56,0	15,7	2,7	
Tallinn	68,5	33,5	12,0	50,0	24,7	7,0	
Maal — Arrond.	70,6	29,4	67,8	82,4	—	—	
Kokku — Total	73,6	26,4	23,8	56,1	14,6	2,5	

6. Joogivesi.
Eau potable.

Määrus nõuab, et iga kooli juures, kus veevärk puudub, peab olema tervishoiunõuetele vastav kaev, mis varustatud kaanega ja raketega, tarvilikult sügav ja ehitatud nii, et sinna vesi voolaks ainult sügavamatest maa kihtidest.

Enamik linna-alkkoolest saab vett veevärgist (51,2%), pumbast (19,5%) ja puurkaevust (17,9%). Maa-alkkoolid aga võtavad joogivett peamiselt kaevust (50,7%) ja pumbast (28,1%). Parimaks osutub sügava puurkaevu vesi, millega maal on varustatud 13,7% alkkoolest. Keskkoolid saavad vett linnus peamiselt (72,9%) veevärgist, maal — puurkaevust (63,6%).

Kooli joogivett on uuritud (% koolide üldarvust):

	Linnus	Maal
Alkkool	42,3%	24,2%
Keskkool — uus	50,0,,	28,6,,
„ — — — — —	52,7,,	25,0,,

Vett juuakse kooles enamjaolt toorelt. 1935/36. õ/a. oli keedetud veega varustatud linna-alkkoolest 17,1%, maa — 8,5%, keskkoolest — linnus 24,3%, maal 18,2%.

Joogivee tarvitamisel omab tähtsust veevõtmise viis. Eeskujulikum on vee tarvitamine pürskkaevust (Dortmundi) joana altpoolt otse suhu. Sarnaseid pürskkaeve leidub rohkemal määral vaid linnus (alkkooles 26%, keskkooles 28%) ja üksikuis kooles ka maal (2,5%).

Veevärgi või erianuma kraanist said õpilased joogivett (% koolide üldarvust):

	Linnus	Maal
Alkkooles	63,5%	73,1%
Keskkooles	66,4,,	100,,

Algelisem ja eba hügieensem veevõtmise viis — eririistaga otse anumast — leiab aset peamiselt maa-alkkooles ja väheneb järjekindlalt (1930/31. õ/a. 38,9%, 1935/36. õ/a. 22,6%).

Joogivesi (% koolide üldarvust) — Eau potable (% au nombre total des écoles).

10.	Kool saab joogivett Eau potable est fournie à l'école par						Vett juuakse Utilisation de l'eau			Joogivett võetakse On prend de l'eau						
	Veevärgist Conduite d'eau muni- cipale	Puurkaevust Puits artésien	Pumbast Pompe	Lahkaevust Puits ouvert	Allkast Source	Jõesst (ka järvest) Événère	Märkimata Non spécifiés	Toorelt Crue	Keedetult Bouillie	Märkimata Non spécifiés	Eririistaga otse anu- mast — A l'aide d'un épaisseur spéc.	Veevärgi kraanist De bords d'eau de contact	Eriannuma kraanist De bords d'eau d'un vaisseau	Dortmundi pürskkaevust Cascade de Dortmund	Märkimata Non spécifiés	
Alkkoolid — Ecoles primaires.																
Linnus — Villes	{ 1935/36	51,2	17,0	19,5	9,8	0,8	—	0,8	82,0	17,1	—	8,1	23,5	35,0	28,0	2,4
	{ 1930/31	51,0	13,5	24,8	9,8	—	—	—	80,5	18,8	0,7	9,8	10,5	62,4	9,8	1,5
Maal — Arrond.	{ 1935/36	1,2	13,7	23,1	50,7	3,0	2,5	0,8	91,2	8,5	0,3	22,6	1,0	72,1	2,5	1,8
	{ 1930/31	1,4	8,5	25,3	57,3	2,3	3,2	2,0	94,4	5,2	0,4	33,0	0,7	56,7	0,2	3,5
Kokku — Total	{ 1935/36	6,1	14,1	27,3	46,6	3,8	2,3	0,8	90,4	9,4	0,3	21,1	3,7	68,4	4,9	1,9
	{ 1930/31	6,7	9,0	25,3	52,2	3,1	2,9	1,6	92,9	6,7	0,4	35,8	2,4	57,3	1,2	3,3
Keskkoolid — Ecoles secondaires.																
Linnus — Villes	{ 1935/36	72,0	0,3	12,2	5,6	—	—	—	74,8	24,9	0,0	4,7	20,2	40,2	23,0	0,0
	{ 1930/31	66,2	5,0	21,1	5,7	1,4	—	—	73,2	23,4	1,4	12,7	22,5	45,1	10,9	2,8
Maal — Arrond.	{ 1935/36	—	63,6	36,4	—	—	—	—	81,8	18,2	—	—	—	100,0	—	—
	{ 1930/31	20,0	20,0	60,0	—	—	—	—	80,0	20,0	—	20,0	20,0	60,0	—	—
Kokku — Total	{ 1935/36	66,1	14,4	14,4	5,1	—	—	—	75,4	23,7	0,9	4,2	23,7	45,8	25,4	0,9
	{ 1930/31	63,1	6,6	23,7	5,3	1,3	—	—	73,7	25,0	1,3	13,2	22,3	46,1	15,8	2,6

**7. Arstiabi võima-
lised kooles.**
Secours médical aux
écoles.

Seadus nõuab, et igas avalikus koolis peab olema kooliapteek vajalikumate arstirohtudega ja vahenditega. 1935/36. õ/a. puu-

dukid koduapteegid 6 linna-alkkoolil, kus õppis 417 õpilast (1,7% linna-alkkoolide õpil. arvust). Maal, kus arsti elukoha kauguse tõttu kooliapteegi olemasolu omab erilist tähtsust esimesel abiandmisel, puudusid apteegid 90 alkkoolil õpilaste arvuga 4 446. Võrreldes 1930/31. õ/a. on maa-alkkoolide varustamine apteekidega teinud siiski suuri edusamme: 1930/31. õ/a. moodustas koduapteekidega alkkoolide arv maal 75,3%, 1935/36. õ/a. aga juba 91,3%.

Maa-alkkooli kaugus arsti elukohast. Kuna linnus on arst igale koolile kättesaadav, on kooli kaugust lähema arsti elukohast vaadeldud ainult maal.

Kuni 2 km kaugusel asub arsti elukoht 18,6%, 2—5 km kaugusel 13,9% — kokku kuni 5 km kaugusel

Kooliapteegid (%) — Pharmacies d'école (en %).

11.	On Il y a		Ei ole Il n'y a pas		Märkimata Non spécifiés	
	Koolide arv	Õpilaste arv	Nõmber des écoles	Nõmber des élèves	Koolide arv	Õpilaste arv
Alkkoolid — Ecoles primaires.						
Linnus	{ 1935/36	99,5	97,4	4,9	1,7	1,0
Villes	{ 1930/31	91,0	95,5	6,8	3,4	2,2
Maal	{ 1935/36	91,1	94,0	8,1	5,4	0,6
Arrond.	{ 1930/31	75,3	70,9	22,5	17,8	2,3
Kokku	{ 1935/36	91,3	94,8	7,8	4,5	0,7
Total	{ 1930/31	77,0	83,7	20,8	14,3	2,2
Keskkoolid — Ecoles secondaires.						
Linnus	{ 1935/36	96,9	98,3	3,7	0,7	—
Villes	{ 1930/31	94,4	98,2	4,2	0,9	1,4
Maal	{ 1935/36	100,0	100,0	—	—	—
Arrond.	{ 1930/31	100,0	100,0	—	—	—
Kokku	{ 1935/36	96,6	99,3	3,4	0,7	—
Total	{ 1930/31	94,7	98,2	4,0	0,9	1,3

Arstiküürid (%) — Nombre des visites de médecin aux écoles (en %).

12.		1 kord 1 fois	2 korda 2 fois	3 korda 3 fois	Rohkem kui 3 korda Plus de 3 fois	Sellest 1 kord näd. ja tihedam. Chaque semaine et plus fréquem.	Tarvidust mööda Au besoin	Pole käinud Non visité	Märkimata Non spécifié
		Algkoolid — Écoles primaires.							
Linnus — Villes	1935/36	18,7	28,5	2,4	47,2	30,1	0,8	1,6	0,8
	1930/31	15,1	25,5	0,6	58,8	40,6	0,7	0,1	1,2
Maal — Arrond.	1935/36	21,8	27,1	3,2	44,4	55,9	1,5	—	3,0
	1930/31	15,0	23,5	0,7	57,5	64,9	1,1	—	2,2
Kokku — Total	1935/36	46,8	51,6	0,4	0,3	—	0,2	0,3	0,4
	1930/31	44,5	53,8	0,4	0,2	—	0,5	0,4	0,2
Kokku — Total	1935/36	43,0	53,0	1,0	0,5	16,7	0,2	1,3	0,4
	1930/31	42,4	54,4	1,1	0,5	13,5	0,3	1,0	0,3
		Keskkoolid — Écoles secondaires.							
Linnus — Villes	1935/36	44,1	49,3	0,6	4,9	3,0	0,2	0,4	0,5
	1930/31	37,7	47,3	0,5	13,3	9,4	0,5	0,3	0,4
Maal — Arrond.	1935/36	41,3	50,3	1,1	5,2	52,3	0,3	1,2	0,6
	1930/31	35,6	46,8	1,0	14,6	63,5	0,5	0,7	0,8
Linnus — Villes	1935/36	26,2	33,6	0,9	39,3	35,5	—	—	—
	1930/31	27,5	32,2	0,1	40,2	38,1	—	—	—
Maal — Arrond.	1935/36	25,4	35,2	1,4	29,6	90,5	2,8	—	5,6
	1930/31	18,2	34,6	1,1	35,3	95,5	2,0	—	8,8
Kokku — Total	1935/36	03,6	0,1	—	27,3	18,2	—	—	—
	1930/31	59,0	7,2	—	33,8	21,5	—	—	—
Kokku — Total	1935/36	40,0	40,0	—	20,0	100,0	—	—	—
	1930/31	47,5	37,4	—	15,1	100,0	—	—	—
Kokku — Total	1935/36	29,7	31,4	0,8	38,1	33,9	—	—	—
	1930/31	29,5	30,6	0,1	39,8	37,0	—	—	—
Kokku — Total	1935/36	26,3	35,5	1,3	29,0	90,9	2,6	—	5,3
	1930/31	19,3	34,7	1,1	34,5	95,6	1,9	—	8,5

32,5% maa-alkooli õpilasil (1930/31. õ/a. 31,4%); 5—8 km kaugusel koolist elab arst 18,7% (1930/31. õ/a. 18,2%), 8—12 km kaugusel 24,4% (23,5%), 12 ja rohkem km kaugusel 24,4% (1930/31. õ/a. 26,0%) maa-alkooli õpilasil.

Õpilaste tervislehed, arstiküüride sagedus. Selgitada ja jälgida õpilaste tervislikku seisundit võimaldavad õpilaste tervislehed, mis täidetakse kooliarsti poolt ja hoitakse alal koolis. Tervislehed on olemas kõigil keskkoolidel, puuduvad üksikuis algkooles: 1935/36. õ/a. oli ilma tervislehtedeta 1,6% algkoolest (1930/31. õ/a. 6,1%).

Maa-alkooles käib arst lapsi vaatamas õ/a. jooksul tavaliselt 1—2 korda: 1935/36. õ/a. oli maal algkooli, kus õpilaste arstlikku järelevalvet teostati 1 kord aastas 46,8% (õpilasi neis koolis 44,5% õpilaste arvust), 2 korda — 51,6% (53,8%). Linnus oli algkooli, kus järelevaatus toimus 1 kord aastas 18,7%, 2 korda — 28,6%, 3 korda — 2,4%, rohkem kui 3 korda aastas 47,2% (sellest 1 kord nädalas ja tihedamini 30,1%). Leidub ka üksikuid algkooli, kus arst üldse pole käinud õ/a. jooksul. 1935/36. õ/a. oli selliseid kooli maal 3 (kõik Saaremaal, avalikud) õpilaste arvuga 339 ja linnus 2 (erakoolid — 1 Kuressaares, 1 Rakveres) 30 õpilasega.

Linna keskkooli võib arstiküüride sageduselt 1935/36. õ/a. jaotada kolme suuremasse rühma: arst käib koolis 1 kord aastas — 26,2% koolist, 2 korda — 33,6%, 3 ja enam korda (sellest 1/3 üks kord nädalas ja tihedamini) — 39,3%.

8. Klosetid.

Lieux d'aisance.

Kooli klosettide kohta on keh-tiv nõue, et nad peavad olema eraldi poeglastele ja tütarlastele, misjuures iga 30 poeg-lapse ja 20 tütarlapse kohta on arvatud üks iste, kuid üldse mitte alla kahe istme koolis.

Poeglaste eraldamist tütarlastest pole suutnud teostada linnus 4 algkooli (3,3% koolist) ja maal 29 algkooli (2,6%). Keskkoolis ühiseid klosette ei ole.

Veega varustatud ja koolimajas asuvaid sooje klosette omavad linnus 48,3% algkoolist ja 64,5% keskkoolist, kuna maakoolil nad peagu puuduvad. Veeta klosette, mis koolimajas ja soojad, on linna-alkoolis 29,3%, maa-alkoolis 17,3%, linna keskkoolis 19,6%, maa-keskkoolis 63,6%. Koolimajas asuva külma klosetiga on varustatud linna-alkoolist 8,1%, maa-alkoolist 25,3%, maa-keskkoolist 27,3%.

Väljaspool kooli asuvaid külmi ja ilma veeta klosette on linnus vaid mõned üksikud, maal aga peavad ligi pooled (1935/36. õ/a. 44,6%, 1930/31. õ/a. 55,1%) algkoolist rahulduma väljasasuva külma klosetiga.

Alg- ja keskkoolide õpperuumide kohta Keskbüroo väljaandis varem ilmuud artikkelid:

Alg- ja keskkooli õpperuumid ja tervish. tingimused 1930/31 õ/a. — A. Lepp, Eesti Statistika nr. 126(5) 1932 a., lhk. 236—303.

Salles de leçons d'après la quantité de l'air par élève en 1935/36.

Quantité de l'air par élève en m³

Table header with columns for air quantity ranges: 4,5-4,0; 5,0-5,4; 5,5-5,9; 6,0-6,4; 6,5-6,9; 7,0-7,4; 7,5-7,9; 8,0-8,4; 8,5 <. Each range has sub-columns for 'Klass.-tubade arv' and 'Öplaste arv'.

Écoles primaires.

Main data table for 'Écoles primaires' with multiple rows of numerical values across the columns defined in the header.

Écoles secondaires (d'après la loi de 1934).

Table for 'Écoles secondaires (d'après la loi de 1934)' showing values for each air quantity range.

Écoles secondaires (d'après la loi de 1922).

Table for 'Écoles secondaires (d'après la loi de 1922)' showing values for each air quantity range.

Tab. 3. Klassitubade p randapind,  humahit ja  hupuhastus 1935/36. a/a.
Surface des planchers, quantité de l'air et aérage des salles de leçons en 1935/36.

Table with columns for location (Linnad - Villes, Maad - Arrond.), P randapind (Surface des planchers),  humahit (Quantité de l'air), and  hupuhastus (Aérage des salles de leçons se fait). Sub-sections include 'a) Alkkoold - écoles primaires', 'b) Keskkoolid (1934. a. seaduse alusel) - écoles secondaires (d'après la loi de 1934)', and 'c) Keskkoolid (1922. a. seaduse alusel) -  coles secondaires (d'après la loi de 1922)'. Rows list various municipalities and their corresponding statistics.

¹⁾ Tallinna Kolledži keskkooli (1934. a.) kursuste kohta puuduvad andmed. (Kolledži t ttab v dra kooli ruumes, II vahet.)
²⁾ ...

Tab. 5. Klassitabade kütte, õhntemperatuur ja eraldatus 1935/36. 5/a. Chauffage, température de l'air et séparation des salles de leçons.

Table with columns for heating methods (Kütte), average air temperature (Keskm. õhntemperatuur), and separation of classrooms (Eraldatus). It includes data for various cities in Estonia (Linnad) and administrative regions (Maad) for the years 1934 and 1922.

1) Tallinna Kolledži keskkool (1934. a.) kursuste kohta puuduvad andmed. (Kolledž töötab võõra kooli ruumes, II vahetuses.)

JOOKSVATE ANDMETE SAAVUTAMISKORD.

MÉTHODES D'ÉTABLISSEMENT des DONNÉES PUBLIÉES dans les TABLEAUX COURANTS.

Möödunud aastal toodi „Eesti Statistika“ rida ülevalt rahvastikuprobleemidest rahvaloenduse andumil. Kuna tavalisest kuukirja ruumist selleks ei jäänud, numbrite suurendamiseks aga puudusid võimalused, siis ajutiselt liitendati standardtabelite osa (vt. „E. Stat.“ nr. 172(3) -- 1936).

Käesoleva numbriga alates avaneb uuesti võimalus avaldada standardtabelleid endisel kujul. Tabelid ilmuvad endiste kindlate numbrite all. Aja jooksul väljalangenud tabelite numbrid on tühjad. Selle numbriga alates jääb ära ajutine koondtabel. Jooksvate andmete saavutamiskord ja standardtabelite koostamisviis on järgmine:

Standardnumeraatsioon.

Jooksvate igakuiste tabelite otsimise kergendamiseks on tarvitusel alaline standardnumeratsioon: Iga tabel kannab alati üht ja sama numbrit. Tab. nr. 1 käib alati sisse- ja väljaveo kohta, tab. 14 Vabariigi piiridest ülesõitnute arvu kohta j.n.o.

See numeratsioon ei muutu ka siis, kui mõni tabel peaks mingisugusel põhjusil jääma välja või tehniliselt mitu lehekülge kaugemale pandama kui seda näitab tema number, — sükkorras võib tabelleid otsida alati ainult nende numeratsiooni järgi.

Ka vormilt püsivad standardnumeratsiooniga tabelid terve aasta kestel muutumatult: ühtegi lahtrit või andumeterida ei võeta vähemaks (juure võib tulla). See kindlustab soovitatavate võrdluste ühtsuse.

Iga kalendriaasta lõpul tuleb numeratsioon kui ka tabelite asu revideerimisele.

Samuti on edaspidi kuukirjas avaldatavate mitmesuguste aastaülevaadete tabelis eraldatud standardnumeratsiooniga kõik tabelid, mida on kavatsatud avaldada samal vormil ka järgneval aastal.

Tehtitabelid ja need suuremad tabelid, mida tulevikus pole kavatsatud avaldada samal vormil, kannavad harilikku järjekorranumbrit tabelite sees, pehmal nurgal. Standardnumeratsioon aga on tabeli pealkirja alguses:

„(Tab.)“

Jooksvate andmete saavutamisviis.

Järgnevalt toome lühikese ülevaate jooksvate andmete saavutamiseviisi ja osalt ka kokkuvõtmiskorra üle, nende standardnumeratsiooni järjekorras.

Tab. 1—4. Väliskanbanas. Väliskaubanduse andmete kokkuvõtmist teostab Riigi Statistika Keskbüroo tolliametite kaubarevideerimisaktidest ja postiraamatust välja kirjutatud kaartide järgi. Tallinnas teostavad need väljakirjutusi Keskbüroo ametnikud.

Andmed kauba väärtuse kohta on täiel ulatusel kontrollitud välisuru andmete ja Riigi Statistika Keskbüroo aukurespondentide ja kaubandusliikude ettevõtete poolt ülesantud usaldusväärsete hindade järgi.

Kuukirjas ilmuvad andmed sisaldavad kaubarühmade järgi ka läbikäigu üksikute riikidega. Avaldatud kaupade juures on nimetatud ainult riigid, kust suuremal arvul kaupa tuli ehk kuhu läks. Üksikute ainete sisse- ja väljaveo kohta kõigi riikide järgi avaldatakse andmed ainult aastakokkuvõttes, mis ilmub eriväljaandena ja toob ka muid täendavaid andmeid.

Kuid Riigi Statistika Keskbürool on andmeid ka iga üksiku aine sisse- ja väljaveo kohta igal kuul, milliseid vajaduse korral võib saada kasutamiseks.

Arvestamise objektiks on sisseveos:

- a) välismaa kaubad, mis veetud sisse siin tarvitamiseks,
- b) välismaa kaubad, mis ajutiselt täiendavaks ümbertöötamiseks veetud sisse,
- c) omanaa kaubad, mis välisriigist veetud tagasi peale täiendavat ümbertöötamist ehk turu puudusel.

Väljaveos:

- a) omanaa saadused, mis välisriigesse müüdüd ehk müügilks välja veetud,
- b) omanaa saadused, mis välisriigesse veetud täiendavaks ümbertöötamiseks,
- c) välismaa kaubad, mis siseturul olnud müügilks ehk täiendavaks ümbertöötamiseks.

Arvestamise silmapilgiks nii sisse- kui väljaveos on kaupade tollikorraldusest väljalaskmine, s.o. sisseveos tollimaksude õendamise ning väljaveos kaupade väljasaate moment.

Kauba kaal on vastavalt tollitariifi nõudele bruto ja neto arvestatud. Tollivabad kaubad on brutokaalus arvestatud, kui ei lähe korda netokaalu määrata kindlaks.

Kauba väärtuseks sisseveos loetakse kauba eest makstud summa, arvatud ühes veokulud Eesti piirini (ef), väljaveos — kauba eest saadud summa ühes veokuludega kuni Eesti piirini (fob).

Hiik. Sisseveos arvestatakse kauba päritolu, kui see pole teada, kauba müüja riik ning viimase mitteteadmisel kauba saatja riik. Väljaveos on arvestatud kauba tarvitaja riik ehk kauba ostja riik ning mõlema eelmise mitteteadmise puhul riik, kuhu kaup saadetak.

Transiidis arvestatakse läbi Eesti veetud välismaa kaubad. Arvestusemomenidiks on kaupade Eesti territooriumist väljaveo moment.

Algandmed transiidi arvestamiseks saadakse tolliametilt ära kirjade näol revideerimisaktidest. Transit arvestatakse ainult kaalu järgi ja, nimelt, brutokaalus. Kokkuvõtteid tehakse aasta kohta üksikasjaliselt iga aine ja kauba saaja ja saatja riigi järgi, — kuu kohta aga võetakse kokku ainult läbikäidud kaupade üldkogus.

Tab. 6. Riigiraudteede tegevus. Andmed laiarööpmelise ning kitsarööpmelise raudtee tegevuse kohta võetakse kokku igakuuliselt algdokumentide järgi.

Tab. 7. Laevsõidu alal saab Riigi Statistika Keskbüroo teatud iga sisse- ja väljasõitnud laeva kohta tolliametilt. Võetakse kokku iga kuu — Tallinna sadama kohta sisse- ja väljasõitnud laevade arv ja maht, kaup ja reisijad, liigitatult lipu ja tähtsamate tulekumärgu sadamate järgi — teiste sadamate kohta võetakse kokku ainult liigitamata üldarvud. Aastakokkuvõtteid tehakse ühtlaselt kõigi sadamate kohta, liigitades sisse- ja väljasõitnud laevade arv ja maht ning laevadel veetud kaupa ja reisijaid lipu ja sadama järgi.

Tab. 8—11. Pankade äriselgude kokkuvõtteid tehakse Riigi Statistika Keskbüroo poolt erupankade (aktsiapank ja linnapanik) ja tähtsamate ühispankade poolt koostatavate äriselgude järgi, mis need asutised esitavad Keskbüroole iga kuu 15-dal 1. kuupäeva peale.

Tab. 12. Riigi sisetulekud. Andmed riigi tegelikkude kulude ja tulude üle saadakse Majandusministeeriumilt sellekohaste kokkuvõtte ja aastaaruannete näol.

Tab. 13. Valnuta ja väärtpaberite hinnad. Tallinna börsi kursid arvatatakse Riigi Statistika Keskbüroo poolt Tallinna fondibörsi koteerimiskomisjoni poolt saadetavate kursisedelite alusel.

Tab. 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud. Andmed Eesti sisse- ja väljasõitnute üle võetakse kokku piiripunktes ja piirivalve punktelt saadud igakuuliste aruannete järgi. Kuukirjas avaldatud tabelid sisaldavad ülepiiri käijate arvu riikkondsuse ja piiripunktide järgi, eraldi välispassiidena, reisikaartidega ja sisepassidega liikujate kohta.

Arvestatakse mitte ainult täiskasvanud isikuid, kellel igalühel omaette välispass, vaid ka nendega ühes sõitvaid lapsi, kes märgitud vanemate passil.

Tab. 15. Andmed linnade rahvasõiku liikumisele võetakse kokku igakuiselt linnade aadressilaudade või vastavate linnade politsei-asutiste aruannete järgi. Rahvastiku arv 1-ks kuupäevaks on arvatud lähtudes 1934. a. rahvaloenduse arvutustest.

Tab. 24. Summuügihinnad on aritmeetilised keskmised Tallinna börsikomitee juures asuva hindade koteerimise komisjoni poolt 4 korda kuus koteeritud hindadest.

Tab. 25. Toitainete maksumus kalorilise sisalduse järgi arvatatakse Tallinna kohta tab. 26 avaldatavate hindade alusel. Arvutusviisil kohta vaata üksikasjaliselt „E. St.“ 1927, lhk. 389.

Tab. 26. Telt- ja esmajärgu tarbainete väikemüügihindade andmeid kogutakse omavalitsuste kaudu kohalikest turgudest ning turul müügil puuduvate ainete kohta vastavaist kohalikest kauplustest. Ained on rühmitatud kahte rühma: esimese rühma ainete hindade kohta kogutakse andmeid kord nädalas ja teise rühma ainete hindade kohta kord kuus — kuu keskel.

Tabelis nr. 1—14, 17—21, 26—31, 33, 36—42, 44—47, 60—77 all avaldatud ained kuuluvad esimesse, muud — teise rühma. Hinnad on toodud nõutavama sordi kohta, kusjuures kaupluste omad on väljendatud kursilviiga.

Tab. 27 ja 28. Suur- ja väikemüügi- ja elatusmaksuandmeid koostatakse Riigi Statistika Keskbüroo poolt Tallinna fondibörsi koteerimiskomisjoni poolt saadetavate kursisedelite alusel.

Tab. 29. Tööturu alal R. S. K. saab Teedeministeriumi Avalike tööde osakonnalt aruandeid seisude kohta 1-ks ja 15-ks kuupäevaks, millised näitavad tööjõu pakkumist ja nõudmist töölörsides ametalade ja tööstusharude järgi üleriiklikus ulatuses. Peale üleriikliku kokkuvõtte avaldatakse andmed tööturu seisukorras veel eraldi linnade järgi, kus asuvad tööstused. Peale omavalitsuse tööstuste andmete avaldatakse veel andmeid eravahtalustekontorite tegevusest, millised taotleavad tööstustega ühiseid sihte.

Tab. 30. Andmed töötajate arvust suur- ja kesktööstuses ilmuvad igakuiselt. Peale töötajate üldarvu ja tööliste arvu liikumise (absoluntarvudes) avaldatakse tabelis suhtarvud indeksite näol tööstuses tegeva tööjõu kasvamisest või kahanemisest. Alates käesolevast kuukirja numbrist avaldatakse andmeid tööliste poolt tehtud tööandjate üldarvu, makstud palgsummade ja keskmise teenistuse kohta. Suurtööstuse üldkokkuvõttes tuuakse erireas andmed 20—49 töötajaga ettevõtete kohta. Algallikaina on kuutalehelt ettevõtete isikliku koosseisu liikumisest, milliseid Keskbüroo saab tööstusinspektorite kaudu iga järgneva kuu teise poole kestel.

Kuna tööstusettevõtete isikliku koosseisu (tööjõu) tabelis andmed antakse ainult tööstusharude peartühmade järgi, vajaduseks aga osutub saavutada üksikasjalist ülevaadet töötajate arvust tööstusharude alljaotuste ulatusel, siis antakse sellekohased kokkuvõtted kaks korda aastas — 1. jaanuarist ja 1. juulist.

Tööstustuste arvu jooksvas statistikas on andmete algallikad ja sellega ka arvestatavate ettevõtete ulatus sama, mis töötajate arvu kohta.

Tab. 33. Andmed nakkushaiguste liikumise üle avaldatakse arstide poolt Keskbüroole saadetud isiklike registreerimiskaartide alusel.

Tab. 2. Väliskaubandus muude riikidega novembris 1936. a.

Commerce extérieur avec les autres pays en novembre 1936.

Arvud alla 50 kg on märgitud „0,0“ — Les chiffres moins de 50 kg sont indiqués par „0,0“.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Numération internationale des territoires statistiques	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
168. Argentina — Argentine	127,4	73 814	332,4	29 943	44. Irak — Irak	—	—	3,4	947
6. Austria — Autriche	9,0	20 629	31,0	33 011	19. Itaalia — Italie	48,8	75 692	968,0	102 375
7. Belgia-Luksemb. m. l. — Belgique-Luxembourgeoise Union économique	706,1	178 307	378,7	66 978	45. Jaapan — Japon	0,6	2 310	26,9	700
Belgia asumad ¹⁾ — Colon. belgiques ¹⁾	1,0	886	—	—	172. Kolumbia — Colombie	6,9	12 263	11,3	1 769
88. Kongo — Congo	1,0	886	—	—	15. Kreeka — Grèce	10,6	16 828	2,2	4 136
169. Boliivia — Bolivie	—	—	11,2	2 532	34. Lõuna-Saavia — Yougoslavie	—	—	0,2	477
170. Brasiilia — Brésil	12,8	16 357	311,1	40 248	81. Maroko-Tanja — Maroc-Tanger	—	—	2,2	366
Briti asumad ¹⁾ — Colonies britanniques ¹⁾	240,3	200 783	777,4	100 710	146. Mehhiko — Mexique	1,7	1 440	21,1	4 293
58. Aden — Aden	—	—	0,7	597	23. Norra — Norvège	80,5	366 561	48,0	114 761
182. Australia — Australie	13,7	54 659	5,3	1 982	148. Panama — Panama	—	—	14,1	3 000
152. Barbados — Barbade	—	—	10,1	1 278	175. Peruu — Pérou	8,1	11 608	30,7	6 581
82. Egiptus-Sudaan — Soudan anglo-égyptien	16,0	35 166	—	—	28. Poola-Danzig — Pologne-Dantzig	1 526,6	215 130	1 088,6	128 283
178. Guajaana — Guyane	—	—	1,9	515	27. Portugal — Portugal	34,0	10 527	4,8	10 450
65. India — Inde	125,6	45 790	641,0	54 643	Portugali asumad ¹⁾ — Colonies portugaises ¹⁾	3,7	2 508	6,1	777
154. Jamaiika — Jamaïque	1,6	1 937	1,0	287	132. Angola — Angola	—	—	5,0	637
136. Kanada — Canada	0,0	360	0,3	628	133. Ida-Aafrika — Afrique d'Est	—	—	1,1	140
99. Keenia ja Uganda — Kenya et Ouganda	—	—	2,0	264	131. São Thome ja Príncipe — São Thomé et Príncipe	3,7	2 508	—	—
87. Küllarannik — Côte de l'Or	21,1	17 930	—	—	Prantsuse asumad ¹⁾ — Colonies françaises ¹⁾	41,4	14 943	16,0	10 120
93. Lõuna-Aafrika Ühendriigid — Union Sud-Africaine	47,6	17 953	56,9	24 385	109. Aljeeria — Algérie	0,2	243	—	—
95. Lõuna-Rodeesia — Rhodésie méridionale	0,3	108	—	—	117. Blevandiluurannik-Côte d'Ivoire	9,7	7 573	—	—
66. Malala — Malaisie	4,9	6 889	1,0	132	70. India — Inde	—	—	0,4	620
82. Malta — Malte	—	—	10,8	2 299	71. Indo-Hiina — Indo-Chine	—	—	0,9	863
98. Njassamaa — Nyassaland	4,7	5 863	—	—	123. Madagaskar — Madagascar	0,3	488	—	—
51. Palestiina — Palestine	0,0	251	37,3	11 981	80. Maroko — Maroc	30,6	5 663	5,6	2 915
188. Samoa — Samoa	3,3	3 206	—	—	122. Somaalirann — Côte des Somalis	0,6	976	—	—
101. Sansibar — Zanzibar	0,4	613	—	—	54. Süüria — Syrie	—	—	7,9	3 704
105. Seybellid — Seychelles	2,1	826	—	—	110. Tunesia — Tunisie	—	—	1,2	2 013
100. Tangaanika — Tanganyika	3,1	1 632	—	—	28. Umeenia — Roumanie	255,3	17 657	—	—
62. Tseilon — Ceylan	4,5	6 311	7,0	1 143	142. Santo-Domingo — Dominique, République	—	—	5,1	1 082
185. Uus-Meremaa — Nouvelle-Zélande	—	—	2,1	588	13. Soome — Finlande	2 580,6	343 491	7 362,0	1045 609
8. Bulgaaria — Bulgarie	11,6	21 141	—	—	36. Sveits — Suisse	8,7	64 055	124,2	175 082
173. Ecuador — Equateur	0,2	290	1,4	300	9. Taani — Danemark	309,0	110 248	220,6	86 464
76. Egiptus — Égypte	130,4	203 557	26,8	4 640	37. Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaquie	35,7	58 600	102,5	41 283
148. Guatemala — Guatemala	—	—	2,9	371	171. Tšiili — Chili	74,7	10 500	1,3	70
40. Hiina — Chine	0,6	527	92,7	11 805	56. Türgi — Turquie	84,5	54 915	1,5	4 688
11. Hispaania — Espagne	3,1	2 206	—	—	16. Ungari — Hongrie	1,1	1 951	0,4	974
25. Hollandi — Pays-Bas Hollandi asumad ¹⁾ — Colon. néerlandaises ¹⁾	156,4	169 311	877,1	200 653	176. Urugvaj — Uruguay	—	—	100,0	8 850
167. Curaçao — Curaçao	1 663,0	128 325	—	—	177. Venezuela — Venezuela	0,2	367	7,4	1 388
72. Ida-India — Inde	66,5	29 133	8,1	1 541	134. P.-A. Ühendriigid — États-Unis d'Amérique	3 126,3	638 479	1 340,0	242 044
					P.-A. Ühendriikide asumad ¹⁾ — Colonies des États-Unis d'Am. ¹⁾	0,1	121	—	—
					195. Havai — Hawaï	0,1	121	—	—

Tab. 3. Väliskaubanduse tähtsamad ained novembris 1936. a.

Commerce extérieur des principaux articles en novembre 1936.

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton		Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr — couronne d'Estons	ton	
		2	3			5	6
		SISSEVEDU — IMPORTATION.				TOOR- JA POOLVALMISAINED	
II. Toit- ja maitseained, joogid		8 811,4	964 120	III. Toor- ja poolvalmisained		18 022,7	2 225 538
2. Tera- ja jahvatatud vill		2 500,9	293 992	8. Loomariigilised, peale rasvade		161,2	125 462
30 Riis		77,7	15 958	237—241 Toored loomahad ern.		66,7	88 492
Sel.: Br-India		66,3	13 857	Sel.: Argentina		41,3	45 636
3. Aed- ja juurvill		122,6	60 876	Belgia-Luksemb. m. l.		8,2	15 700
59 Apelsinid ja mandariinid		0,1	68	Kolumbia		6,9	12 263
60 Sidrunid		27,1	9 848	243—257 Karusnahad		1,0	13 774
69—75 Puuvill ja marjad kuivatatud		91,5	49 255	9. Seemned, taimed ja nende osad		172,6	136 811
5. Kata, kalasaadused ja vähid		646,9	88 900	281 Kopra		52,7	14 258
112 Heeringad		206,8	40 954	285 Ristikõhnaseemned		—	—
6. Muud toit- ja maitseained ning joogid		4 635,4	405 876	305, 306 Tubak lehtedena, kasvudena		52,7	83 845
167 Kohv toores, ubadena		3,0	4 833	Sel.: Bulgaaria		11,3	21 003
172, 175 Kakao ubadena ja pulbrina		41,5	35 833	Türgi		11,9	18 479
176 Tee igasugune		4,7	11 046	Kreeka		10,6	16 828
178, 179 Suhkur peenike ja rafinaad		2 448,0	262 600	N. S. V. L.		5,4	10 809
Sel.: Briti		1 709,4	196 056	307 Humalad		1,6	1 084
N. S. V. L.		618,6	63 549	11. Fabrikatsioonid		237,1	54 543
204—206 Sool		2 100,2	38 680	349 Telluloos kuiv		237,1	54 543
213—217, 221—224 Viinad ja veinid		11,8	25 290	12. Tekstiiltoorained		658,9	926 819
7. Loomasööd		905,5	114 348	352 Puuvill toores		560,6	747 042
231, 231-a Kihid igasugused (loomatoit)		—	—	Sel.: P.-A. Ühendriigid		334,4	469 153
Sel.:		—	—	Egiptus		130,4	203 557
232 Ölkoozid		—	—	357 Kanep		20,2	7 909
233 Sojatangud		865,1	113 026	Sel.: Br-India		10,1	6 045
235 Loomaliib		10,0	1 100				

¹⁾ Dominioonid, asumad, valdused, protektoraadid, mandaat-territooriumid — Dominions, colonies, possessions, protectorates et territoire de mandat.

Tab. 3. Väliskaubanduse tähtsamad ained novembris 1936. a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en novembre 1936 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Esti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie	ton	kr	
1		2	3	4		5	6	
SISSEVEDU — IMPORTATION.								
359	Džunt	21,1	6 804	716—719,	Siid- ja kunstlindrid	0,0	25 969	
363	Vili värvimata	26,9	88 620	721, 731	Vaharlie ja vaharüdest kaup	4,8	11 964	
	Sel.: Austraalia	12,8	51 012	743	Kõled ja nõbrid	1,9	1 582	
	Briti	12,7	33 589	747, 748	Kalavõrgud	0,3	3 791	
867	Kunstvill	0,9	13 533	749	Peakõtted igasugused	0,9	20 196	
868	Toorsiid	—	—	762—767		0,9	3 791	
13.	Ärsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	429,0	47 745	20. Metallid	Raud ja teras (vits., latt., sordid jne.)	3 055,0	384 331	
376	Malm toores	398,9	24 390	768—772,	Sel.: N. S. V. L.	1 296,8	130 220	
389	Inglitina	0,8	2 889	775—778	Saksa	740,3	111 065	
390	Tina	22,0	8 740		Belia-Luksemb. m. l.	415,7	53 800	
14.	Mineeraalid peale ärside	6 355,1	131 850	773, 774,	Raud- ja terasplekk	456,7	118 740	
397—399	Vabrik ja ehit. tarvitata vaks	250,6	5 606	779, 783	Sel.: Saksa	170,5	64 815	
447	Kivisüsi	6 524,7	101 644		Belia-Luksemb. m. l.	97,9	21 551	
	Sel.: Briti	6 524,7	101 644		Briti	58,6	18 521	
449	Koks	241,8	6 204	784—788	Raud- ja terastraat igasugune	134,6	27 049	
15.	Keemiatööstuse toorained	6 711,9	743 350	789—790	Vask	17,9	17 737	
a)	õlid, rasvad, vaigud, kummi toorelt	3 832,7	472 373	791	Sel.: Saksa	10,4	10 341	
462	Loomarasv tehniliseks tarbeks	0,0	18	792	Rootsi	7,5	7 831	
468	Sojaõli	8,8	4 807	799	Vaskitorud	4,5	7 672	
473	Palmiteraõli	38,5	20 269	809	Vasktraat isolee-ta igasugune	10,2	10 052	
474	Kookosõli	24,0	11 715	21. Põhuma-	andusmasinad ja riistad	96,2	87 402	
	Sel.: Taani	24,0	11 715	810, 811	Traktorid	—	—	
481	Kakaoõli	9,3	12 899		Viljapelsugarniturid jõumasi-	naga ja ilma	37,0	21 269
483, 496-a	Nafta ja gaasiõli	550,3	40 387	817, 818	Niidumasinad	35,4	22 208	
	Sel.: Holl. Curaçao	465,0	31 518	825	Vikatid	—	—	
	N. S. V. L.	85,4	8 869	830—833	Separatorid ja m. piimandu-	masinad	1,8	8 912
484	Masunt	83,7	4 997	834	Piima transportkannud	6,7	5 923	
485	Petrooleum	2 001,0	122 107	835	Põlütöõmasinate osad	4,0	5 149	
	Sel.: N. S. V. L.	1 105,4	64 044	22. Jõu- ja	töõmasinad	322,6	534 432	
	Holl. Curaçao	685,6	44 128	837	Plahvatusejõumasinad	10,2	25 256	
487	Bensin	672,1	63 370	841	Vesike seadised	6,2	9 801	
	Sel.: Holl. Curaçao	486,3	45 648	849	Kudumismasinad	18,8	38 184	
493	Parafiin	53,6	15 564	850	Õmblus- ja plüütamismasinad ja	nende osad	16,2	63 147
495	Määrdeõli ern.	120,6	38 072	842—848,	Töõmasinad ja abinõud igasu-	gused	220,4	298 767
	Sel.: Briti	47,1	20 045	851—864	Masinate ja aparatide osad	30,3	84 450	
	P.-A. Ühendriigid	25,2	7 289	865		645,0	597 115	
	Taani	20,0	4 200	868	Malmist emallitad nõud	10,3	5 289	
515	Kautsuk ja gutta-pera toored	25,6	30 090	872	Raunast ja terasest taotud, pres-	sit- ja valatud knup ern.	38,1	18 958
518	Kampol	90,9	19 343	876	Raud- ja terastorud ja nende	ühendusjad	272,6	57 485
	Sel.: P.-A. Ühendriigid	61,5	13 793	881,884,885	Raudtraatnaelad ja -needlid	6,4	4 018	
527, 528	Terpentiniõli	0,0	20	875, 877—	Muu treitud, poleeritud, lihvitud	raud- ja teraskaup igasugune	118,6	184 476
b)	Väetised	304,7	39 400	880, 886	Raudplekk-kaup ern. liltne	49,2	66 075	
535	Tähtsainepaeter	74,7	10 500	887, 889	Vasktraatkangad	1,3	7 280	
537	Väivahapu ammoniaak	—	—	897	Raud- ja terastraatkaup ern.	6,0	9 947	
541	Superfosfaat	—	—	901—903	Noakauup igasugune	5,4	35 216	
546, 547	Kaalisoolad	10,0	1 900	903-908, 911	Ern. käsitööriistad	25,9	62 527	
c)	Keemiatööstuse toorained punkt a ja b	2 574,4	231 577	909—910	Villid ja koormetisõõk. abinõud	5,3	15 958	
549	Vävel toores, täkkidena	2 565,4	218 902	912	Vaskkaup igasugune	11,2	65 819	
				920	Alumiiniumkaup ern.	0,2	1 290	
				23. Metallkaup	masinad, -aparaadid ja tarbed	183,7	557 025	
				924, 925	El.-dünamod, -mootorid, trans-	formatorid	26,4	46 988
				928	El. mõõtmisaparaadid	1,5	12 311	
				932	El. hõõglambid	4,3	60 878	
				934	El.-kaablid metallpanteeriga	66,3	51 181	
				935	El.-juhed isoleeritud	24,7	39 631	
				939	El. lüliljad, kaitsjad, lambipesad,	reostaadid ja signaalitarbed	15,5	72 455
				943	Raadioaparaadid, -osad ja -tarb.	22,2	211 522	
				25. Instrumentid, aparaadid (peale elektri-	apar.) ja laskeriistad	9,1	167 831	
				945	Päevapildid apar. ja osad	0,5	20 368	
				953	Arstiriistad, -aparaadid ja -tarbed	0,1	6 784	
				958—966	Kellad	1,8	38 991	
				973—980-a	Muusikariistad	1,4	15 287	
				981—984	Laskeriistad	0,2	2 682	
				26. Transportvahendid	322,2	298 776		
				986—992	Veesõiduriistad	—	—	
				999	Sõidautod	12 tk.	39 344	
				1002	Veoaotode raamid ühes moo-	tori ja ratastega	25 „	74 274
				1008	Mootorrattad	31 „	14 484	
				1006	Autode osad	6,1	21 794	
				1007	Jalgtrastete ja mootorrastete	osad	2,8	9 825
				1008	Jalgtrattad	82 tk.	5 212	

1) Sellest: Välismaa töötletud eesti kauba tagasivedu Eesti 3 kg 58 kr; välismaa kauba ajutine sissevedu täiendavaks töötlemiseks Eesti 670 kg 13 473 kr.

Tab. 3. Väliskaubanduse tähtsamad ained novembris 1936. a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en novembre 1936 (suite).

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie	ton	kr
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION.							
27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	1 180,0	219 269	1182	Väävelhape igas.	89,8	7 407
	1025 Kälad, tahud loomuliikud	0,4	618	1234	Kaltsiumkarbiit	39,3	9 687
	1033 Tulekindlad kivid ja tahvlid (samottkivid)	1 005,8	53 546	1290	Saharüin	—	—
	1061—1053 Fajanssikaup	50,3	32 454	1295	Rohud	0,8	19 445
	1054—1055a Portselankaup	22,0	23 513	1308—1311	Lõhna- ja kosmeetikaained	0,9	24 065
	1056—1073 Klaaskaup	47,7	70 427	1319—1321	Parkimisekstraktid	150,2	55 548
				1322—			
28.	Keemilistest ainetest	1 256,6	759 775	1324, 1328,			
	1102 Kaseiin	—	—	1336—1344	Mineraalvärvid	31,8	17 791
	1103 Albumiin	22,5	20 558	1348	Altsarlinvärvid ern.	10,5	114 086
	1104—1109 Pehmetest kummist teosed	16,1	55 084	1356	Trükkivärv	3,5	8 108
	1110 Veoautode massilist-kummikihild	—	—	1360	Prontspulber	0,2	571
	1113, 1114 Kummist jätandud	27,1	110 165	1363, 1364	Lõhkeained ja süütenõud	58,1	78 999
	1146 Väävelhappu alumiinium	74,5	7 375	1368	Linoleum	8,8	9 377
	1185 Sooda peale söögisooda	107,8	10 417	29.	Muud eraldi nimetatava kaubad	6,1	63 577
	1186 Söögisooda	1,0	210		Nõõbid igas.	1,9	17 315
	1188 Seebikivi puhastamata	64,0	13 570	1394—1396	Kirjutusmaterjal ern.	2,3	22 776
VÄLJAVEDU — EXPORTATION.							
I.	Elusloomad (arv).	5 637 tk	571 608	13.	Ärtsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	1 596,1	75 930
1	Hobused (arv)	16 tk.	6 450	380	Vanaraud	1 507,3	57 490
2	Velsed (välja arvatud vasikad) (arv)	800 „	65 158		Sel.: Poola-Danzig	1 018,8	37 137
				385, 386	Vanavask	37,6	15 039
					Sel.: Saksa	37,0	15 089
II.	Toit- ja maitseained, joogid.	8 946,7	3 390 328	14.	Mineraalid peale ärtside	4 013,9	30 870
3.	Acid- ja juurviljad	1 937,3	208 672	400, 407-a	Kips	515,1	11 371
38	Kartul, toores	1 486,9	90 497	417	Kaltsiitkivi (Eesti)	3 180,0	6 110
41	Sibulad	—	—				
47	Suur, värske ja kuivat.	284,6	51 574	15.	Keemilistest ainetest toorained	1 983,1	280 499
57	Ünnad	115,0	52 394	a) Üld, rasvad, vaigud, kummi tooreid	1 893,8	151 726	
4.	Kartusained	1 463,5	2 186 737	487	Eesti bensiin	110,0	27 332
76	Peekon	220,4	201 441	497	Põlevkiviõli	095,1	49 385
	Sel.: Briti	217,4	238 461	508-a	Bituumen	80,2	5 684
77	Sealiba värske ja soolatud	5,0	5 016	c) Keemilistest ainetest toorained punkti a ja b nimetatamata	57,2	126 473	
79	Loomaliha	5,0	3 125	505	Kunstst- ja töötlemata	56,1	128 192
	Sel.: Rootsi	5,0	3 125				
81	Lambaliha	22,8	15 812	IV.	Valmissaadused.	4 095,3	1 665 920
	Sel.: Rootsi	22,8	15 812	16.	Nahad töötletud ja nahkkaup	28,6	63 067
93	Pihmapulber	—	—	508, 567	Suured parknahad	28,5	61 828
96	Või	1 024,5	1 582 905	17.	Puutööstussaadused	1 202,9	296 195
	Sel.: Saksa	475,3	803 419	503-a	Vineer	1 051,4	237 590
	Briti	420,0	585 520		Sel.: Briti	748,5	137 370
99	Munad	2 400 240 tk.	229 093		Saksa	12,5	42 220
5.	Kala, kalasaadused ja vähiid	33,8	21 017	594	Vineerlast tootmisvahendid	141,1	52 520
100—105	Värsked kalad	25,3	13 704		Sel.: Tšehhoslovakkia	28,7	13 110
106	Tindlikaia	—	—		Belgia-Luksemb. m.l.	37,2	11 950
116—120	Kalakaaservid	7,8	6 571	609, 610	Prantsuse	30,4	9 450
6.	Muud toit- ja maitseained ning joogid	589,4	188 125		Mööbel	2,1	1 020
127	Kartulijahu	200,0	39 000	18.	Paberitööstussaadused	814,9	135 681
137	Sokoland	20,6	25 485	634	Pakkimis- ja kirjutus-	145,4	32 408
138	Kompevikid	36,1	28 114	636, 637	Kirjutus- ja trükkipaber	459,0	68 033
210	Teraleib, pain normal	—	—				
218	Piiritus	320,4	96 050	19.	Tekstiilitööstussaadused ¹⁾	454,1	934 642
				067—670	Puuvillaniid ja lõng	145,5	382 135
					Sel.: Saksa	62,8	166 406
III.	Toor- ja poolvalmisained.	29 541,5	2 173 070		Poola-Danzig	25,5	64 318
8.	Loomariijained, peale rasvade	116,7	123 816	671—676	Puuvillariie ¹⁾	74,8	275 332
237—241	Loomanahad kuivalt soolatud	3,8	24 894		Sel.: Rootsi	35,7	139 520
	Sel.: Saksa	1,5	12 538		Norra	30,1	87 800
	P.-A. Ühendriigid	0,8	7 484	690	Linane lõng	38,6	77 380
237—241	Loomanahad märjalt soolatud	24,3	30 154	691-a	Linane riie jäme	43,8	87 529
	Sel.: Saksa	22,0	32 153	696	Pakkimis- ja kotiriie džuudist	139,5	79 142
243—257	Karusnahad	—	—		Sel.: Saksa	77,7	41 939
260	Jõhvid	1,6	8 161		Taani	37,4	20 241
270	Sooled	35,3	42 005	20.	Jõu- ja töömehhanismid	66,4	16 506
9.	Seemned, talmed ja nende osad	52,4	15 428	850	Kõlmutamis- ja seadised	—	—
274, 275	Linaseemned	52,4	15 428				
10.	Metsamaterjal	14 234,6	584 372	21.	Metallikaup	46,5	18 718
811	Haavapakud	1 079,3 thm	57 934	870	Radiaatorid valmist	—	—
322	Propsid	10 635,3 „	94 578				
320, 328-329	Kuuse- ja männilauad ja -plangud	10 211,6 „	319 060	24.	Elektrimasinad, -aparaadid ja tarbed	0,9	8 988
	Sel.: Briti	8 094,4 „	264 271	942	Telefoni apar. ja n. osad	0,6	6 021
335	Kastilauad	86 830 „	36 830	27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	1 417,6	88 986
11.	Paberitööstus	6 953,2	564 906	1015	Sement	63,8	1 758
347	Puumass märg	2 253,2	45 091	1066	Sel.: Läti	03,8	1 758
349	Tselluloos	4 699,0	510 215		Tahvelkinnas Hivimata	436,8	78 573
	Sel.: Briti	2 168,2	238 898	28.	Keemilistest ainetest	45,6	21 802
	Prantsuse	1 135,5	125 890	1102	Kaseiin	10,1	8 413
12.	Tekstiilitööstus	591,5	497 249	1318	Tulekivid	28,2	11 435
354	Lina	411,4	411 288	29.	Muud ern. kaubad	7,2	69 360
	Sel.: Briti	259,6	257 836	1392	Kunstst- ja töömehhanismid	0,5	63 438
355	Takud	76,0	77 844				
	Prantsuse	78,2	68 340				

¹⁾ Sellest: Eesti töötletud välismaa kauba tagasivedu välismaale 3 019 kg 52 978 kr väärtuses — Réexportation des marchandises travaillées 3 019 kg 52 978 kr.

Tab. 7. Tallinna sadama tegevus detsembris 1936. a.
Mouvement du port de Tallinn en décembre 1936.

Rahvuslik Hipp Pavillons nationaux	Üldse Grand total				Rootsmaat-le De-vers Suède				Saksamaat-le De-vers Allemagne				Soomemaat-le De-vers Finlande				Laevadega veetud Transport de	
	Arv Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditult ¹⁾		Arv Ton. net	Maht Ton. net	Neist laaditult		Arv Ton. net	Maht Ton. net	Neist laaditult		Arv Ton. net	Maht Ton. net	Arv	Maht Ton. net	Reisi- ajad (arv) Voya- geurs (nombre)	Kaupu (ton- nides) Marchand. (tonnes)
			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
I. SAABUNUD LAEVAD — VÄLISSÕIT — I. ENTRÉES — LONG COURS																		
Eesti	40	18 403	28	14 045	10	3 132	7	2 405	1	261	1	261	23	8 845	13	7 859	393	11 934
Briti	7	2 774	5	2 566	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	2 050
Kreeka	1	103	1	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poola	2	1 510	2	1 510	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	146
Rootsi	3	1 600	1	168	3	1 000	2	896	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
Saksa	29	20 117	25	16 045	—	—	—	—	16	9 090	14	8 696	5	3 866	3	1 688	142	13 887
Soomes	26	9 589	22	8 090	—	—	—	—	2	2 080	2	2 080	20	5 021	16	3 528	532	2 963
N. S. V. L.	3	6 505	3	6 505	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 200
Taani	3	2 490	2	1 630	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	320
Ungari	1	2 737	1	2 737	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 264
Kokku — Total	121	66 044	90	53 277	13	4 822	9	3 301	19	12 031	17	11 037	48	17 732	32	12 575	1 085	43 797
1. I — 31. XII 1936.	1 589	952 532	1116	601 860	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37 726	324 819
November 1936	162	78 747	123	64 066	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	954	32 187
Detsember 1935	124	79 342	99	63 713	12	4 005	0	2 762	26	15 933	20	12 771	39	16 381	32	13 725	935	34 603
RANNASÕIT — CABOTAGE.																		
Rannasõit — Petit cabot.	41	4 725	40	4 090	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 582
Detsember 1935	50	6 460	45	6 334	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 927
II. VÄLJUNUD LAEVAD — VÄLISSÕIT — II. SORTIES — LONG COURS.																		
Eesti	30	17 063	24	11 846	3	1 140	3	1 140	—	—	—	—	12	4 106	11	3 003	403	7 964
Briti	8	2 878	6	2 670	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 616
Kreeka	1	103	1	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Panama	1	147	1	147	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
Poola	3	2 274	3	2 274	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	142
Rootsi	4	2 389	4	2 389	1	728	1	728	—	—	—	—	1	168	1	168	—	3 217
Saksa	27	10 081	23	16 126	1	556	—	—	15	9 087	14	8 860	5	3 985	3	1 807	75	6 526
Soomes	26	9 573	23	7 249	4	627	4	627	2	2 080	1	1 040	18	5 046	16	4 362	404	1 354
N. S. V. L.	4	7 825	2	5 781	1	1 231	1	1 231	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 794
Taani	3	2 490	3	2 490	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ungari	1	2 737	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	108	66 569	90	51 075	10	4 282	9	3 726	17	11 167	15	9 906	36	13 905	31	9 340	889	25 142
1. I — 31. XII 1936.	1 549	944 321	1170	645 473	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37 566	310 239
November 1936	160	83 296	129	70 551	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	874	32 433
Detsember 1935	109	75 123	95	66 349	10	2 826	0	2 823	17	10 803	17	10 803	37	17 321	28	12 803	739	34 520
RANNASÕIT — CABOTAGE.																		
Rannasõit — Petit cabot.	44	6 474	23	4 871	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 480
Detsember 1935	45	4 013	16	2 511	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	523

¹⁾ Chargé.

Tab. 8. Eesti Panga äriseis 31. detsembril 1936. a. (1000 kr).
Bilans de la Banque d'Estonie le 31. décembre 1936 (1000 kr).

Aktiiva — Actif	1000 kr		%		Passiiva — Passif	1000 kr		%	
	31. XII	30. XI	31. XII	30. XI		31. XII	30. XI	31. XII	30. XI
Kattevara — Réserve	42 953	40 318	48,4	47,8	Põhikapital — Capital	5 000	5 000	5,8	5,9
a) kuldrahas ja -kangides — or monnayé et non monnayé	—	—	—	—	Tugavarakapital — Fonds de réserve	705	705	0,8	0,8
b) väliraha — devis. étrang. nettes	34 179	34 178	38,5	40,5	Jooksvad kohustused — Exigibilités courantes	76 026	70 626	85,7	83,7
Vahetusraha — Péc. de mon. d'ap. est.	8 774	6 140	9,9	7,3	A. Pangatähed liikvel — Billets en circulation	44 451	44 992	50,1	53,3
Sisevekalid — Effets intér. escompt.	1 444	1 339	1,6	1,6	B. Jooksvad arved — Dépôts à vue et comptes cour.	31 574	25 634	35,6	30,4
a) kaubavekslid — commerciaux	11 797	10 777	13,3	12,8	a) valitsuse — Etat	19 675	15 706	22,2	18,7
b) põllumajandusl. — agricoles	9 830	8 760	11,1	10,4	b) pankade — banques	9 778	7 715	11,0	9,1
c) metsatööstusl. — rel. au com. de bois	1 897	1 963	2,1	2,3	c) teised — divers	2 121	2 153	2,4	2,6
Laenuid — Prêts et avances:	70	48	0,1	0,1	Muud passivad — Passifs divers	0 068	8 059	7,9	9,6
valitsusele — à l'Etat	—	—	—	—					
telstele — divers	14 130	13 293	16,0	15,7					
Kinnis- ja vallasvara — Propr. im. et mat.	8 372	2 901	3,8	3,5					
Muud aktiivad — Autres actifs	14 903	15 672	16,9	18,0					
Kokku — Total	88 698	84 390	100	100	Kokku — Total	88 698	84 390	100	100

Kattevara vaherkord jooksvate kohustustega 31. XII 36 56,50% — Proportion de la réserve par rapport aux exigibilités courantes: 56,50
 " " " " 30. XI 36 57,09% — " " " " " " " " " " " " " " 57,09

¹⁾ Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene (tuh. kr) 2 235.

" " " " " " " " " " " " " " " 2 252.

Tab. 10. Era- ja tähtsamate ühispankade äriseis 1. detsembril 1936 a.

Situation financière des banques privées et des principales banques coopératives au 1. décembre 1936.

	13	25	13	25
	erapanka 13 banq. privées	ühispanka 25 banq. coopér.	erapanka 13 banq. privées	ühispanka 25 banq. coopér.
	1 000 kr		%	
Aktiva — Actif.				
1. Kassa — <i>Caisse</i>	1 095	552	1,1	1,1
2. Hoiuarved teists rahaasut. — <i>Comptes courants</i>	3 015	6 072	3,9	11,4
a) Sellest Eesti pangas — <i>Dont à la Banque d'Estonie</i>	1 710	1 108	1,7	2,4
b) Pt. 1 ja 2 kokku — <i>Total p. 1 et 2</i>	5 010	6 224	5,0	12,5
4. Panga päralt olevad väärtused — <i>Effets en portefeuille</i>	7 181	3 431	7,2	0,9
a) Väärtpaberid — <i>Effets</i>	6 803	3 192	6,8	6,4
1) Sellest riigi- ja riigi poolt garanteeritud	5 293	2 300	5,3	4,0
b) Välismaa rahad ja kallismetallid. — <i>Métaux préc. et effets en valeurs étrang.</i>	98	231	0,1	0,6
d) Tšekid ja maksukäesud — <i>Chèques et ord.</i>	290	8	0,3	0,0
5. Laenuid — <i>Prêts</i>	59 172	34 261	59,2	68,8
a) Disk. vekslid — <i>Escomptes</i>	27 161	19 330	27,2	38,8
1) Sellest sisemaa vekslid — <i>Dont du pays</i>	26 002	19 330	26,0	38,8
b) Tähtajal laenuid — <i>Prêts termin.</i>	906	3 507	0,9	7,2
d) Riiklikud laenuid — <i>Prêts d'Etat</i>	—	257	—	0,5
e) Kto-krt. laenuid — <i>Autres prêts</i>	31 045	11 101	31,1	22,3
6. Garantide deebitorid — <i>Garanties</i>	11 105	761	11,1	1,5
7. Korrespondandid — <i>Correspondants</i>	4 444	1 160	4,4	2,3
a) Sisemaa — <i>en Estonie</i>	307	421	0,3	0,8
<i>Loro</i>	377	413	0,4	0,8
<i>Nostro</i>	264	—	0,2	—
b) Välismaa — <i>à l'étranger</i>	3 496	326	3,5	0,7
<i>Loro</i>	88	131	0,1	0,3
<i>Nostro</i>	1 290	79	1,3	0,2
8. Protostitud vekslid — <i>Effets protestés</i>	—	—	—	—
9. Osakondade arved — <i>Succursales</i>	1 290	79	1,3	0,2
10. Kinnisvara — <i>Immubles</i>	5 082	1 917	5,1	3,8
11. Vallasvara — <i>Mobiliers</i>	406	298	0,4	0,0
12, 13. Jooksvad kulud, makstud % ja komisj. — <i>Frais courants, intérêts et commissions payés</i>	2 020	950	2,0	1,0
14. Üleminevad summad — <i>Actifs transitoires</i>	474	146	0,5	0,3
15. Muud aktiivad — <i>Actifs divers</i>	2 738	434	2,8	0,9
a) Mitmesugused deebitorid	1 780	305	1,8	0,6
Kokku—Total	99 896	49 801	100	100
Passiva — Passif.				
1. Panga kapitalid — <i>Capitaux et réserves</i>	7 754	3 376	7,8	0,8
a) Aktiinkapital — <i>Capital versé</i>	5 700	2 334	5,8	4,7
b) Tagavarakapital — <i>Réserves</i>	1 535	921	1,5	1,9
d) Muu erikapital — <i>Réserves spéciales</i>	459	121	0,6	0,2
2. Hoiusummad — <i>Dépôts</i>	50 106	33 789	50,2	77,9
a) Tähtajal. hoiusummad — <i>Dépôts termin.</i>	9 679	11 550	9,7	23,2
b) Jooksvad arved — <i>Comptes courants</i>	39 033	26 350	39,1	52,9
d) Kto-krt. arv. kred. saldo — <i>Autres dépôts</i>	1 394	869	1,4	1,8
8. Reüiskont — <i>Récomptes</i>	4 399	1 205	4,4	2,4
a) Sellest sisemaal — <i>Dont payables à l'intérieur du pays</i>	3 435	1 205	3,4	2,4
4. Väärarved teist. asut. — <i>Créditeurs</i>	3 653	1 042	3,7	2,1
a) Sellest sisemaal — <i>Dont établissements du pays</i>	3 653	1 042	3,7	2,1
5. Pt. 3 ja 4 kokku — <i>Total p. 3, 4</i>	8 052	2 247	8,1	4,5
6. Korrespondandid — <i>Correspondants</i>	11 369	827	11,4	1,7
a) Sisemaa — <i>en Estonie</i>	801	540	0,8	1,1
<i>Loro</i>	7 671	287	7,7	0,6
<i>Nostro</i>	80	0	0,1	0,0
b) Välismaa — <i>à l'étranger</i>	2 817	0	2,8	0,0
<i>Loro</i>	64	56	0,1	0,1
<i>Nostro</i>	—	—	—	—
7, 8. Maksukäesud — <i>Transferts</i>	—	—	—	—
9. Väljamakmata % — <i>% restant à payer</i>	456	61	0,4	0,1
10. Väljamakmata osakasu — <i>Dividendes restant à payer</i>	14	120	0,0	0,2
11. Garantide kreditorid — <i>Garanties</i>	11 105	761	11,1	1,5
12. Osakondade arved — <i>Succursales</i>	1 471	79	1,5	0,2
13, 14. Saadud prots. ja muud tulud — <i>Intérêts et commissions recus</i>	4 750	2 491	4,7	5,0
16. Jagamata puhaskasu — <i>Bénéfices net.</i>	—	—	—	—
17. Üleminevad summad — <i>Transitoires</i>	721	205	0,7	0,4
18. Muud passiivad — <i>Passifs divers</i>	4 035	809	4,0	1,6
a) Amortisatsioon kapital	1 276	483	1,3	1,0
b) Mitmesugused kreditorid	1 804	61	1,8	0,1
Kokku—Total	99 896	49 801	100	100

Tab. 11. Üksikute pankade äriseisu summad 1. detsembril 1936 a.

Montant des bilans des banques au 1. décembre 1936.

	1. XII. 1936
	1000 kr
Erapangad — Banques privées.	
1. Krediidipank a.-s.	33 440
2. G. Scheel ja Ko	19 203
3. Tartu pank	16 770
4. Tallinna linnapank	12 151
5. Tartu linnapank	5 183
6. Kaubapank a.-s.	3 794
7. Eesti laenu-pank a.-s.	2 022
8. Tallinna aktsiapank	1 332
9. Tartu tööstuspank	1 628
10. Valga pank	1 384
11. Pärnu krediidipank	1 036
12. Vru pank	978
13. Võru pank	316
Kokku — Total	99 896
Tähtsamad ühispankad — Principales banques coopératives.	
1. Eesti Rahvapank	6 566
2. Põllumeeste Keskpank	3 755
3. Tallinna majaoomanikkude p.	11 929
4. Eesti laenu- ja hoiuühis. Tartus	4 234
5. Viijandi ühispank	2 831
6. Tartu majaoomanikkude pank	2 587
7. Põllumajanduse Pank	2 625
8. Pärnu Eesti laenu- ja hoiuüh.	1 577
9. Tallinna laenu ja hoiukassa	1 589
10. Põitsamaa ühispank	1 268
11. Tallinna juudi ühispank	1 150
12. Pärnumaa põllumeeste ühispank	1 003
13. Rakvere ühispank	923
14. Võru ühispank	874
15. Jõgova ühispank	816
16. Põllupidajate ühispank	784
17. Narva ühispank	824
18. Lääne Eesti ühispank	698
19. Saarde laenu-hoiu ühisus	649
20. Võhma ühispank	603
21. Tartu juudi ühispank	595
22. Saarte ühispank	516
23. Tõrva ühispank	490
24. Kinnisvara omanikkude pank	301
25. Petseri laenu- ja hoiuühisus	320
Kokku — Total	49 801

Tab. 14. Vabariigi piiridest ülesõitnute arv novembris 1936. a.
Nombre de personnes ayant passés les confins de la République en novembre 1936.

	Siseseõitn.		Väljaseõitn.				
	Entrées		Sorties				
Välispasidage <i>Passeports pour l'étranger</i>					Reisikaartidega — Cart. de voyage		
					Eesti	351	314
					Soome	143	160
					Sisepasidage — Passeports ordin.		
					Eesti — <i>Estoniens</i>	4 437	4 325
					Läti — <i>Lettons</i>	3 635	3 830
					Välispasidage		
					<i>Passeports pour l'étranger.</i>	b) Piiripunktide järgi	
					Tallinn	751	732
					Valga	587	965
					Narva	118	126
					Mõisaküla	10	18
					Raapsalu	—	—
					Paldiski	—	—
					Pärnu	2	1
					Kuressaare (ka Ruhnu)	—	—
					Koikküla	—	—
					Kunda	—	—
					Irbeska	3	2
					Piirivalvepunktid — D'après les		
					<i>cordons de la garde-frontière</i>	78	79
					Kokku — Total	1 849	1 924
					Reisikaartidega — Cart. de voyage		
					Tallinn	476	450
					Teised punktid	18	14
					Kokku — Total	494	464
					Sisepasidage — Passeports ordin.		
					Tallinn	0	1
					Valga	1 067	1 102
					Mõisaküla	104	104
					Pärnu	—	—
					Koikküla	32	52
					Mõnista	44	59
					Kuressaare	—	—
					Piirivalvepunktid	6 820	6 837
					Kokku — Total	8 072	8 153
					Üldse — Gr. total	10 415	10 543
					1. I — 30. XI 1936 a.	163 268	163 741
					Vastav kuu 1935 a.	13 394	13 165
					Veelmine kuu 1936 a.	11 083	11 202

Tab. 15. Linnade rahvastik novembris 1936. a.*)
Mouvement de la population dans les villes en novembre 1936.

	Sisse registreeritud						Välja registreeritud — Rayés des listes						Registreeritud elanikkude arv							
	Euregistrés						Rayés des listes													
	1. novembriks 1936 a.			Sündinuid			Tõelise kortarissa			Surnuid		Väljaseõitnuid		Teadmata kuhu		Korterist välja-		1. detsembriks 1936 a.		
N. de la popu- lation au 1. XI 1936			Nais- sances			sisse- õitnuid			Décés		Départs		Inconnu		Change- ment du logement		N. de la popu- lation au 1. XII 1936			
M. N.			M. N.			M. N.			M. N.		M. N.		M. N.		M. N.		M. N.			
Tallinn	145 128	64 852	80 776	61	49	1 436	1 498	1 759	2 025	68	67	1 004	699	0 10	856	1 166	1 287	145 703	64 354	81 489
Raapsalu	4 888	2 068	2 830	2	1	47	07	48	57	2	1	55	35	—	48	57	4	4 912	2 050	2 862
Kuressaare	4 574	2 027	2 547	3	2	60	74	60	44	2	3	53	27	—	00	44	4 628	2 035	2 593	
Narva	24 359	10 318	14 041	0	11	174	215	274	402	8	13	180	145	20	25	243	362	24 433	10 309	14 124
Sellest:																				
Narva-J. esuu jak.	1 746	734	1 012	—	1	13	12	—	—	1	—	33	26	—	—	—	—	1 712	713	999
Nõmme	17 948	8 085	9 863	10	11	245	295	173	194	11	3	187	226	42	43	187	214	17 903	8 086	9 877
Otepää	1 920	814	1 112	—	1	16	28	15	19	—	1	17	8	—	16	19	1	1 945	813	1 132
Paide	3 412	1 525	1 887	1	—	31	40	19	22	—	4	24	27	—	19	22	3	3 429	1 533	1 896
Paldiski	846	273	373	—	—	7	4	—	1	3	1	4	1	1	—	1	—	647	272	375
Petseri	4 664	2 215	2 449	1	4	50	63	45	47	3	3	32	34	2	4	45	47	4 704	2 229	2 475
Pärnu	21 092	9 123	11 069	4	14	311	270	380	475	14	11	305	198	8	11	389	475	21 144	9 111	12 033
Põltsamaa	2 832	1 255	1 577	1	—	40	87	23	37	1	—	28	30	2	1	23	37	2 898	1 265	1 633
Rakvere	9 870	4 254	5 610	3	1	118	150	110	147	7	7	87	60	8	7	110	147	9 966	4 273	5 693
Tapa	3 820	1 814	1 948	—	—	58	38	35	39	5	1	81	23	7	1	29	39	3 840	1 893	1 956
Tartu	59 541	25 698	33 843	33	25	684	812	602	791	30	31	364	263	202	175	703	827	59 983	26 808	34 175
Tõrva	2 000	1 314	1 580	2	2	59	92	10	25	1	2	31	25	2	5	10	25	2 080	1 341	1 648
Türi	3 134	1 475	1 659	2	—	50	48	44	38	1	1	24	14	—	—	44	36	3 194	1 502	1 692
Valga	10 324	4 624	5 700	2	3	95	117	137	143	8	4	102	72	—	—	136	141	10 363	4 617	5 746
Viljandi	12 670	5 433	7 243	1	—	162	232	130	153	8	7	40	67	—	—	130	153	12 640	5 539	7 401
Võru	6 093	2 273	2 820	1	5	62	76	43	71	—	2	33	33	4	5	43	52	6 170	2 289	2 880
Kokku — Total	338 827	148 988	189 839	126	129	3 705	4 206	4 006	4 728	167	162	2 709	1 992	1 220	1 133	3 400	3 985	340 959	149 329	191 630
				255			7 911			8 734			329		4 701		2 353		7 385	
Keskmine 1. I — 30. XI 1936 a.	335 607	147 190	188 417	134	130	4 247	4 588	3 650	4 310	132	135	3 407	3 077	1 130	1 136	3 093	3 660	336 137	147 419	188 718
Oktoober 1936 a.	336 231	148 038	188 198	128	132	4 642	4 601	4 350	5 006	162	161	3 032	2 573	1 296	1 201	3 875	4 253	338 827	148 988	189 839
November 1935 a.	330 354	145 505	184 849	158	132	3 701	4 227	4 140	4 911	170	148	2 648	1 878	1 050	1 049	3 515	4 128	333 041	140 113	186 928

*) Iga linna rahvastikuaru saavutamisel 1. kuupäevaks on aluseks võetud faktiline rahvastikuarv rahvaloendusel 1. III 1934 a., arves-
 tades igakuulise sisse- ja väljaregistreerimise.

Tab. 24. Suurmüügi hinnad novembris ja detsembris 1936. a. (kr).
 Prix de gros en novembre et décembre 1936 (en kr).

	Dets.		Nov.			Dets.		Nov.	
	1	2	1	2		3	4	3	4
Toitained, loomasööt ja heinaseeme — Denrées alimentaires, fourrage et semences de foin.									
1. Rukis — Seigle	14,25	14,25			75. Kastilnand — Planches pour caisses d'emball.	46,07	46,00		
2. Nisu — Froment	24,00	24,00			76. Paperipuu — Bois de papeterie	6,83	6,38		
3. Oder, sööda — Orge	16,50	16,50			77. Toepuu — Étançons p. mines	6,00	5,00		
4. „ ölle — „ pour bière					Metalid — Métaux.				
5. Kaer, sööda — Avoine	12,75	12,75			78. Raud, sordi — Fer en espèces	14,83	14,75		
6. Rukikjahu — Farine de seigle	15,13	15,13			79. „ latt — „ lingots	14,83	14,75		
7. Rukikipüül — „ blutée	21,50	21,50			80. „ vits — Ferraille	20,08	18,75		
8. Nisupüül, kõrgem sort — Farine de from. blutée	45,00	45,00			81. „ plekk — Tôle de fer	25,83	25,12		
9. Kaerahelbed — Flocons d'avoine	0,31	0,30			82. „ tsingitud — Tôle de fer zingitée	34,33	34,00		
10. Kartulid, söögi ¹⁰⁾ — Pommes de terre ¹⁰⁾	2,36	2,09			83. Raud, talad (T) — Soufflants en fer	15,42	14,75		
11. „ tüdestuse — „	1,02	1,04			84. Teras, vedru — Acel à ressort	24,00	24,00		
12. „ seemne — „	—	4,34			85. „ valu — Fonte	85,00	85,00		
13. Kartulitärklis, „Superieur“ — Fécule de pom. de terre	25,00	25,00			86. „ tulla — Aimant	18,50	18,50		
14. Herned — Pois	24,00	24,00			87. Inglistina — Étain	485,00	455,62		
15. Püü ¹⁰⁾ , pilmatoöst. I valik — Lait ¹⁰⁾ pour industrie I s.	0,11	0,11			88. Seatina — Plomb	50,67	46,87		
16. „ „ II valik — „ „ II s.	0,95	0,94			89. Vaskplekk, punane — Tôle de cuivre, rouge	168,33	161,25		
17. „ pilmakaupl. I valik — „ lait. I s.	0,12	0,12			90. „ valge — Tôle de cuivre, blanche	150,00	143,75		
18. „ „ II valik — „ „ II s.	0,109	0,109			91. Tsmikplekk — Tôle de zinc	70,00	69,50		
19. Võt ¹⁰⁾ — Beurre ¹⁰⁾	1,33	1,43			Kütteenained, õlid ja nende saadused — Combustibles, huiles et leur produits.				
20. Junst ¹⁰⁾ šveltsi — Fromage ¹⁰⁾	1,25	1,25			92. Kiviseldi, sepa Yorkshire — Houille	28,00	28,00		
21. „ hollandi — „	1,00	1,00			93. „ auru, Newcastle — Houille	26,83	26,75		
22. Munad ¹⁰⁾ siseturu — Oeufs ¹⁰⁾	—	1,23			94. Koks, gaasi — Coke de gaz	50,00	50,00		
23. „ oksport — „	—	—			95. Küttesturvas — Tourbe	9,00	9,00		
24. Talmevõid — Margarine	75,00	75,00			96. Põlevkivi I s. — Schiste comb. I s.	8,00	8,00		
25. Seallha — Viande de porc	0,73	0,85			97. Kütteõli — Huile de chauffe	4,60	4,60		
26. Loomaliha — Viande de boeuf	0,36	0,36			98. Raskeõli — Huile lourde	7,25	7,25		
27. Peekonsead (60—72 kg rasked) ¹⁰⁾ — Porcs de bacon ¹⁰⁾	0,82	0,85			99. Nafta, vene — Naphte de U. R. S. S.	10,50	10,50		
28. Heeringad, sõti Matties I s. — Harengs	48,50	48,50			100. „ ameerika — „ d'Amérique	10,25	10,25		
29. „ „ II s. — „	—	—			101. Mootornafta — Naphte pour moteur	0,10	0,10		
30. „ „ Mattis I s. — „	52,50	52,50			102. Diiscimootornafta — „	0,10	0,10		
31. „ „ II s. — „	51,50	51,50			103. Petrooleum, vene — Pétrole de U. R. S. S.	12,00	12,00		
32. „ „ Spent. — „	—	—			104. „ ameerika — „ d'Amérique	12,00	12,00		
33. „ a. s. „ „Kalandus“ Matties — Harengs	43,00	41,50			105. Mootorpetrooleum — Pétrole p. mot. ur.	0,11	0,11		
34. „ „ Mattis — „	44,00	43,50			106. Bensin, Riigi põlevkivitööstuse segabensin — Benzine	0,26	0,26		
35. Sulkur, peenike, saksas — Suer, d'Allemagne	—	—			107. „ o. d. Kiviõli „Estolin“ ühes teade maks. — Benzine	0,29	0,29		
36. „ „ vene — „ de U. R. S. S.	41,63	41,88			108. Bensin, välismaa, I s. — Benzine, étrangère, I s.	40,00	40,00		
37. „ „ poala — „ de Pologne	—	—			109. Masinõli, ameerika — Huile à graiss. d'Amér.	10,75	10,75		
38. „ „ inglise — „ d'Angleterre	42,63	42,63			110. „ poala — „ de Pologne	10,75	10,75		
39. Siirup, kartuli, 42 — Sirop de pommes de terre	25,00	25,00			111. Mootorõli — Huile pour moteur	47,50	47,50		
40. Glükoos — Glucos	24,00	24,00			112. Autoõli — Huile pour automobile	73,50	73,50		
41. Tee, Orange Pekoe, Jaava — Thé	5,25	5,25			113. Rauakak — Laque	16,75	16,75		
42. „ Tselon — „	5,75	5,75			114. Katuselakk — Laque	9,25	9,25		
43. Kolivi, Rio, Santos — Café de Rio, Santos	4,08	4,63			115. Kivivõrv — Goudron de houille	9,25	9,25		
44. „ Keak Ameerika sortid — Café d'Am. cent.	7,00	7,00			116. Puutõrv — Goudron de bois	15,50	15,50		
45. Kakao, hollandi — Cacao d'Hollande	2,10	2,10			Väetisained — Engrais.				
46. „ eesti — „ du pays	1,65	1,65			117. Superfosfaat, 18—20% — Superphosphate	4,85	4,85		
47. Riis, Burma II — Riz	45,00	45,00			118. Kaalsool, 40% — Sel de potasse	10,55	10,55		
48. Sool, lahtine, saksas — Sel, d'Allemagne	2,50	2,50			119. Segafosfaat — Phosphate mixte	4,15	4,15		
49. „ „ vene — „ de U. R. S. S.	2,30	2,30			120. Eesti fosforiit, 27% — Phosphor. du pays	3,15	3,15		
50. „ „ hispaania — Sel d'Espagne	—	2,05			121. Nitrofoska — Nitrophoska	21,15	21,15		
51. Ölikoogid, linaseemne — Tourteaux de graines de lin	13,50	13,50			122. Lubisalpeeter — Sulphate de chaux	13,75	13,75		
52. Sojatangud — Tourteaux de soja	14,92	14,75			123. Lubiammonsalpeeter — Cyanamide calcique	16,00	16,00		
53. Nisuküüd — Sons de froment	9,50	9,50			124. Väävelhapu ammoniaak, 30% — Sulfate d'ammoniaque	14,00	14,00		
54. Riistikheina seeme — Graines de trèfle	135,00	135,00			Muud kaubad — Autres produits.				
55. Tinnatüheina seeme — Graines de Noële	42,50	42,50			125. Telliskivid, I s. — Briques	—	—		
Lina, luuasaadused, vill, rüe, paber ja nahk — Lin, produits de lin, laine, tisseurs, papier et cuir.									
56. Lina ¹⁰⁾ Võru — Pétserimaal, It — Lin ¹⁰⁾	1,16	1,14			126. Silikaatkivid — Briques	37,00	37,00		
57. „ mujal Eestis, R — „	1,14	1,12			127. Tsoment, tünnides — Piment	6,45	6,45		
58. Takud ¹⁰⁾ , „Codilla“ I s. — Étoupe ¹⁰⁾ de Codilla, Is.	0,89	0,83			128. „ paberkotides — Piment	5,95	5,95		
59. „ „ II s. — „ Is.	0,30	0,74			129. Lubi — Chaux	2,77	2,77		
60. „ ehituse — Étoupe de construct.	0,17	0,17			130. Kriit, toores — Craie brute	4,28	4,28		
61. Linaseemne, õli tootmiseks — Graines de lin pour l'huile	16,50	18,54			131. „ pestud — „ lavée	4,28	4,28		
62. „ küüvi — Graines de lin pour semences	24,00	24,00			132. Kips, jahvatatud — Plâtre moulu	15,00	15,00		
63. Linaseemneõli — Huile d'olive	03,00	03,00			133. „ krohvintsee — Plâtre pour ouvrage en stric.	32,00	32,00		
64. Lambavilli ¹⁰⁾ I s. — Laine ¹⁰⁾ I s.	3,55	3,55			134. Tsinivalk, välismaa — Blanc de zinc, étrang.	0,43	0,42		
65. „ II s. — „ II s.	2,80	2,80			135. Tinnavalk, — „ Blanc de plomb, étrang.	0,81	0,80		
66. Puuvillanerile, Bjas — Cotonnade	0,50	0,56			136. Ooker, välismaa — Ocre, étrang.	0,23	0,23		
67. „ Mitektal — „	0,42	0,42			137. Nigrosiin, veessulav, välismaa — Nigrosine, fondante	0,00	0,00		
68. Paber, rotatsiooni — Papier rotule	23,20	23,20			138. Värnis — Vernis	69,50	69,50		
69. Tallanahk, Eesti nahast — Cuir de semelles, du pays	2,45	2,45			139. Pesusooda — Soude	8,50	8,50		
70. „ „ Ameer. nahast I s. — Cuir de semel. d'Am. Is.	2,50	2,50			140. Seebikivi — Pierre de savon	27,00	27,00		
					141. Tuletikud — Allumettes	126,00	126,00		

Hinnad on antud ühe kvintali (100 kg) kohta, peale märgitute — Les prix sont indiqués par 100 kg excl. les cas marqués ci-après.
 1) liter. 2) kg, 3) tünn (170 kg) — baril, 4) meeter — mtr, 5) tümmeter — tmtr, 6) ruummeeter — m³, 7) 1 000 kg, 8) tuhat tk. — mille, 9) 5 000 toosi — 5 000 boites, 10) vastavate hindade noteerimiskomisjoni andmeid — D'après les notations des prix correspondants.

Tab. 25. Toitainete maksumus kalorilise sisalduse järgi 1934—1936. a.¹⁾
Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1934—1936. a.¹⁾

	Keskm.—Moyenne			1936		
	1934	1935	1936	X	XI	XII
Sealiha — Viands de porc	25	23	34	42	36	39
Seapekk — Lard	10	9	14	13	17	16
Loomaliha — Viande de boeuf	27	32	36	40	35	37
Vaskaliba — " "	33	34	40	45	45	49
Lambaliba — " "	21	18	28	22	23	23
Searasv sulastum — Gras de porc	10	8	12	14	14	15
Loomarasv sulastum — Gras de boeuf non fondue	12	9	12	15	15	15
Teovorst — Saucisson	7	7	8	8	7	8
Sink — Jambon	50	54	62	66	66	65
Rümed, värsked — Pet. harengs bait.	29	31	33	32	33	33
Kliid, " — Brochets, fraiches	30	32	43	49	57	57
Haugid, " — Perches, fraiches	00	64	70	67	64	64
Abvsnad, " — Morues	43	48	59	52	61	76
Tursad, " — Pel. har. bait, salets	31	29	37	38	38	38
Rümed, soolat. — Harengs	27	31	41	45	45	45
Heeringad, " — Harengs	34	40	34	39	39	36
Bukkijahu — Farine de seigle blanche	4	4	4	4	4	4
Seppijahu — " " froment	7	8	8	8	8	8
Rümpijahu — " " froment blanche	8	8	8	8	8	8
Nisrajahu — " " d'orge	12	8	13	14	14	13
Odraasugud — Graus, d'orge	8	9	8	9	9	9
Kruudid — Orps perle	9	8	9	9	9	9
Kukkibaid — Pann de seigle	6	7	7	7	7	7
Peenleib — " " blanc, de seigle	12	12	14	14	14	14
Seplik — " " de froment	12	12	15	15	15	15
Rööskapiim — Lait fraich	14	14	16	17	17	17
Hapukoor — Crème aigre	15	13	16	17	17	17
Kohuploom — Caillebotis	27	25	28	30	31	28
Võl, meeler — Beurre de table	32	32	32	32	33	33
Kõõel — " " caséine	18	20	22	22	23	23
Taimetõli — " " végétal	16	17	20	21	21	21
Junust sviitid — Fromages suives	12	11	11	11	11	11
Konasmund — Oeufs de poule	33	33	35	35	35	39
Kartulid — Pommes de terre	10	12	13	13	17	22
Põmpandid — Carottes	6	6	6	5	5	6
Keatid — Betteraves	88	29	31	22	25	22
Keatid — Navets	33	33	45	44	44	35
Herned — Pois séchés	11	8	10	12	12	11
Ovad — Fèves	8	6	8	6	6	7
Kapsad, hapud — Choucroute	95	103	149	179	143	129
Rüpsid — Oignons	51	57	70	50	50	60
Siidid — Riz	53	38	85	109	125	119
Manna — Mannes	16	18	17	17	17	17
Makarovid — Macaronis	13	11	14	14	14	14
Kartulijahu — Fécula de pom. de terre	22	22	21	21	21	21
Sukkur, peenleik — Sucre en poudre	9	7	11	10	10	8
Mesi — Miel	11	11	11	11	11	11
	43	41	48	49	49	49

¹⁾ Maksumus 1000 kal. kohta (seentides) — Coût par 1000 calories (en cent.).

Tab. 27—28. Elatusmaksumus- ja suurmüügindexid (geom. kesk., 1913 = 100).
Nombres-indices du coût de la vie et nombres-indices des prix de gros (moyenn. géom., 1913 = 100).

	Keskmiselt				1936							
	Moyenne annuelle		1936		1936		1936		1936		Date	
	1934	1935	1936	Jan	Juul	Aug.	Sept.	Oktr.	Nov.			
1. Toitlus — Alimentation	75	77	89	99	91	91	91	91	91	91	92	30
2. Korter — Logement — Chauffage et éclair.	112	113	118	115	115	115	115	115	115	115	123	125
3. Küte ja vulgustus — Chauffage et éclair.	60	60	76	76	75	75	75	75	75	75	75	75
Pand — Bois	54	58	31	33	31	31	31	31	31	31	31	31
Biektor — Électricité	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43
Petrooleum — Pétrole	70	59	64	68	62	62	62	62	62	62	62	62
Tüütküüd — Allumettes	122	122	122	122	122	122	122	122	122	122	122	122
4. Riie — Étouffe	129	131	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135
Omblamine — Couture	118	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115	115
Pesau — Linge	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
Jaktsaid — Chaussures	138	136	136	136	136	136	136	136	136	136	136	136
5. Puhasaid — Hygiène et nettoyage	143	148	160	160	160	160	160	160	160	160	160	160
Seep — Savon	87	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86
Saun — Bain	108	103	103	103	103	103	103	103	103	103	103	103
Habemeistatus — Barbe	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66
Juukseleikatus — Coiffe de cheveux etc.	78	73	78	78	78	78	78	78	78	78	78	78
6. Reisid, liikumine, post — Voyages	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104
Tall-Nõmme pil. hind — Chên. de l'ar	79	79	79	79	79	79	79	79	79	79	79	79
Tram — Tramway	94	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86
Postitarifi — Tarif postal	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62
7. Haridus — Instruction	94	94	94	94	94	94	94	94	94	94	94	94
8. Lõbustus — Divertissements	158	158	158	158	158	158	158	158	158	158	158	158
Teater — Théâtre	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56	56
Kino — Cinéma	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46
Tubak — Tabac	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
Alkohol — Alcool	153	153	153	153	153	153	153	153	153	153	153	153
Muud kulud — Autres dépenses	95	95	101	101	101	101	101	101	101	101	102	102
Üldindeks — N. ind. général du coût de la vie	87	88	98	99	99	99	99	99	99	99	100	101
Suurmüügindexid (võrkaalnamata keskm.) — Nombres-indices des prix de gros (moyennes non pondérées).	85	84	91	89	89	89	89	89	89	89	93	95
Üldindeks — Nombre-indices général	78	76	86	85	85	85	85	85	85	85	90	91
Selleist toitainud — Dont matières alimentaires	85	83	86	85	85	85	85	85	85	85	86	87
Tähtsamad ainekod hindade häik — Mouvement des prix des articles principaux (1913 = 100).	108	100	116	113	113	111	122	123	128	128	129	138
Rukk — Seigle	46	56	64	68	68	72	70	64	65	65	60	60
Sealiha — Viande de porc	51	49	75	83	79	80	92	91	91	91	91	78
Linn — Linn	136	138	137	137	137	149	148	148	149	148	169	172
Tallnõmme — Cuir à semelles	89	87	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kaud — Fer en espèces	66	72	74	72	72	74	74	76	76	76	77	77
Puuvillane riie — Cotonsnade	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	138
Petrooleum — Pétrole	52	40	52	52	52	52	52	52	52	52	52	52
Sukkur — Sucre	78	77	77	77	77	78	78	78	77	77	77	77

Tab. 30. Tööstustettevõtted ja töölolu 1-ks detsembriks 1936. a.
Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1. décembre 1936.

Tööstuste arv N° d'entreprises	Töötajate üldarv Nombre général des travailleurs				Keskmine tööstuste tunnis (sät) Cats moyen horaire (snt)		Keskmine Moyen	Tööstuste arv Nombre des accidents								
	Tööstustesse 1. XI 1936	Tahkumid Zmkts	Tööstustesse 1. XII 1936	Om. gümü Ind. gümü	Mehed Hommes	Naised Femmes										
I. Murrud ja keevandused	181	4 149	633	679	4 103	—46	98,9	3 753	—46	98,9	369	37,2	24,8	35,7	214	
II. Mineralide töötlemine	41	1 614	102	142	1 634	+20	101,2	1 438	+17	101,2	86	35,2	10,3	32,4	46	
III. Metallitööstus	25	5 463	300	291	5 668	+69	101,3	4 967	+66	101,3	86	41,5	23,1	32,4	164	
IV. Keemiaindust	15	1 973	133	104	2 002	+29	101,8	1 723	+26	101,8	80	31,5	20,8	30,4	45	
V. Nahatööstus	14	586	28	11	608	+17	102,9	522	+17	102,9	32	36,2	20,0	31,7	8	
VI. Tekstiilindust	47	11 428	502	209	11 719	+293	102,6	10 732	+290	102,8	648	31,8	23,9	26,7	81	
VII. Paberiindust	39	3 194	160	196	3 149	-45	99,6	2 711	-54	99,6	224	38,4	26,1	34,0	66	
VIII. Polügraafiatööstus	14	2 330	34	45	2 319	-11	99,5	2 076	-0,9	99,5	12	43,6	17,4	22,2	26	
IX. Toidu-, maitseainete ja jookide tööstus	18	3 342	157	290	3 219	-123	96,3	2 691	-127	96,5	504	35,4	19,3	27,2	2	
X. Kõhvatööstus ja pudukaupade tööstus	31	2 116	181	388	2 209	+93	104,4	2 042	+89	104,6	114	35,9	23,0	26,9	6	
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	50	4 341	1 321	2 147	4 585	+244	105,6	3 113	+241	105,6	259	36,5	18,0	25,0	93	
XII. Elektrotehnika tööstus	7	1 042	18	109	951	-91	91,3	669	-94	91,3	83	42,7	28,4	41,9	9	
XIII. Elektrilise ja veevarustuse tööstus	8	115	1	8	113	-2	98,3	103	-2	98,1	5	31,4	19,6	20,7	—	
XIV. Puhastustööstus	366	43 092	3 639	4 232	42 479	-613	98,6	37 724	-619	98,4	369	36,8	23,3	32,0	757	
Kokku suurtööstus — Total																
Sellest: ettevõtted 50 ja üle töötajaga — Les entreprises ayant plus de 50 travailleurs	168	36 496	2 916	3 399	36 015	-483	98,7	31 996	-483	98,5	297	61,00	37,6	23,6	707	
Dont: ettevõtted 20—49 töötajaga — Les entreprises ayant 20—49 travailleurs	192	6 594	723	833	6 464	-130	98,0	5 728	-136	97,7	72	11,22	34,6	21,8	50	

Tööstuste arv N° d'entreprises	Töötajate üldarv Nombre général des travailleurs				Keskmine tööstuste tunnis (sät) Cats moyen horaire (snt)		Keskmine Moyen	Tööstuste arv Nombre des accidents							
	Tööstustesse 1. XI 1936	Tahkumid Zmkts	Tööstustesse 1. XII 1936	Om. gümü Ind. gümü	Mehed Hommes	Naised Femmes									
I. Industries extractives	81	74	8	5	77	+8	104,1	74	+3	104,2	5	38,8	—	33,8	4
II. Industrie minérale	40	407	45	88	454	-48	91,3	407	-46	90,9	20	34,2	16,9	30,3	2
III. " des métaux	14	1 113	175	171	1 211	+98	108,8	1 150	+93	108,8	64	30,1	20,9	28,6	9
IV. " chimique	31	397	13	11	404	+7	101,8	313	+4	101,8	23	31,7	18,3	26,2	2
V. " des caux et puzuz	24	155	29	11	208	+18	109,7	181	+13	107,7	10	28,7	16,9	25,2	2
VI. " textile	51	551	39	15	574	+23	104,2	522	+22	104,4	28	36,1	20,2	25,2	2
VII. " du bois	110	979	106	114	971	-8	99,2	900	-7	99,2	48	28,7	19,9	25,7	13
VIII. " du papier	13	107	5	5	111	+4	103,1	101	+4	103,1	5	21,9	18,4	19,9	—
IX. " polygraphiques	48	546	28	19	565	+19	101,6	512	+10	102,0	31	30,9	20,4	26,6	1
X. " de l'alimentation, des boissons etc.	287	2 123	269	106	2 286	+163	107,7	1 857	+127	107,8	303	30,8	18,8	27,7	7
XI. Confection de vêtements et fabr. des mercerie	111	1 020	77	74	1 023	+3	100,3	980	+12	101,2	8	38,4	20,6	37,0	2
XII. Constructions, à gaz et él., et élect.-tr.	40	608	147	207	463	-150	75,3	424	-150	78,0	86	37,0	16,6	36,8	15
XIII. Usines électr., à gaz et él., et élect.-tr. d'eau	7	60	3	5	58	-2	96,7	45	-2	95,7	4	35,4	—	35,4	—
XIV. Industrie des nettoyeurs	26	199	9	5	193	+4	102,1	182	+6	103,4	8	33,1	20,3	23,0	—
Kokku kesk tööstus — Total	919	8 449	961	832	8 578	+129	101,5	7 654	+69	101,2	448	31,7	19,7	23,1	59
Üldse suur- ja kesk tööstus — Grand total (a+b)	1 279	51 541	4 600	5 084	51 037	-484	99,1	45 318	-539	98,8	3 291	35,9	22,8	31,4	816

Sellest: ettevõtted 50 ja üle töötajaga — Les entreprises ayant plus de 50 travailleurs
 Dont: ettevõtted 20—49 töötajaga — Les entreprises ayant 20—49 travailleurs

I. Industries extractives
 II. Industrie minérale
 III. " des métaux
 IV. " chimique
 V. " des caux et puzuz
 VI. " textile
 VII. " du bois
 VIII. " du papier
 IX. " polygraphiques
 X. " de l'alimentation, des boissons etc.
 XI. Confection de vêtements et fabr. des mercerie
 XII. Constructions, à gaz et él., et élect.-tr.
 XIII. Usines électr., à gaz et él., et élect.-tr. d'eau
 XIV. Industrie des nettoyeurs

Kokku suur- ja kesk tööstus — Total
 Üldse suur- ja kesk tööstus — Grand total (a+b)

Tab. 29. a) Tööturg detsembris 1936. a. — Marché du travail en décembre 1936.

	A. Tööute arv — Nombre des chômeurs									B. Töövõtjate arv Demandeurs d'emploi enregistré.				Üldse (A+B) Gr. total (A+B)
	Mehed—Hommes			Naised—Femmes			Kokku — Total			Mehed Hommes	Naised Femmes	Kokku Total		
	I liik	II liik	Kokku	I kategoorie	II kategoorie	Total	I liik	II liik	Kokku					
Jäi üle eelmisest kuust — Restés de mois précédent . . .	116	78	189	569	287	850	685	360	1 045	654	403	1 057	2 102	
Registreeriti (1 korda aastas) — Enregistrés (1 fois au cours de l'année) . . .	181	86	267	285	110	404	466	205	671	596	257	853	1 524	
Tulnud tagasi töölt — Reutrés du travail journal . . .	52	56	108	294	80	374	346	130	482	309	129	438	920	
Väljalangenud registreeriti uuesti — Rayés enreg. de nouveau . . .	50	27	86	103	63	160	162	90	252	80	10	90	348	
Kokku — Total	498	242	650	1 251	549	1 800	1 659	791	2 450	1 639	805	2 444	4 894	
Paigutatati tööle (1 korda aastas) — Placés (1 fois) . . .	108	47	155	326	93	419	434	140	574	401	177	578	1 152	
Paigutatati tööle teist või enam korda aastas) — Placés (II et plus fois) . . .	48	24	72	215	39	254	263	68	320	251	98	349	675	
Langes välja — Rayés de listes . . .	111	75	186	154	138	292	205	213	478	406	195	601	1 079	
Kokku — Total	267	146	413	695	270	965	962	416	1 378	1 053	470	1 523	2 906	
Registreer. 31. XII 1936 — Enregistrés au 31. XII 1936	141	90	237	556	279	835	697	375	1 072	581	335	916	1 988	
Sellest — Dont d'après les bourses:														
Tallinna linna tööbors . . .	117	82	199	83	123	206	200	205	405	295	89	384	780	
Tartu „ „ . . .	—	—	—	187	23	210	187	23	210	163	113	270	488	

b) Tööle paigutatud ja nimekirjast kustutatud töötud — Chômeurs placés et rayés.	M. — H. N. — F.			c) Vabade kohtade arv — Offres du travail.	M. — H. N. — F.		
	M.	H.	N. — F.		M.	H.	N. — F.
Tööle paigutatud — Placés pour l'occupation aux:							
eratöödele — travaux privés . . .	54	104		Vabu kohti 1. XII 1936 — Places vacantes au 1. XII	3 920	34	
avalikele töödele — travaux publics . . .	83	146		Tööpakkumiste arv — Nombre des offres . . .	1 037	988	
talvistele töödele — trav. organisés p. assist. . .	90	423		Tööpakkumisi võetud tagasi — Offres retirées . . .	2 121	31	
Kokku — Total	227	673		Rahuldatud tööjõu nõudmiste arv — Offres satisfaites . . .		379	943
Nimekirjast kustutatud — Rayés de listes . . .	186	292		Nelast — (töötutega — par chômeurs . . .	227	673	
Tööle paigutamata — Non placés . . .	818	1 170		Dont: (töövõtjatega — par demandeurs d'emploi	652	275	
Nelast — (töötud — chômeurs . . .	237	835		Vabu kohti 1. I 1937 — Places vac. au 1. I 1937 . . .	1 066	23	
Dont: (töövõtjaid — demandeurs d'emploi . . .	581	335					

a) Arvestusaasta loetakse 1. VIII. — 31. VII.

Piiritusmonopol detsembris 1936. a. — Ventes d'alcool en décembre 1936.

	1935			1936			1936 + %		
	Müük	1 000 liitrites	(100%)	Müük	1 000 liitrites	(100%)	Müük	1 000 liitrites	(100%)
Joojiks — Pour consommation	814,7	346,9	+10,2	814,7	346,9	+10,2	814,7	346,9	+10,2
Sellest viin — Dont eau-de-vie . . .	257,1	277,5	+7,9	257,1	277,5	+7,9	257,1	277,5	+7,9
Erlotstarveteks — Pour les besoins spéciaux . . .	34,4	50,9	+48,0	34,4	50,9	+48,0	34,4	50,9	+48,0
Denaturaat — Esprit du vin dénaturé . . .	30,0	34,9	+16,3	30,0	34,9	+16,3	30,0	34,9	+16,3
Väljaveoks — Pour l'exportation . . .	1,2	1,2	—	1,2	1,2	—	1,2	1,2	—
Kokku — Total	380,3	433,9	+14,1	380,3	433,9	+14,1	380,3	433,9	+14,1
Üldiselt — Total	1 470,1	1 637,3	+11,4	1 470,1	1 637,3	+11,4	1 470,1	1 637,3	+11,4
Sellest joojiks — Dont pour consommation . . .	1 883,1	1 625,6	+10,3	1 883,1	1 625,6	+10,3	1 883,1	1 625,6	+10,3

Tab. 13. Valuuta ja väärtpaberite hinnad Tallinna börsil detsembris 1936. a. Cours du change à Tallinn en décembre 1936.

	Kõrgselt detsembris 1936		Madalalt detsembris 1936		Keskmine							
	detsembris 1936		detsembris 1936		detsemb. 1936		nov. 1936		1. I — 31. XII 1936		detsemb. 1935	
	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.
1. New-York, 100 \$ (dollar) . . .	368,00	374,00	367,00	373,00	367,36	373,30	368,88	374,89	363,06	370,42	360,83	374,83
2. London, 100 £ (Ingls n.) . . .	1 811,00	1 835,00	1 811,00	1 835,00	1 811,00	1 835,00	1 811,00	1 835,00	1 811,00	1 835,00	1 811,00	1 835,00
3. Berlin, 100 Saksa riigimarka . . .	135,00	138,50	135,00	138,50	135,00	138,50	135,00	138,50	135,00	138,50	135,00	138,50
4. Helsingi, 100 Soome marka . . .	7,98	8,10	7,98	8,10	7,98	8,10	7,98	8,10	7,98	8,10	7,98	8,10
5. Paris, 100 Prantsuse franki . . .	17,17	17,42	17,16	17,41	17,17	17,42	17,16	17,41	22,22	22,54	24,22	24,52
6. Brüsselis, 100 Belgia belgat . . .	62,40	63,30	61,95	62,85	62,19	63,09	62,46	63,36	61,48	62,56	61,92	62,92
7. Zürich, 100 Helveetsia franki . . .	84,75	86,00	84,45	85,70	84,58	85,83	84,94	86,19	109,78	111,91	119,06	120,66
8. Milano, 100 Itaalia liiri . . .	19,35	19,65	19,30	19,60	19,34	19,64	19,42	19,72	—	27,00	—	29,96
9. Stockholm, 100 Rootsi krooni . . .	93,40	94,60	93,40	94,60	93,40	94,60	93,40	94,60	93,40	94,60	93,40	94,60
10. Kjöbenhavn, 100 Taani krooni . . .	80,85	82,05	80,85	82,05	80,85	82,05	80,85	82,05	80,85	82,05	80,85	82,05
11. Oslo, 100 Norra krooni . . .	90,95	92,15	90,95	92,15	90,95	92,15	90,95	92,15	90,95	92,15	90,95	92,15
12. Praha, 100 T. ehoslov. kr. . .	13,05	13,25	12,85	13,05	12,97	13,17	13,07	13,27	14,49	14,89	15,18	15,48
13. Amsterdam, 100 Hollandi kuldnat . . .	201,45	204,45	200,20	203,20	200,75	203,75	199,63	202,53	234,47	237,75	248,70	251,76
14. Riiga, 100 Läti latti . . .	—	73,00	—	73,00	—	73,00	—	73,00	—	73,00	—	113,51
15. Wien, 100 Austria sillingit . . .	68,75	70,45	68,40	70,10	68,61	70,31	68,82	70,52	68,62	70,09	68,87	70,27
16. War awa, 100 Poola slotti . . .	69,25	70,95	68,85	70,55	69,02	70,72	69,19	70,89	68,51	69,77	69,24	70,24
17. Kaunas, 100 Leedu litti . . .	62,25	63,75	61,80	63,30	62,04	63,54	62,14	63,64	61,07	62,58	61,82	62,52
18. Danzig, 100 Danzigi kuldnat . . .	69,25	70,95	68,85	70,55	69,02	70,72	69,19	70,89	68,51	69,77	69,24	70,24
19. Madrid, 100 Hispaania pesetat . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20. 6% E. hüp. p. Pand. (nom. v. 100 kr)	90,00	91,00	90,00	91,00	90,00	91,00	90,00	91,00	90,49	91,49	92,00	93,00

EESTI KIRJANDUSE SELTSI

PERIOODILISTE VÄLJAANNETE OMANDAMIST POLE VEEL KEEGI KAHETSENUD!

Elav Teadus — populaarteaduslik seeria, mis oma sisult seisab paremate välismaa sellelaadiliste väljaannete tasemel. Ainevalikult on ta vägagi eluline ja huvitav haritlasele ja esitusviisilt arusaadav ka algkooli lõpetajale. Moodsast kodukorraldusest praegusaja maailmapoliitikani, kosmose ääretusest üherakulise olese abitute liigutusteni ulatab ta valdkond: kõige mitmekesisemad vaimu- ja loodusteadused leiavad peamiselt eesti teadlaste poolt usaldatava esituse asjatundliku toimetuse juhatusel. Varustatud rohke pildimaterjaliga ning rõõmsate värviliste kaantega ilmub aastas 12 ca 112-lk. raamatut à 1 kr., ette tellides 9 kr. aastakäik.

Suurmeeste Elulood — biograafiline seeria, mis tutvustab maailma suurte isikute elu ja loomingu lapsepõlvest surmani, näitab võitlust ja raskuri, võõraid maid ja rahvaid ja ajaloolisi aegu põneval ja kaasahaaraval kujul. Peale teadmiste rikastamise annavad elulood usku ja julgust ellu; väga tihti on kuulsaid mehi võrsunud kehvadest oludest ja nende elukäik on heaks eeskujuks igaihele. Aastas ilmub 6 piltidega umb. 150-lk. raamatut, ette tellides 7 kr. 50 s. aastakäik.

Maailmakirjandus — ilukirjanduslik tõlkeseeria maailmakirjanduse klassilisist teoseist nii proosas kui värsis. Ta koosseisu kuuluvad tööd, mis loetakse suuriks vaimseiks väärtusiks kõigi rahvaste junres, mis on alussambaiks Euroopa kultuurile ja mida õpitakse koolides. Teoste ainult nimepidi tundmine nende kättesaamatuse tõttu võõras keeles võib alles nüüd muutuda nende sisuväärtusest osa saamiseks; liiati nende tõlkijad valitakse parimate asjatundjate hulgast. Arvustus ongi MK esimesele, 1936. aastakäigule andnud täie tunnustuse. Aastas ilmub 6 umb. 300—600-lk. raamatut, à 3 kr. 75 s. — 6 kr., ette tellides 18 kr. aastakäik.

Eesti Kirjandus on kuukirjaks kõigile neile, kes huvituvad kirjanduse, keele, kultuuriloo, rahvaluule ja -teaduse küsimustes ja kes soovivad kursis olla ilmunud raamatutega. Olles eesti suurimaks kirjandusekäsitlejaks ja -arvustajaks, kannab ta kokku varanduse, mida võib tarvis tulla igal ajal — nüüd ja 10 ja 100 aasta pärast. Lisana ilmub „Eesti raamatute üldnimestikus“ on toodud hoolas bibliograafia kõigist Eestis ilmunud (ja Nõukogude Vene eestikeelset) trükiseist. Aastakäik 12 nr-t, à 50 senti, ette tellides 5 kr. aastakäik.

EESTI KIRJANDUSE SELTS

TARTUS, AIA 19, TEL. 6-01, POSTI JOOKSEV ARVE 20-36.

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO VÄLJAANDED

LÜK A. EESTI DEMOGRAAFIA

Vihk	I.	Haridus Eestis I	Lhk.	288+186, 1924.	Kr. 6.—
"	II.	Sündivus, surevus, abielluv. ja rahvaliikum. 1921—1923 a.	"	52+54, 1925.	" 3.—
"	III.	Tervishoid Eestis	"	132+80, 1925.	" 5.—
"	IV.	Rahvastik ja tervishoid	"	306, 1930.	" 8.—
		Surmapõhuste registreerimiskord ja rahvusvaheline surmapõhuste nomenklatuur	"	4+128, 1931	" 1.30

EESTI MAJANDUS

Vihk	I.	Väliskaubandus 1923 a.	Lhk.	20+72, 1924.	Kr. 2.—
"	II.	Eesti sadamad, veeteed, kraabalaevastik ja laevasõit	"	102, 1925.	" 2.50
"	III.	Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	"	64, 1926.	" 2.—
"	IV.	Väliskaubandus 1924 a.	"	22+02, 1925.	" 3.—
"	V.	Töötus Eestis	"	80, 1928.	" 2.50
"	VI.	Riigiraudteed 1924 a.	"	38, 1926.	" 2.—
"	VII.	Väliskaubandus 1925 a.	"	109, 1926.	" 3.25
"	VIII.	1926 a.	"	IV+106, 1927.	" 3.25
"	IX.	Altkasaltsede, osalühisuste ja ühisteg. asut. äriseisud I. I 1926	"	32+34, 1927.	" 2.—
"	X.	Väliskaubandus 1927 a.	"	106, 1928.	" 3.25
"	XI.	Eesti väliskaubandus 1928 a.	"	120, 1929.	" 3.50
"	XII.	Väliskaubandus 1929 a.	"	152, 1930.	" 5.—
"	XIII.	" 1930 a.	"	144, 1931.	" 5.—
"	XIV.	" 1931 a.	"	140, 1932.	" 4.—
"	XV.	" 1932 a.	"	124, 1933.	" 4.—
"	XVI.	" 1933 a.	"	124, 1934.	" 4.—
"	XVII.	" 1934 a.	"	120, 1935.	" 4.—
"	XVIII.	" 1935 a.	"	120, 1936.	" 4.—

EESTI PÕLLUMAJANDUS

Vihk	II.	Eesti põllumajandus II	Lhk.	132, 1924.	" 2.25
"	III.	Loomapidamine Eestis 1924	"	17+105, 1925.	" 1.50
"	IV.	Eesti põllumajandus 1925 a.	"	8+201, 1926.	" 3.—
"	V.	" 1926	"	VIII+254, 1927.	" 3.—
"	VI.	" 1927	"	VIII+207, 1928.	" 2.75
"	VII.	" 1928	"	VIII+213, 1929.	" 2.75
"	VIII.	" 1929	"	VIII+264, 1930.	" 3.50
"	IX.	" 1930	"	VIII+230, 1931.	" 3.50
"	X.	" 1931	"	VIII+222, 1932.	" 3.50
"	XI.	" 1932	"	VIII+208, 1933.	" 3.—
"	XII.	" 1933	"	VIII+230, 1934.	" 3.50
"	XIII.	" 1934	"	VIII+108, 1935.	" 3.50
"	XIV.	" 1935	"	VIII+172, 1936.	" 3.50

LÜK B.

1.	Üldrahvaugemise eelkõrkvõtted	Lhk.	78, 1923.	" 2.—	
2.	Sugemed vigaste laste kohta Eestis	"	164, 1923.	" 3.75	
3.	II Riigikogu valimised	"	78, 1923.	" 3.—	
4.	Eesti väliskaubandus 1921—1922	"	60+38, 1923.	" 2.50	
5.	1922 a. üldrahvaugemise andmed				
Vihk	I.	Rahva demograafiline koosseis ja korterilolud Eestis	Lhk.	88, 1925.	" 2.—
"	II.	Ülerikiline kokkuvõte (tab.)	"	8+188, 1924.	" 4.—
"	III.	Rahva tööala ja ühiskondline kihitus	"	88+84, 1925.	" 8.—
"	IV.	Viru maakond	"	24+62, 1924.	" 2.—
"	V.	Järva maakond	"	52+60, 1923.	" 3.—
"	VI.	Harju maakond ja Tallinn	"	40+56, 1924.	" 3.—
"	VII.	a) Lääne maakond	"	20+56, 1924.	" 2.—
"		b) Saare maakond	"	20+56, 1924.	" 2.—
"	VIII.	Pärnu maakond	"	40+84, 1924.	" 3.50
"	IX.	Vihjandi maakond	"	36+64, 1924.	" 3.50
"	X.	Tartu ja Valga maakonnad	"	40+82, 1924.	" 3.—
"	XI.	Võru ja Põlva maakonnad	"	30+46, 1927.	" 3.—
6.	1922 a. üldrahvaugemise andmete läbitöötam. plaan ja tabelite sisu	"	48, 1923.	" 1.—	
7.	Asumaa majapidamised Eestis 1919—23 a.	"	46+60, 1924.	" 3.50	
8.	1925 a. Põllumajandusliku üleskirjutuse andmed	"	4+219, 1926.	" 3.75	
9.	Statistiline album, v. I. Maa ja rahv. (38 dia- ja kart. värv.)	"	1925.	" 6.—	
	Statistiline album, v. II. Majandus (24 dia- ja kart. värv.)	"	1926.	" 6.—	
	Statistiline album, v. III. Põllumajandus (joonised, fotod ja tekst)	"	112, 1923.	" 7.50	
10.	III Riigikogu valimised	"	48, 1927.	" 1.75	
11.	IV Riigikogu valimised	"	52, 1929.	" 1.75	
12.	1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk I	"	XI+235, 1930.	" 7.50	
13.	1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk II	"	IV+86+44, 1932.	" 8.—	
14.	Eesti 1920—1930. Arvuline ülevaade (lukoites)	"	XV+405, 1931.	" 7.—	
15.	V Riigikogu valimised	"	62, 1933.	" 1.50	
17.	II Rahvaülevaade andmed:				
Vihk	I.	Valdade rahvastik	"	IV+104, 1934.	" 3.—
"	II.	Rahvastiku koostis ja korterilolud	"	VIII+162, 1935.	" 3.—
"	III.	Tööhärad ja leiikkonnad	"	223, 1935.	" 5.—
"	IV.	Käesolev väljaanne.	"		

EESTI STATISTIKA KUUKIRI:

1922 a.	Nr.	1—11	hind kokku	Kr. 10.—	1930 a.	Nr.	98—109	hind kokku	Kr. 15.—
1923	"	12—21	"	15.—	1931	"	110—121	"	15.—
1924	"	22—33	"	15.—	1932	"	122—133	"	15.—
1925	"	34—45	"	15.—	1933	"	134—145	"	15.—
1926	"	46—51	"	15.—	1934	"	146—157	"	15.—
1927	"	52—63	"	15.—	1935	"	158—169	"	15.—
1928	"	64—75	"	15.—	1936	"	170—181	"	15.—
1929	"	76—87	"	15.—	1937	"	182 peale a.	"	1.50

Aastatellimine Kr. 15.—

Hind Kr. 1.50.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOOGU
AR